

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Επικοινωνία,
Μέσα και Πολιτιστική Διαχείριση»
Κατεύθυνση: «Νέα Μέσα και Δημοσιογραφία»
Μεταπτυχιακή εργασία ειδίκευσης

Τίτλος:

**«ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ: ΔΡΩΝΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»**

Φοιτήτρια: Κοντολάτου Άννα- Μαρία (Α.Μ 4115Μ058)

Ιανουάριος 2017

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Μαριάννα Ψύλλα: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια (επιβλέπουσα)

Ιωάννης Σκαρπέλος: Αναπληρωτής Καθηγητής (μέλος)

Ιωάννα Βώβου: Επίκουρη Καθηγήτρια (μέλος)

Περιεχόμενα :

Εισαγωγή.....	5-13
Κεφάλαιο 1: Θεωρητικές προσεγγίσεις στην πολιτική επικοινωνία.....	14
1.1 Η επιστήμη της πολιτικής επικοινωνίας.....	14-15
1.2 Περί δημόσιας δράσης.....	15-16
1.3 Οι Δρώντες.....	16-19
1.4 Περί δημοσίων πολιτικών.....	19-20
Κεφάλαιο 2: Εμπειρική έρευνα στις ομάδες δράσης.....	21
2.1 Είδη ομάδων δράσης και παραδείγματα ΜΚΟ	21-26
2.2 Θεματική ανάλυση κειμένων των websites των ΜΚΟ.....	27-35
Κεφάλαιο 3: Εμπειρική έρευνα στα Παραδοσιακά Μέσα/Ο ρόλος των ΜΜΕ στο προσφυγικό.....	36
3.1 Μεθοδολογία ανάλυσης του Μιντιακού Λόγου	37-42
3.2 «Η ΑΥΓΗ»	43-45
3.3 «NYT» 2015	46-48
3.4 «DIE ZEIT»	49-50
3.5 «NYT» 2016.....	51-53
Κεφάλαιο 4: Ανάλυση της εικόνας- Η περίπτωση του Aylan Kurdi.....	54
4.1 Η εργαλειοποίηση των social media από τους δρώντες	54-55
4.2 Μεθοδολογία ανάλυσης της εικόνας	56-59
4.2Α Σημειολογική ανάλυση σκίτσων του Aylan Kurdi.....	60-66
Προβληματισμοί του ερευνητή	67-69
Βιβλιογραφία	70
Ηλεκτρονικές πηγές	71-75
Παράρτημα	76-111

«Στον Αγία και σε όλα τα προσφυγόπουλα»

*Θερμές ευχαριστίες στην καθηγήτρια μου, Μαριάννα
Ψύλλα για την όμορφη συνεργασία*

Εισαγωγή

Τα προσφυγικά ρεύματα από τις χώρες της Μέσης Ανατολής, ταλανίζουν εδώ και αρκετό καιρό ολόκληρο τον κόσμο. Η Συρία, η κύρια χώρα εκροής προσφύγων, βρίσκεται από το 2011 σε εμπόλεμη κατάσταση. Η «Αραβική Άνοιξη»¹ η οποία προκάλεσε την ανατροπή των ηγετών της περιοχής, ξεσήκωσε τους Σύριους κατά του καθεστώτος Άσαντ². Ο Σύρος ηγέτης όμως, καταστέλλοντας βίαια τις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις, κατάφερε να κρατηθεί στην εξουσία, για έξι συνεχόμενα έτη, αιματοκυλίζοντας τη χώρα. Ο συριακός εμφύλιος, αλλά και η άνοδος του Ισλαμικού Κράτους, έχει κατά τα έτη αυτά στοιχίσει τη ζωή σε περισσότερους από 250.000 ανθρώπους, ενώ οι εκτοπισμένοι υπολογίζονται σε περισσότερα από 7 εκατομμύρια (σε μία χώρα 17 εκατομμυρίων ανθρώπων). Το θέμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία αποτελεί ένα μείζον ανθρωπιστικό θέμα που δεν αφορά μόνο τους ανθρώπους που διαβιούν στη συγκεκριμένη χώρα αλλά τα τελευταία χρόνια επηρεάζει άμεσα η έμμεσα όλες τις ανεπτυγμένες χώρες του πλανήτη. Στρατιωτικοί εξοπλισμοί, επιθέσεις σε αμάχους, πόλεμος κατά της τρομοκρατίας και των Τζιχαντιστών, είναι ελάχιστοι από τους τίτλους που παίζουν στα μεγαλύτερα ειδησεογραφικά δίκτυα σε όλον τον κόσμο.

Ο συριακός εμφύλιος πόλεμος, τώρα στο έκτο έτος του, εμπλέκει πολλές χώρες με επικαλυπτόμενες και ενίοτε αλληλοσυγκρουόμενες ατζέντες. Ανταγωνιστικά οράματα για το πώς να διαχειριστούν τη σύγκρουση, η οποία έχει οδηγήσει σε μια σοβαρή κρίση του παγκόσμιου προσφυγικού προβλήματος καθώς και στην άνοδο του ισλαμικού κράτους, κυριάρχησαν στις συζητήσεις στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Όμως, παρά τις ημέρες των συνεδριάσεων και των διπλωματικών χειρισμών που διαδέχονταν η μια την άλλη, η κρίση κάθε άλλο παρά

¹ Αραβική Άνοιξη ονομάστηκε ένα κύμα διαδηλώσεων και διαμαρτυριών στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, που εκδηλώθηκε από τις 18 Δεκεμβρίου του 2010. Διαθέσιμο στο:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7

² Ο Μπασάρ αλ Άσαντ (11 Σεπτεμβρίου 1965) είναι ο πρόεδρος της Συρίας και Γενικός Γραμματέας του Κόμματος Μπάαθ της Συρίας, γιος του πρώην Προέδρου Χαφέζ αλ Άσαντ. Ανέλαβε την εξουσία της Συρίας το 2000, όταν ο πατέρας του απεβίωσε. Αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο πρόσωπο, εξαιτίας πράξεών κατά την περίοδο του Συριακού Εμφυλίου Πολέμου, που ξεκίνησε το 2011. Επανεξελέγη πρόεδρος στις προεδρικές εκλογές του 2014. Διαθέσιμο στο:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%80%CE%B1%CF%83%CE%AC%CF%81_%CE%B1%CE%BB%CE%86%CF%83%CE%B1%CE%BD%CF%84

καταλαγιάστηκε. Η λύση του συριακού εμφυλίου πολέμου σήμερα μοιάζει πιο ακατόρθωτη από ποτέ. Η ανάμειξη της Ρωσίας στα γεγονότα που διαδραματίζονται αυτή τη στιγμή στη Συρία περιπλέκει ακόμα περισσότερο την ήδη τεταμένη κατάσταση, σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές. Διάφορες χώρες μεταξύ των οποίων το Ιράν, η Τουρκία, οι ΗΠΑ, η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία, το Ισλαμικό Κράτος και πολλαπλές αντάρτικες ομάδες παίζουν επίσης τον δικό τους ρόλο στον πόλεμο που έχει στοιχίσει τη ζωή εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων.

Στη πρώτη γραμμή υποδοχής των αιτούντων άσυλο³, βρίσκεται η Ευρώπη και κυρίως οι χώρες του Νότου, η Ελλάδα, η Ιταλία αλλά και η Τουρκία. Καθημερινά, χιλιάδες άνθρωποι εγκαταλείπουν την πατρίδα τους, και, δίνοντας τα οικονομικά τους αποθέματα επιβιβάζονται σε λέμβους, όχι πάντα αξιόπλοες, προς αναζήτηση νέας πατρίδας. Οι συνθήκες υποδοχής, οι δημόσιες πολιτικές για την αντιμετώπιση των μεγάλων αυτών εισροών προσφύγων, αλλά κυρίως οι αυξανόμενες δράσεις αλληλεγγύης απέναντι στους πρόσφυγες είναι τα κύρια ερωτήματα που απασχολούν σ' αυτή την εργασία, εξετάζοντας την ελληνική περίπτωση, ιδιαίτερα την προσφορά των κατοίκων της Λέσβου στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, που ονομάζεται «προσφυγικό ζήτημα».

Ωστόσο, το προσφυγικό ζήτημα αποτελεί τομή και στον διεθνή δημόσιο χώρο, όχι μόνο στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα, όσον αφορά στις δημόσιες πολιτικές που ασκούνται, μπορούν να αναφερθούν σε επίπεδο πληροφόρησης τα παρακάτω: Αρχικά, σε εθνικό επίπεδο, η ελληνική κυβέρνηση, η κυβέρνηση του ΣΥ.ΡΙΖ.Α είχε πριν την ανάληψη της εξουσίας δεσμευτεί προεκλογικά σε μία σειρά τρόπων αντιμετώπισης των προσφυγικών ροών, εξαγγελίες οι οποίες είτε έχουν υλοποιηθεί, είτε εξετάζεται η άμεση υλοποίηση τους. Ενδεικτικά, η άμεση λειτουργία κέντρων

³ Πρόσφυγας ονομάζεται, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες, κάθε άνθρωπος που βρίσκεται έξω από το κράτος του οποίου είναι πολίτης εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου ότι εκεί θα υποστεί διωγμούς λόγω της φυλής, της θρησκείας ή της εθνικότητάς του, ή ακόμα εξαιτίας της ιδιότητας του μέλους μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή των πολιτικών του απόψεων (*πολιτικός πρόσφυγας*), και επιπλέον τού είναι αδύνατο να εξασφαλίσει προστασία από τη χώρα του, ή εξαιτίας του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να τεθεί υπό αυτή την προστασία. Μέχρι να του αναγνωρισθεί νομικά η ιδιότητα του πρόσφυγα από μία χώρα, ένας άνθρωπος μπορεί να βρίσκεται υπό το καθεστώς του «αιτούντος άσυλο». Διαθέσιμο στο: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B1%CF%82>

πρώτης υποδοχής (“Hot spots”) με σκοπό τη καταγραφή και κάλυψη βασικών αναγκών, η εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης των αιτούντων άσυλο στη σχετική διαδικασία, η απονομή επικουρικού καθεστώτος προστασίας, η κατάργηση διατάξεων που στερούν το δικαίωμα πρόσβασης στην υγεία, δυνατότητα μεταβολής της άδειας διαμονής χωρίς περιορισμούς, κατάργηση της διοικητικής απέλασης, αποποινικοποίηση του αδικήματος της παράνομης εισόδου και διαμονής, απαγόρευση επαναπροωθήσεων σε σημεία εισόδου, κατάργηση στρατοπέδων συγκέντρωσης και κράτησης είναι όλες δράσεις για αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος των προσφύγων (Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών, 2014). Εμβαθύνοντας στην προβληματική γύρω απ’ τις δημόσιες πολιτικές, σε διεθνές πλαίσιο, κρίνεται μείζονος σημασίας να αναφερθούμε και σε συμφωνίες όπως η «Συνθήκη του Δουβλίνου» και η συμφωνία της Ε.Ε με την Τουρκία, οι οποίες καθορίζουν τόσο τις δημόσιες πολιτικές, που ασκούνται από τα κράτη, όσο και τις μελλοντικές προκλήσεις που φέρνει στο προσκήνιο το προσφυγικό ζήτημα, το οποίο εξελίσσεται συνεχώς αναδιαμορφώνοντας τη δημόσια σφαίρα.

Λεπτομερέστερα σχετικά με τις συνθήκες και τους στόχους τους, ξεκινώντας από τη «Συνθήκη του Δουβλίνου»⁴, παρουσιάζουμε εν συντομία τις εξής πληροφορίες:

«Η Συνθήκη του Δουβλίνου» αποτελεί μια νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που καθορίζει το κράτος μέλος της Ε.Ε που είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης για τους αιτούντες άσυλο που αναζητούν διεθνή προστασία δυνάμει της Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων και την Οδηγία Αξιολόγησης της ΕΕ, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τη συνθήκη αυτή θεσπίζεται μια πανευρωπαϊκή βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων για τους παράνομα νεοεισερχόμενους στην ΕΕ. Ένας από τους κύριους στόχους του Κανονισμού του Δουβλίνου είναι να αποτρέψει έναν αιτούντα από την υποβολή αιτήσεων σε πολλά κράτη μέλη. Ένας άλλος στόχος είναι να μειωθεί ο αριθμός των περιφερόμενων αιτούντων ασύλου, οι οποίοι επαναπροωθούνται από κράτος μέλος σε κράτος μέλος. Η χώρα όπου ο

⁴ Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, το ισχύον σύστημα αποτυγχάνει στην παροχή δίκαιης, αποδοτικής και αποτελεσματικής προστασίας. Στη διάρκεια του 2008, οι πρόσφυγες που μεταφέρονταν με βάση το Δουβλίνο δεν ήταν πάντα εφικτό να έχουν πρόσβαση σε μια διαδικασία χορήγησης ασύλου. Αυτό έθετε τους ανθρώπους σε κίνδυνο να επιστρέψουν σε διώξεις. Διαθέσιμο στο: https://el.m.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%94%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85

αιτών άσυλο κάνει για πρώτη φορά αίτηση για άσυλο είναι υπεύθυνη είτε για την αποδοχή ή την απόρριψη του ασύλου, και ο αιτών δεν μπορεί να εκκινήσει τη διαδικασία σε άλλη δικαιοδοσία. Ο Κανονισμός του Δουβλίνου στοχεύει λοιπόν στον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για αίτηση ασύλου και προβλέπει τη μεταφορά του αιτούντος άσυλο στο εν λόγω κράτος μέλος. Συνήθως, το υπεύθυνο κράτος μέλος θα είναι το κράτος μέσω του οποίου ο αιτών άσυλο εισήλθε για πρώτη φορά στην ΕΕ.

Σχετικά με τη συμφωνία της Τουρκίας με την Ε.Ε, θα μπορούσαμε να παραθέσουμε τα παρακάτω: Σύμφωνα με αυτήν, όλοι οι παρανόμως εισερχόμενοι από την Τουρκία στην Ελλάδα από τις 20 Μαρτίου του 2016 και εξής θα επιστρέφουν στην Τουρκία. Όσοι φθάνουν σε ελληνικά νησιά θα ταυτοποιούνται διεξοδικά και οι αιτήσεις ασύλου θα εξετάζονται από τις ελληνικές αρχές, με βάση την Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου. Τουρκία και Ελλάδα αναλαμβάνουν όσες διμερείς διατυπώσεις χρειάζονται και οι Τούρκοι αξιωματούχοι θα αποκτήσουν παρουσία στα ελληνικά νησιά, ώστε να εγγυηθούν την τήρηση των ανωτέρω. Επίσης για κάθε Σύριο ο οποίος θα επιστρέφει στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, ένας άλλος Σύρος θα επανεγκαθίσταται από την Τουρκία στην ΕΕ, με προτεραιότητα βασισμένη στα Κριτήρια του ΟΗΕ.⁵ Η Τουρκία από την άλλη δεσμεύεται να λάβει οποιαδήποτε αναγκαία μέτρα για να αποτρέψει να ανοίξουν νέα μονοπάτια παράνομης μετανάστευσης από την Τουρκία προς την ΕΕ. Όσο για τα ανταλλάγματα, ορίζεται ότι η διαδικασία της κατάργηση της visa για τους Τούρκους πολίτες που επιθυμούν να ταξιδέψουν στην ΕΕ θα επιταχυνθεί, με ορίζοντα τα τέλη Ιουνίου 2016 και η ενίσχυση κεφαλαίου της Τουρκίας για πιθανή ένταξη της στην Ε.Ε. Στόχο της συμφωνίας αυτής αποτελεί η ανάσχεση και η αποθάρρυνση των μελλοντικών μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση με πρώτο ανάχωμα την Τουρκία, δεύτερο την Ελλάδα και τρίτο το κλείσιμο των Βαλκανικών συνόρων όπως λειτούργησαν το 2015. Τέλος, με τη συμφωνία ρυθμίζεται ουσιαστικά η επανεισδοχή στην Τουρκία των παράνομα εισελθόντων στην Ελλάδα οικονομικών μεταναστών από την Τουρκία, των ατόμων με απορριφθείσα αίτηση ασύλου και

⁵ Σε όσους μετανάστες βρίσκονταν στην Ελλάδα πριν την υπογραφή της συμφωνίας ή τους χορηγήθηκε προσφυγικό καθεστώς επανεγκαθίστανται σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. Διαθέσιμο στο: http://www.huffingtonpost.gr/2016/03/18/metanasteutiko-sumfonia-ee-tourkias-n_9500076.html

ίση ποσοτικά μετεγκατάσταση Συρίων προσφύγων από την Τουρκία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Θέτοντας τα προαναφερθέντα, στο πλαίσιο της επικοινωνιακής διάστασης της προσφυγικής κρίσης, παρουσιάσαμε τις παραπάνω συμφωνίες ως φαινόμενα λόγου από την πλευρά του κρατικού μηχανισμού, αναφορικά με την ευρωπαϊκή αλλά και την εθνική πολιτική των χωρών. Σ' αυτό το σημείο, πρέπει να επισημανθεί πως δεν είναι κοινώς αποδεκτές από όλα τα κράτη μέλη. Το προσφυγικό ζήτημα και η υιοθέτηση πολιτικών για την διαχείριση του, λειτούργησε ως αφορμή για να επανέλθουν στο προσκήνιο, κοινωνικά φαινόμενα όπως η έξαρση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και η άνοδος της ακροδεξιάς. Για παράδειγμα, σε χώρες όπως η Ουγγαρία, η Αυστρία και η Σουηδία παρατηρήθηκαν εμφανής συσπείρωση σε εθνικές ταυτότητες, τάσεις απόσχισης από την Ε.Ε, άνοδος των ακροδεξιών κομμάτων- ιδεολογιών που προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν το έδαφος για να κερδίσουν απήχηση, ακόμη και πιο ακραία φαινόμενα, που ανακαλούν πρακτικές του παρελθόντος⁶, φαινόμενα, τα οποία πυροδοτήθηκαν από τους κλυδωνισμούς στην Ε.Ε.

Με βάση όλα τα ανωτέρω, στην παρούσα έρευνα, ως βασική προβληματική τίθεται η επικοινωνιακή και πολιτική διάσταση του προσφυγικού ζητήματος. Το θέμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία αποτελεί ένα μείζον ανθρωπιστικό ζήτημα, που τα τελευταία χρόνια επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα όλες τις ανεπτυγμένες χώρες του πλανήτη. Η προσφυγική κρίση αποτέλεσε τομή τόσο για τον ελληνικό, όσο και για τον ευρωπαϊκό δημόσιο χώρο, αφού αποτελεί ζήτημα στο οποίο εμπλέκονται πολλαπλοί δρώντες και άπτεται σε διάφορους τομείς της σύγχρονης δημόσιας

⁶ Στην περίπτωση της Ουγγαρίας χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα σχόλια ενός Ούγγρου ευρωβουλευτή αναφορικά με την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Αναλυτικότερα, ο Γκιόργκι Σόπφλιν, ευρωβουλευτής από το 2004 του γνωστού για τις σκληρές αντιμεταναστευτικές του θέσεις κυβερνώντος ουγγρικού κόμματος Φίντετς, πρώην εργαζόμενος στο BBC και καθηγητής στο Λονδίνο, πρότεινε να τοποθετηθούν γουρουνοκεφαλές στον συνοριακό φράχτη της Ουγγαρίας, ως αποτελεσματικό μέσο αποτροπής της εισροής περαιτέρω μεταναστευτικών ρευμάτων. (Βλ. Άρθρο της εφημερίδας «Η Καθημερινή», Τίτλος: «Αγανάκτηση για ρατσιστικά σχόλια Ούγγρου ευρωβουλευτή» Δημοσίευση: 23.08.2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.kathimerini.gr/871848/article/epikairothta/kosmos/aganakthsh-gia-ratsistika-sxolia-oyggroy-eyrwvvoyleyth>

σφαίρας, όπως η οικονομία, η εξωτερική πολιτική των κρατών μελών της Ε.Ε, τα ΜΜΕ. Η μελέτη μας λοιπόν επικεντρώνεται στο να εξετάσουμε το εν λόγω ζήτημα, θέτοντας ως σημεία αναφοράς τις δημόσιες πολιτικές και τις συλλογικότητες δράσης. Οι συνθήκες υποδοχής, οι δημόσιες πολιτικές για την αντιμετώπιση των μεγάλων εισροών προσφύγων, αλλά κυρίως οι δράσεις αλληλεγγύης και οι συλλογικότητες στα ελληνικά νησιά αποτελούν τα σημεία, στα οποία επικεντρώνουμε την προσοχή μας. Η προβληματική που απασχολεί σχετικά με τις ομάδες δράσης είναι η εξής: Που εστιάζουν τη δράση τους; Τι ρόλο διαδραματίζουν στην ανάδυση του προσφυγικού ζητήματος στο δημόσιο χώρο; Το παράδειγμα των κατοίκων της Λέσβου παρουσιάζεται ως πρότυπο κινητοποίησης, με αντίκτυπο και σε διεθνές επίπεδο. Σχετικά με το πώς γεννάται μια δημόσια δράση, έρχονται στο προσκήνιο επιμέρους προβληματισμοί. Βασικά ερευνητικά σημεία αποτελούν για παράδειγμα, κατά πόσον επιτυγχάνεται ο αποτελεσματικός χειρισμός ενός προβλήματος; Ποιος ο βαθμός αντικειμενικότητας της διαμεσολάβησης των ΜΜΕ στην προσφυγική κρίση; Τα ΜΜΕ και ιδιαίτερα τα social media, θα μας απασχολήσουν αφού χρησιμοποιούνται ως εργαλεία επικοινωνιακής δράσης από τους δρώντες με στόχο την ανάδυση των διακυβευμάτων τους στη θεματική ατζέντα του δημοσίου χώρου, αλλά και τη νομιμοποίηση του κοινωνικού προβλήματος και λειτουργούν ως μοχλός πίεσης προς τον κρατικό μηχανισμό.

Το βασικό ερευνητικό μας αντικείμενο αποτελεί όπως προαναφέρθηκε, το προσφυγικό ζήτημα. Αναλυτικότερα, η επιστημολογική οπτική μας εξετάζει πως η πολιτική και επικοινωνιακή άσκηση της δράσης παρεισφρέει στη δημόσια συζήτηση για το προσφυγικό, ξεκινώντας είτε από το ίδιο το άτομο, είτε μέσα από τις συλλογικότητες που δημιουργούνται, είτε μέσω του μιντιακού λόγου (παραδοσιακά και νέα μέσα) και εν τέλει κατά πόσον κατορθώνει να φτάσει στον εκάστοτε αποδέκτη, είτε πρόκειται για την κοινή γνώμη, είτε για τον κρατικό μηχανισμό, ασκώντας πιέσεις για την επίλυση του ζητήματος.

Οι προσφυγικές ροές, αποτελούν ένα ανθρωπιστικό, κοινωνικό φαινόμενο στο δημόσιο χώρο, όχι μόνο στη χώρα μας, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως μελέτη περίπτωσης στις ομάδες δράσης επιλέχθηκε η ελληνική περίπτωση, το νησί της Λέσβου, γενικότερα τα ελληνικά νησιά αλλά και η Αθήνα, όπου πραγματοποιήθηκε

η δημιουργία ποικίλων ομάδων δράσης και αλληλεγγύης, στην πλειοψηφία τους ΜΚΟ, εθελοντικές ομάδες, οι οποίες προήλθαν απ' την κινητοποίηση των ίδιων των πολιτών, με στόχο την αρωγή στους πρόσφυγες αλλά και την άσκηση πίεσης προς τον κρατικό μηχανισμό για τη διευθέτηση του κοινωνικού αυτού ζητήματος.

Επιπροσθέτως, είναι γεγονός πως τα ΜΜΕ διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο στη διείσδυση και την παρουσίαση ενός κοινωνικού φαινομένου στη θεματική διάταξη του δημοσίου χώρου, επηρεάζοντας την κοινή γνώμη και προσδίδοντας πολλές φορές καινούργιες διαστάσεις στα κοινωνικά ζητήματα. Παράλληλα, τα ΜΜΕ και κυρίως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα social media, χρησιμοποιούνται ως εργαλεία δράσης από τους δρώντες με στόχο την ανάδυση των διακυβευμάτων τους στη θεματική διάταξη, προσδίδοντας έτσι νέες διαστάσεις στη δημόσια συζήτηση περί της προσφυγικής κρίσης. Ως παραδείγματα κινητοποίησης στα social media λοιπόν αναφέρονται η περίπτωση του μικρού Aylan Kurdi και το hashtag #RefugeesWelcome, που προκάλεσαν κύμα ευαισθητοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα και αναφορικά με τα μεθοδολογικά μας βήματα, θα βασιστούμε σε «Ποιοτική Έρευνα», με στόχο να εμβαθύνουμε στην επικοινωνιακή και πολιτική διάσταση του προσφυγικού ζητήματος, όπως τη μελέτη των δημοσίων πολιτικών που υιοθετούνται επί του ζητήματος και όχι να ποσοτικοποιήσουμε δεδομένα, όπως για παράδειγμα στατιστικά στοιχεία για τις προσφυγικές ροές. Θα επικεντρωθούμε σε αρχικό στάδιο στο πρώτο (1) μας κεφάλαιο, με τίτλο «Θεωρητικές προσεγγίσεις στην Πολιτική Επικοινωνία» σε ένα θεωρητικό προβληματισμό που αφορά τις έννοιες της δημόσιας πολιτικής, της πολιτικής επικοινωνίας, της δημόσιας δράσης και των δρώντων, βασικές συνιστώσες της επιστήμης της Πολιτικής Επικοινωνίας. Ο εν λόγω θεωρητικός προβληματισμός θα βασιστεί σε δευτερογενή έρευνα και πιο συγκεκριμένα σε βιβλιογραφικές αναφορές.

Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να αξιοποιήσουμε όλο το θεωρητικό μέρος στην εμπειρική έρευνα μας. Όσον αφορά το εμπειρικό μέρος της εργασίας λοιπόν, θα υπάρξει συνδυασμός πρωτογενών και δευτερογενών πηγών. Αναλυτικότερα, στην περίπτωση των ομάδων δράσης, στο δεύτερο (2) κεφάλαιο με τίτλο «Εμπειρική έρευνα στις ομάδες δράσης» θα διενεργηθεί δευτερογενής κυρίως έρευνα στο διαδίκτυο, με αναζήτησή πληροφοριών για τη δομή τους, τον τρόπο δράσης και την

αρωγή που παρέχουν στους πρόσφυγες, χρησιμοποιώντας ως αναφορές ηλεκτρονικές ιστοσελίδες. Προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα τη δράση τους και πως την προωθούν επικοινωνιακά, κρίθηκε απαραίτητο να ομαδοποιήσουμε τις ομάδες ανάλογα με τον τόπο που δραστηριοποιούνται, τον τρόπο που επικοινωνούν τη δράση τους αλλά και τα εργαλεία- μέσα που χρησιμοποιούν ως τρόπο διάδοσης των αιτημάτων τους. Έπειτα, παρουσιάζεται πρωτογενές υλικό που εμπλουτίζει την έρευνα, στο οποίο χρησιμοποιώντας ως βασικό ερευνητικό εργαλείο τη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης συνδυαστικά με κάποιες γλωσσολογικές αναλύσεις, αναλύονται κείμενα των sites πολύ γνωστών μη κυβερνητικών οργανώσεων, που δραστηριοποιήθηκαν τόσο στην Αθήνα όσο και στα νησιά, όπως η “PRAKSIS”, η “SolidarityNow”, το «Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών» και η “Clownswithoutborders”. Σε πρώτο στάδιο, αναλύουμε σημασιολογικά, ορίζοντας θεματικές ενότητες στα κείμενα της κατηγορίας “About us”/«Ποίοι είμαστε», όπου οι ίδιοι οι δρώντες παραθέτουν και αναπτύσσουν πληροφορίες σχετικά με τη βοήθεια που παρέχεται στους πρόσφυγες, τον τρόπο δράσης και οργάνωσης τους, τις συνεργασίες που έχουν συνάψει με άλλους φορείς ή κατά πόσον επιτυγχάνουν να συνεργαστούν με τον ίδιο τον κρατικό μηχανισμό, συμμετέχοντας σε προγράμματα, εισάγοντας μ’ αυτό τον τρόπο τα αιτήματά τους στη θεματική διάταξη του δημοσίου χώρου και σε δεύτερο στάδιο, μέσα από τη χρήση της γλώσσας, θα διερευνήσουμε περαιτέρω τις προθέσεις των πομπών επικοινωνιακά.

Στο τρίτο (3) κεφάλαιο με τίτλο «Εμπειρική έρευνα στα Παραδοσιακά Μέσα/Ο ρόλος των ΜΜΕ στο προσφυγικό» θα αναλυθούν στα πλαίσια πρωτογενούς έρευνας άρθρα τόσο του διεθνούς, όσο και του ελληνικού Τύπου, ώστε να εξετάσουμε και το μιντιακό λόγο στα έντυπα μέσα αναφορικά με τις δημόσιες πολιτικές που υιοθετούνται επάνω την προσφυγική κρίση, σύμφωνα με τη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης σε συνδυασμό με το επικοινωνιακό μοντέλο για τις λειτουργίες της γλώσσας κατά τον Jakobson. Επιλέχθηκε η ηλεκτρονική έκδοση εφημερίδων ευρείας κυκλοφορίας και διαφορετικής ιδεολογικοπολιτικής κατεύθυνσης, όπως «Η ΑΥΓΗ», η “die ZEIT” και η “NYT” καθώς θεωρούμε πως διαδικτυακά δεν υπάρχουν περιορισμοί στα όρια της ανάγνωσης.

Όσον αφορά στον ρόλο των Νέων Μέσων εν προκειμένω των social media, εξετάζουμε στο τέταρτο (4) κεφάλαιο, με τίτλο «Ανάλυση της εικόνας- Η περίπτωση του *Aylan Kurdi*» πως το ίδιο το μήνυμα, η εικόνα, δύναται να αποτελέσει δράση. Θα πραγματοποιηθεί σημειολογική ανάλυση, σε σκίτσα, που έγιναν viral (όπως στην περίπτωση του μικρού Aylan και του παπά Στρατή στη Λέσβο) και συνετέλεσαν στη κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, αναδύοντας μια νέα διάσταση του προσφυγικού ζητήματος στο δημόσιο χώρο. Ολοκληρώνοντας την έρευνα, παρουσιάζονται τα πορίσματα από τη συνολική εμπειρία που αποκομίσαμε αλλά και νέοι προβληματισμοί αναφορικά με τις μελλοντικές προκλήσεις που φέρνει στο προσκήνιο το προσφυγικό ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Θεωρητικές προσεγγίσεις στην πολιτική επικοινωνία

1.1 Περί Πολιτικής Επικοινωνίας

Στα πλαίσια της έρευνας μας, που αφορά στη μελέτη της πολιτικής και επικοινωνιακής πτυχής του προσφυγικής κρίσης, η οποία αποτελεί ένα ζήτημα που εμπλέκει πολλαπλούς δρώντες και άπτεται σε πολλούς τομείς του σύγχρονου κοινωνικού γίνεσθαι, αναδύεται η αναγκαιότητα αναφοράς σε θεμελιώδεις έννοιες, όπως η «Πολιτική Επικοινωνία» επάνω στις οποίες, θα δομήσουμε μετέπειτα την εμπειρική ανάλυση μας. Ο λόγος λοιπόν, περί «Πολιτικής Επικοινωνίας», ως αντικείμενο επιστημονικής και δη διεπιστημονικής διερεύνησης αλλά και πρακτικής ανάλυσης εγείρει πολλαπλά ζητήματα ποικίλου ενδιαφέροντος, που διαχρονικά αλλά και συγχρονικά αποκτούν όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα, δίνοντας έναυσμα για ένα άνοιγμα του διαλόγου περί του πολιτικού στη συνδιαλλαγή του με το επικοινωνιακό. Η «Πολιτική Επικοινωνία» αποτελεί έναν ιδιαίτερο κλάδο της Πολιτικής Επιστήμης και συνδέεται με μια νέα επιστημολογική και μεθοδολογική πρόταση που αντανακλά τη συνεχώς εξελισσόμενη σύγχρονη κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα.⁷ Το πολιτικό πεδίο, ως ένας χώρος διαντιδράσεων, τελεί υπό συνεχή αναθεώρηση τόσο ως προς τους κανόνες και τις αρχές του, όσο και στον τρόπο λειτουργίας του. (Gerstle J., 2008)

Ο συνδυασμός πολιτικής-επικοινωνίας δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο το δημόσιο χώρο, ο οποίος πλέον αναδεικνύεται ως ένας εννοιολογικός σχηματισμός συνιστώντας ένα δεσμό ανάμεσα σε δρώντες-θεσμούς και σε χώρο-χρονικά πλαίσια. Κατ' επέκταση, αναδύεται μια ενδιαφέρουσα προβληματική γύρω από την επικοινωνιακή δράση.

Στη σύγχρονη εποχή η επικοινωνιακή δράση είναι η έννοια που ενδιαφέρει περισσότερο πολλούς επιστήμονες και αναλυτές διότι συνιστά τον κινητήριο μοχλό της πολιτικής, ως έκφραση συλλογικής δράσης, «μια διεπιστημονική προσέγγιση της πολιτικής και της επικοινωνίας, με την τελευταία να παρεμβαίνει στο δημόσιο

⁷ Gerstle J., «Η Πολιτική Επικοινωνία», σελ. 15

χώρο και με τη συνδρομή των ΜΜΕ»⁸. Η επικοινωνία παρουσιάζεται κατά αυτόν τον τρόπο ως απαραίτητη συνθήκη της πολιτικής, καθώς μέσω αυτής τίθεται κυρίως το ζήτημα της συμμετοχής και της ενεργοποίησης του ουσιαστικού, νομιμοποιητικού ρόλου των πολιτών μέσα από δράσεις, όπου η πολιτική αναζητά την ουσιαστική της θέση στη δημόσια σφαίρα, ενεργοποιώντας το σύνολο των δρώντων που διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στον καθορισμό των δημοσίων πολιτικών. (Gerstle J., 2008)⁹

1.2 Περί Δημόσιας Δράσης

Προτού προβούμε στην εμπειρική ανάλυση των ομάδων δράσης σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα κρίνεται μείζονος σημασίας, να θέσουμε το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο θα βασιστεί η έρευνα μας, τονίζοντας κυρίως την προβληματική γύρω από την έννοια της δημόσιας δράσης. Αρχικά, βασικό βήμα αποτελεί η κατανόηση του όρου της δημόσιας δράσης και πως εκείνη γεννάται μέσα στο δημόσιο χώρο μέσω των υποκειμένων. Αναλυτικότερα, η γένεση της δημόσιας δράσης εξαρτάται από: τον προβληματισμό γύρω απ' τα κοινωνικά φαινόμενα, τη διεύρυνση των αιτιών ενός κοινωνικού προβλήματος, την αιτιότητα και πολυπαραγοντικότητα του, την κατασκευή των αφηγήσεων, τους γνωστικούς παράγοντες από την πλευρά των δρώντων όπως η γνώση, η ερμηνεία, η δημοσιοποίηση, τα ρητορικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται (συμβολικός χαρακτήρας), το αξιακό επίπεδο τους, τις νέες κοινωνικές δυναμικές, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις, την ενδεχόμενη διαδικασία (από πολιτικούς δρώντες) χειραγώγησης ορθολογικής σκέψης των πολιτών. Επιπρόσθετα, η εγγραφή του προβλήματος στη θεματική διάταξη καθορίζει ως ένα μεγάλο βαθμό και τη δημόσια δράση. Άλλοι παράγοντες συνδιαμόρφωσης της δημόσιας δράσης αποτελούν τα θεσμικά πρίσματα όπως τα συνταγματικά χαρακτηριστικά, η λήψη δράσης από πολιτικό-διοικητικούς φορείς, οι ευρωπαϊκές πολιτικές. Αναφορικά με τα πολιτικά παράθυρα, που επίσης επηρεάζουν τη γένεση της δημόσιας δράσης, είναι γεγονός πως καθορίζονται τόσο

⁸Ψύλλα Μ., «Η πολιτική ως δράση και λόγος», σελ. 74-79.

⁹ Gerstle J., «Η Πολιτική Επικοινωνία», σελ.17.

από το κυβερνών κόμμα όσο και από ανταγωνιστικές εκστρατείες κοινοβουλευτικών και διοικητικού τύπου πολιτικών ρευμάτων μέσα από τα ΜΜΕ¹⁰ (Muller P. & Surel Y., 2002). Συνοψίζοντας λοιπόν, καταλήγουμε πως «*Το είδος δημόσιας δράσης ή το είδος διακυβέρνησης εξαρτάται από μια πληθώρα παραγόντων όπως: την κυρίαρχη μορφή των σχέσεων μεταξύ κοινωνικών ομάδων, τη νομιμοποίηση ορισμένων τύπων συμπεριφοράς, την κοινωνική αξιοποίηση ορισμένων πρακτικών, τη σημασία που δίνουν τα ΜΜΕ στην αποτελεσματικότητα των δημοσίων πολιτικών*»¹¹. Σχετικά με το πώς γεννάται μια δημόσια δράση, έρχονται στο προσκήνιο οι εξής προβληματισμοί που θα μας απασχολήσουν και στην έρευνά μας. Κατά πόσον επιτυγχάνεται ο αποτελεσματικός χειρισμός ενός προβλήματος; Κυριαρχεί η επιλεκτικότητα και η αποσιώπηση των κοινωνικών προβλημάτων με βάση πολιτικά συμφέροντα από την πλευρά των ΜΜΕ; Ποιος ο βαθμός αντικειμενικότητας της διαμεσολάβησης των ΜΜΕ, και ο βαθμός της κοινωνικής κινητοποίησης και πως προσδίδουν νέες διαστάσεις σε ένα κοινωνικό φαινόμενο όπως η προσφυγική κρίση;

1.3 Οι Δρώντες

Μέσα από διάφορες θεωρήσεις και σύμφωνα με σχετική βιβλιογραφία τονίζεται ο ενεργός ρόλος των κοινωνικών ομάδων στη δημόσια δράση: πολλές φορές η εκπονούμενη και εφαρμοζόμενη πολιτική αναπροσαρμόζει και επισημοποιεί ένα σχέδιο δράσης που έχει διατυπωθεί από μια οργανωμένη ομάδα. Ως «Δρώντες» ορίζονται, σύμφωνα με τον Max Weber, οι εντεταγμένες στο κράτος κοινωνικές ομάδες ως παραγωγοί πολιτικής. Στο βαθμό που οι δράσεις τους και οι δραστηριότητές τους συμβάλλουν δυναμικά στον προσδιορισμό, του τι είναι οι δημόσιες πολιτικές, είναι συμπαραγωγοί της δημόσιας δράσης, αυτής που αποδίδεται ως κράτος εν δράσει. Μέσω αυτών τα πρακτικά συμφέροντα γίνονται κατά κάποιο τρόπο συντελεστές των πράξεων διακυβέρνησης. (Muller P. & Surel Y., 2002)

¹⁰ Muller P. & Surel Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.91-112.

¹¹ Lagroye J., Francois B., Sawicki F., «Πολιτική Κοινωνιολογία», σελ.658

Έπειτα, σύμφωνα με άλλη θεωρία επισημάνθηκε ο ρόλος των δρώντων – κύριων ομάδων συμφερόντων στη διαμόρφωση, εξέλιξη και κατάληξη των κοινωνικών συγκρούσεων. Έτσι, δίνεται έμφαση στους τρόπους συμμετοχής των δρώντων στην ανάδυση ενός κοινωνικού προβλήματος. Οι Cobb & Elder¹² εισήγαγαν πως αρχικά, γίνεται η σύλληψη του φαινομένου από έναν ή περισσότερους δρώντες και τίθεται ο αρχικός προβληματισμός επί του θέματος, η πρώτη θεώρηση του φαινομένου από τους δρώντες. Έπειτα, διεξάγεται μια εργασία κινητοποίησης, η διάρθρωση των δρώντων, και η αναζήτησή συμμαχιών (π.χ τοπικές οργανώσεις σε Μυτιλήνη συνεργάστηκαν με διεθνείς ΜΚΟ). Στόχος τους είναι η πρόκληση κρατικής αντίδρασης .

Ωστόσο, η εγγραφή ενός προβλήματος στην ατζέντα των ζητημάτων και των δράσεων που πρέπει να αναληφθούν, έχει για όλους τους εμπλεκόμενους δρώντες ύψιστη αξία. Οι συσχετισμοί δυνάμεων μεταξύ κοινωνικών ομάδων και μεταξύ θεσμών αφορούν τον τρόπο παρουσίασης του προβλήματος, την επιλογή των εμπλεκόμενων δρώντων (ομάδες και θεσμοί) και μέσων, ακόμη και τις συμπεριφορές που πρέπει να υιοθετηθούν για την επίλυση του. Παράλληλα, η τακτή και συνεχής δημοσίευση μέσω και των Μίντια ενισχύει τη νομιμότητα της ομάδας δράσης. Συμπληρωματικά, πρέπει να διευκρινιστεί και ο όρος ποικίλες δυνατότητες δράσης που αναφέρεται στο σύνολο μέσων που διασφαλίζουν εξουσία και ικανότητα δράσης στους δρώντες και εφαρμόζονται για την άσκηση μιας εξουσίας και συμβάλλοντας έτσι και στην άσκηση επιρροής προς τους δημόσιους φορείς λήψης αποφάσεων. Διαφέρουν ανά χώρα, εποχή, κοινωνική σφαίρα, πλαίσιο λειτουργίας. (Muller P. & Surel Y.,2002)¹³

Όσον αφορά στις συμμαχίες που συνάπτουν οι δρώντες, πρέπει να αναφερθεί πως αποτελούν βασικό παράγοντα για την ανάδυση του προβλήματος στο δημόσιο χώρο. Πιο συγκεκριμένα, η επιτυχία των κινητοποιήσεων με γνώμονα ένα διακύβευμα οφείλεται και στην ικανότητα ορισμένων ομάδων να επιστρατεύουν άλλους δρώντες και να δημιουργούν έτσι μια συμμαχία που συμβάλλει στην

¹² Muller P. & Surel Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.124-125

¹³ Muller P. & Surel Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.126-127

εγγραφή του προβλήματος στη θεματική ατζέντα. (Lagroye J., Francois B. & Sawicki F., 2008)¹⁴

Σχετικά με τα είδη του κοινού που είναι σε θέση να προσελκύουν οι ομάδες δράσης πρέπει να επισημανθούν τα εξής σύμφωνα με τους Muller- Surret¹⁵:

Διεύρυνση ενδιαφερόμενου κοινού: (Θεωρία των Cobb & Elder)

1. Ομάδες ταύτισης: Ταύτιση συμφερόντων με εκείνα των συμμετεχόντων δρώντων κατά τρόπο διαρκή και σταθερό.
2. Ομάδες προσήλωσης: άμεση σύνδεση με το πρόβλημα (πχ. πρόσφυγες).
3. Ευαισθητοποιημένο κοινό: έντονο ενδιαφέρον για πρόβλημα (πχ. περίπτωση Aylan).
4. Ευρύ κοινό: πιο δύσκολα κινητοποιούμενη ομάδα ατόμων.
5. Ομάδες Veto: άρνηση ανάδυσης δεδομένου προβληματισμού (Θεωρίες των Pierson, Hassenteufel, Surleman).

Ως αποτέλεσμα, η διεύρυνση κοινού συντελεί στην απόδοση αυξημένης ορατότητας και ισχύος στο πρόβλημα (εξάπλωση). Όσο μεγαλύτερη είναι η τροφοδότηση της αποδοχής ενός δεδομένου παραδειγματικού προτύπου, τόσο μεγαλύτερες οι πιθανότητες να επιτύχει η διείσδυση του προβλήματος στο δημόσιο χώρο από τους δρώντες.

Σαφώς και οι ομάδες δρώντων διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην προβολή και αντιμετώπιση ενός προβλήματος, αλλά πάντοτε καθοριστικό ρόλο κατέχει και ο κρατικός μηχανισμός. Η διακυβέρνηση λοιπόν αποτελεί έναν πολύ σημαντικό όρο στη παρούσα εργασία.

Ο Gales¹⁶ προέβη σε επανεξέταση του όρου της διακυβέρνησης : διασύνδεση μεταξύ κοινωνίας πολιτών, κράτους και αγοράς, ανασυνθέσεις σ' αυτές τις σφαίρες. Το πρόβλημα της σύγχρονης δημόσιας δράσης αποτελεί ο σύνθετος χαρακτήρας της, η πυκνότητα των τεχνικών δεδομένων, η κινητικότητα και αστάθεια στο κοινωνικό οργανωτικό περιβάλλον, και έτσι καθίσταται δύσκολη η διάρθρωση ανάμεσα στις διαδικασίες που προκύπτουν απ' την εκλογική πολιτική και την πολιτική των προβλημάτων.

¹⁴ Lagroye J., Francois B., Sawicki F., «Πολιτική Κοινωνιολογία», σελ.646

¹⁵ Muller P. & Surret Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.130

¹⁶ Muller P. & Surret Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.147

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ευρωπαϊκή Ένωση ως ένα νέο πλαίσιο δημόσιας δράσης που παρουσιάζει νέες μορφές δημοσίων πολιτικών (πχ. Πολιτικές τοπικής ανάπτυξης, ανταγωνισμού, έρευνας), όπου η παραγωγή κοινών κανόνων δράσης και των μορφών δημόσιας δράσης ξεφεύγει απ τους εθνικούς συντελεστές. Τίθεται μια αναγκαιότητα προσαρμογής σε ένα κανονιστικό και στρατηγικό περιβάλλον που ελέγχεται μόνο εν μέρει αλλά και αλλαγή του ορισμού και επεξεργασίας των προβλημάτων. Πραγματοποιείται θα λέγαμε, τροποποίηση των μορφών εκπροσώπησης στις σύγχρονες συνθέτες κοινωνίες και μια τάση διαχωρισμού ανάμεσα στη σφαίρα των δημοσίων πολιτικών (παραγωγή νόμιμης εμπειρογνωμοσύνης) & στη σφαίρα της πολιτικής εκπροσώπησης (κοινωνικός δεσμός του ανήκειν ανάμεσα στο άτομο και την κοινωνία).

1.4 Περί Δημοσίων Πολιτικών

Ο όρος πολιτική έχει πολυσήμαντο χαρακτήρα και αφορά Την πολιτική σφαίρα (διάκριση του όρου πολιτική από την κοινωνία των πολιτών), την πολιτική δραστηριότητα (γενικά), τη δημόσια δράση (την εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων που αφορούν τη δημόσια δράση). Αναλυτικότερα, θα μπορούσαμε να ορίσουμε την έννοια των δημοσίων πολιτικών ως εξής: *«Μια δημόσια πολιτική συνιστά ταυτόχρονα ένα κοινωνικό κατασκεύασμα και ένα κατασκεύασμα έρευνας»* (Muller P., Sural Y., 2002)¹⁷.

Το θεμελιώδες γνώρισμα των δημοσίων πολιτικών είναι η κατασκευή και η μετατροπή των νοηματικών χώρων, στους κόλπους των οποίων οι δρώντες θα θέτουν και θα προσδιορίζουν τα προβλήματά τους και θα δοκιμάζουν τις λύσεις που προτιμούν. Σύνδεση των πολιτικών με την έννοια της δημόσιας δράσης, με τις δυναμικές και τους δρώντες που χαρακτηρίζουν την πολιτική δραστηριότητα, καθώς και με τις διαδικασίες και τις αλληλοδράσεις που συγκλίνουν στον μετασχηματισμό της πολιτικής σφαίρας. Οι δημόσιες πολιτικές δεν είναι μόνο χώροι αντιπαράθεσης ανάμεσα στους decision makers, αλλά συνιστούν και μία διακριτή διάσταση της

¹⁷ Muller P. & Sural Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.33

πολιτικής μέσα στην κοινωνία. Σε αναλογία με τα παραπάνω, ο καθορισμός ενός προβλήματος, η δημοσιοποίηση του, και η εγγραφή του στη θεσμική αντζέντα αποτελούν τα στοιχεία που συγκροτούν μια δημόσια πολιτική, χαράσσοντας τους στόχους της και τις διαδικασίες της, κατευθύνοντας ακόμη και την εφαρμογή της.¹⁸

¹⁸Lagroye J., B. Francois, F. Sawicki, «Πολιτική Κοινωνιολογία», σελ.650

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Εμπειρική έρευνα στις ομάδες δράσης

2.1 Είδη ομάδων δράσης και παραδείγματα

Στην περίπτωση των ομάδων δράσης, σε αυτό το κεφάλαιο θα διενεργηθεί δευτερογενής κυρίως έρευνα στο διαδίκτυο, με αναζήτηση πληροφοριών για τη δομή τους, τον τρόπο δράσης και την αρωγή που παρέχουν στους πρόσφυγες. Ως μελέτη περίπτωσης παρουσιάζονται ενδεικτικά διαφόρων ειδών συλλογικότητες, οι οποίες δρουν κατά κύριο λόγο στη Λέσβο και στα υπόλοιπα ελληνικά νησιά. Προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα τη δράση τους και πως την προωθούν επικοινωνιακά, κρίθηκε απαραίτητο να ομαδοποιήσουμε τις ομάδες ανάλογα με τον τόπο που δραστηριοποιούνται, τον τρόπο που επικοινωνούν τη δράση τους αλλά και τα εργαλεία- μέσα που χρησιμοποιούν ως τρόπο διάδοσης των αιτημάτων τους. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται πρωτογενές υλικό που εμπλουτίζει την έρευνα, στο οποίο χρησιμοποιώντας ως βασικό ερευνητικό εργαλείο τη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης στα sites γνωστών μη κυβερνητικών οργανώσεων, που δραστηριοποιήθηκαν τόσο στην Αθήνα όσο και στα νησιά, θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε τα βασικά θέματα που θίγονται σχετικά με τις δράσεις, στα κείμενα της κατηγορίας “About us”/«Ποίοι είμαστε», όπου οι ίδιοι οι δρώντες παραθέτουν και αναπτύσσουν πληροφορίες σχετικά με τη βοήθεια που παρέχεται στους πρόσφυγες, τον τρόπο δράσης και οργάνωσης τους αλλά και τις συνεργασίες που έχουν συνάψει με άλλους φορείς ή κατά πόσον επιτυγχάνουν να συνεργαστούν με τον ίδιο τον κρατικό μηχανισμό, συμμετέχοντας σε προγράμματα, εισάγοντας μ’ αυτό τον τρόπο τα αιτήματα τους στη θεματική διάταξη του δημοσίου χώρου. Ωστόσο, συνδυαστικά με τη θεματική ανάλυση κρίθηκε αναγκαίο να πραγματοποιηθεί και γλωσσολογική ανάλυση ορισμένων στοιχείων, έτσι ώστε να εμβαθύνουμε περαιτέρω μέσα από τη χρήση της γλώσσας στις προθέσεις και στην οπτική που μεταδίδεται μέσα από τα κείμενα αναφορικά με τη δράση των ΜΚΟ.

Παραδείγματα των ομάδων δράσης¹⁹:

Τοπικές ομάδες δράσης:

1) ΜΚΟ «Αγκαλιά»: υποδοχή προσφύγων στη Μυτιλήνη. Παρέχει ανθρωπιστική και φαρμακευτική βοήθεια. Επικεντρώνεται στην περίθαλψη και στήριξη του ανθρώπου. Ιδρύθηκε το 2007 από τον πατέρα Ευστράτιο Δήμου στο χωριό Καλλονή της Λέσβου, ο οποίος ξεχώρισε για την ανθρωπιστική του δράση και προβλήθηκε τόσο από τα ΜΜΕ αλλά και ενέπνευσε και τον καλλιτεχνικό κόσμο, αφού όπως θα δούμε παρακάτω στη σημειολογική ανάλυση ο σκιτσογράφος Γιάννης Αντωνόπουλος του αφιέρωσε σκίτσο του, ως φόρο τιμής όταν απεβίωσε με τίτλο “*In Memoriam*”.

2) «Αλληλεγγύη Κως»: Πρόκειται για ανεξάρτητη κίνηση των πολιτών της Κω με τεράστια προσφορά στο νησί σε τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης.

3) «Δίκτυο Αλληλεγγύης Λέρου»²⁰: Με δικά τους λόγια:

«Το Δίκτυο Αλληλεγγύης Λέρου είναι μια συλλογικότητα ανοικτή σε όλους όσους εμπνέονται από την ιδέα της συλλογικής και έμπρακτης αλληλεγγύης, σε μια εποχή κρίσης οικονομικής, κοινωνικής, ηθικής και πολιτικής. Άνθρωποι νέοι και μεγαλύτεροι, διαφορετικών επαγγελμαμάτων και διαφορετικών πολιτικών εντάξεων και πεποιθήσεων, όλοι και όλες εμείς, που δημιουργήσαμε αυτό το δίκτυο το 2012. Πιστεύουμε στην κοινωνική αλληλεγγύη, στην αλληλοβοήθεια και στην ενεργοποίηση της κοινωνικής διαθεσιμότητας, για την αντίσταση στη διαρκώς κλιμακούμενη βαρβαρότητα που εκδηλώνεται σε πολλά επίπεδα.»

4) «Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών»: Το Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών είναι μια πρωτοβουλία μεταναστών/-τριών και Ελλήνων εθελοντών/-ριών για δωρεάν εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε εργαζόμενους μετανάστες και πρόσφυγες. Η

¹⁹ Οι πληροφορίες που συλλέξαμε στα πλαίσια της δευτερογενούς μας έρευνας, σχετικά με τις ομάδες δράσης, προέρχονται από διάφορα ιστολόγια. Διαθέσιμο στις: <http://www.synathina.gr/el/>, <http://www.migrants.gr/?p=498738>, <http://tvxs.gr/news/ellada/refugeeswelcome-omades-allileggyis-gia-toys-prosfyges-se-oli-tin-ellada>

²⁰ Πληροφορίες για την οργάνωση συλλέξαμε από το επίσημο site της, Διαθέσιμο στο: <http://www.isn.gr/>

γλώσσα είναι πολύτιμη για την καθημερινότητα και τη διεκδίκηση δικαιωμάτων από τους μετανάστες/-τριες. Εκτός από τα μαθήματα λειτουργεί ομάδα νομικής υποστήριξης προσφύγων και μεταναστών. Από την ίδρυσή του το σχολείο, αποτελεί ενεργό τμήμα του κινήματος για τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων, ενάντια στο ρατσισμό και την ξενοφοβία και δραστηριοποιείται στην Κίνηση «ΑΠΕΛΑΣΤΕ ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ» στην Αθήνα.

Οι εθελοντές είναι εκπαιδευτικοί, φοιτητές παιδαγωγικών σχολών και όποιος/-α θέλει να ενισχύσει την προσπάθεια. Δεν αποτελεί κρατικό φορέα και στηρίζεται στην οικονομική ενίσχυση του κόσμου που θέλει να συμβάλει.

5) Η κίνηση «ΑΠΕΛΑΣΤΕ ΡΑΤΣΙΣΜΟ» αποτελεί μια οργάνωση μεταναστών και ντόπιων εργαζομένων και νέων. Βασικούς στόχους τους αποτελούν:

α) «*Η ελεύθερη μετακίνηση των μεταναστών/-τριών και των προσφύγων: Να σταματήσουν οι δολοφονίες αθώων ανθρώπων στα ανατολικά και τα δυτικά σύνορα. Να μην κατασκευαστεί το τείχος του αίσχους στον Έβρο. Κατάργηση της FRONTEX και των συνοριοφυλακών. Να σταματήσουν οι απελάσεις. Ξενώνες φιλοξενίας αντί για στρατόπεδα συγκέντρωσης. Κατάργηση της συμφωνίας “Δουβλίνο II” που εγκλωβίζει τους μετανάστες και τους πρόσφυγες στην πρώτη χώρα εισόδου της Ε.Ε. Κονδύλια για τη φιλοξενία και την ένταξη των μεταναστών, όχι για την “αποτροπή της μετανάστευσης”.*

β) Η νομιμοποίηση όλων των μεταναστών/-τριών. Άσυλο στους πρόσφυγες.

6) «Μέλισσα»: Η Μέλισσα είναι ένα δίκτυο για τις μετανάστριες που ζουν στην Ελλάδα. Στοχεύει στην ενδυνάμωση και στην δικτύωσή τους, καθώς και στην δημιουργία μιας γέφυρας επικοινωνίας με την ελληνική κοινωνία. Ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2014 ως αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με την ενεργό συμμετοχή μεταναστριών με ευρεία δράση στις κοινότητές τους και στις γυναικείες ομάδες αλληλεγγύης, και απευθύνεται σε μετανάστριες από πάνω από σαράντα χώρες που ζουν στην Ελλάδα. Στόχος της είναι η ενεργοποίησή τους και η ανάδειξη της συνεισφοράς τους στην κοινωνική συνοχή.

7) «ΜΕΤΑδραση»: αποτελείται από εθελοντές με εκπαιδευτική εμπειρία για διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε πρόσφυγες και μετανάστες.

«Η ΜΕΤΑδραση» αναπτύσσει τη δράση της για την υποστήριξη των προσφύγων και μεταναστών μέσω οργανωμένων ομάδων στην Αθήνα (και στον Ελαιώνα), τη Λέσβο, τη Σάμο, τη Χίο, τη Λέρο, την Κω, την Ειδομένη και άλλα σημεία. Παρέχει εκπαίδευση διερμηνέων και παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στα σημεία άφιξης, στις συνεντεύξεις ασύλου, σε νοσοκομεία /νομική στήριξη σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας/συνοδεία ασυνόδευτων ανηλίκων από κέντρα κράτησης σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας/πιστοποίηση θυμάτων βασανιστηρίων/μαθήματα ελληνικών/ στήριξη αλλοδαπών που επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.

Διαδικτυακές ομάδες δράσης

8) Help for Refugees in Molyvos: Διεθνής διαδικτυακή καμπάνια με αρκετά μεγάλη απήχηση στο Facebook. Συγκεντρώνουν πόρους και είδη ανάγκης για τους πρόσφυγες.

9) Crowdfunding Lesbos Refugees: πρόκειται για μια προσπάθεια με αρχικό σκοπό να συγκεντρωθούν 1000 αγγλικές λίρες για νερό, τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης για τους πρόσφυγες στη Λέσβο.

<https://crowdfunding.justgiving.com/lesvosrefugees>

Διεθνείς οργανώσεις

10) Action aid: Το ελληνικό γραφείο της ActionAid με την υποστήριξη της διεθνούς ομάδας άμεσης δράσης IHART (International Humanitarian Action and Resilience Team) της ActionAid International, βρίσκεται στη Λέσβο για να στηρίξει τους πρόσφυγες και την τοπική κοινωνία, ξεκινώντας άμεσα την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Ανάμεσα στις βασικές της λειτουργίες μπορούν να αναφερθούν: η δημιουργία ομάδων πληροφόρησης στα σημεία που καταγράφονται οι πρόσφυγες που θα στελεχώνονται από ανθρώπους που μιλούν τη γλώσσα τους (αραβικά, φαρσί, παστούν) παρέχοντας καθοδήγηση και στήριξη, ενώ ταυτόχρονα μια ομάδα

θα μετακινείται για να εντοπίζει ανθρώπους που μόλις έφτασαν στο νησί. Ταυτόχρονα, θα δημιουργηθεί πολύγλωσσο υλικό (αφίσες και φυλλάδια) με χρήσιμες πληροφορίες για τους πρόσφυγες. Παράλληλα, παρέχεται η στοχευμένη στήριξη των πιο ευάλωτων ομάδων, δηλαδή εγκύων γυναικών, μικρών παιδιών, ατόμων με ειδικές ανάγκες, ασθενών και τραυματιών με παροχή ειδών πρώτης ανάγκης και τροφίμων αλλά και η δημιουργία 2 κέντρων ημέρας για γυναίκες και παιδιά, όπου οι γυναίκες θα μπορούν να θηλάζουν, να αλλάζουν, να συζητούν με ασφάλεια, ενώ τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να γίνουν ξανά παιδιά για το διάστημα που θα φιλοξενοούνται στο νησί.

11) Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός: Παρέχει ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια και διανομή ξηράς τροφής, ειδών ατομικής υγιεινής, βρεφικών ειδών, πόσιμου νερού.

12) Γιατροί του κόσμου: Παροχή ανθρωπιστικής και φαρμακευτικής βοήθειας. Διανομή ειδών πρώτης ανάγκης όπως φάρμακα, πάνες sleeping bags και υποστρώματα. Οι Γιατροί του Κόσμου πραγματοποιούν δράσεις στα νησιά όπως στη Λέσβο, στη Χίο, στα κέντρα κράτησης μεταναστών και αλλού.

13) ΜΚΟ «Κλόουν χωρίς σύνορα»: η οποία χρησιμοποιεί το χιούμορ ώστε να παράσχει παρηγοριά, ανακούφιση, και ψυχολογική υποστήριξη στους πρόσφυγες και ιδιαίτερα στα μικρά παιδιά. Η δράση τους που έγινε γρήγορα γνωστή μέσω της διάδοσης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

14) Η Proactiva Open Arms: είναι μια ισπανική Μη Κυβερνητική Οργάνωση που βρίσκεται στη Λέσβο και συμμετέχει στη διάσωση των προσφύγων που φτάνουν στο νησί. Η οργάνωση θέλει να παραμείνει στη Λέσβο και να φέρει περισσότερους ναυαγοσώστες. Για να πετύχει το στόχο της, συγκεντρώνει δωρεές μέσω PayPal.

15) Caritas (= Αγάπη, Φιλανθρωπία): Είναι η φιλανθρωπική Μη Κυβερνητική Οργάνωση της Καθολικής Εκκλησίας, στα προβλήματα των μεταναστών και των προσφύγων στα νησιά. Σύμφωνα με το website της ΜΚΟ: Σκοπός της είναι η πραγμάτωση του Ευαγγελικού μηνύματος της Αγάπης και της Δικαιοσύνης, για την

ολοκληρωτική εξέλιξη του Ανθρώπου, με ιδιαίτερη έμφαση σε Άτομα και Ομάδες Ατόμων που χρήζουν βοήθειας, χωρίς οποιαδήποτε διάκριση. Σκοπός του Σωματείου είναι δηλαδή η δημιουργία, εφαρμογή και υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων ανθρωπιστικού και φιλανθρωπικού περιεχομένου, καθώς και η ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης μέσα στην Κοινωνία. Ειδικότερα:

- Η δωρεάν παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, όπως η συμβουλευτική, η ηθική και ψυχολογική συμπαράσταση, η παροχή δωρεάν οικονομικής και υλικής υποστήριξης.
- Η προώθηση του πνεύματος της αλληλεγγύης και του εθελοντισμού και η συμβολή στην ανάπτυξη, δημιουργία, εφαρμογή και υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων και ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων.
- Η συνεργασία με άλλα Φιλανθρωπικά Σωματεία, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και άλλους Φορείς, με στόχο την ανάπτυξη διαλόγου και τη δημιουργία δικτύου με την Κοινωνία, καθώς και με τους Κρατικούς, Ευρωπαϊκούς ή και Διεθνείς Φορείς, για την επίτευξη των σκοπών του Σωματείου.
- Η πρόκληση του ενδιαφέροντος της Κοινωνίας, της Ελληνικής Πολιτείας και της Διεθνούς Κοινότητας, για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, προς αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (Caritas.gr,2017)²¹.

²¹ Τις πληροφορίες για την οργάνωση συλλέξαμε από το επίσημο site της, Διαθέσιμες στο: <http://www.caritas.gr/>

2.2 Θεματική ανάλυση κειμένων των websites των

ΜΚΟ

Προκειμένου να εμβαθύνουμε περαιτέρω την προβληματική σχετικά με τον τρόπο δράσης των συλλογικοτήτων επί του προσφυγικού ζητήματος και πως την προωθούν επικοινωνιακά, θα προβούμε αρχικά στη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης, ορίζοντας θεματικές ενότητες στα online κείμενα της κατηγορίας “About us”/ Ποιοι είμαστε, στις ιστοσελίδες κάποιων γνωστών για τη συνεισφορά και τη δράση τους ΜΚΟ, όπως η “PRAKSIS”, η “SolidarityNow”, η “Clownswithoutborders” και το «Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών». Συνδυαστικά με τη θεματική ανάλυση κρίθηκε αναγκαίο να πραγματοποιηθεί και γλωσσολογική ανάλυση ορισμένων στοιχείων, έτσι ώστε να διερευνήσουμε μέσα από τη χρήση της γλώσσας τις προθέσεις και την οπτική που μεταδίδεται μέσα από τα κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα και με σχετική βιβλιογραφία, *«η γλώσσα δεν είναι αθώα, αλλά μας δίνει πολυάριθμες πληροφορίες και ιδεολογικά μηνύματα που εμπεριέχονται στις λέξεις, στις πιο απλές φράσεις, στις επιλογές που κάνει ο κάθε ομιλητής αναφορικά με τη σύνταξη και τη γραμματική»* (Φραγκουδάκη, 1987).²²

Οι εν λόγω ΜΚΟ επελέγησαν, αφενός διότι διαθέτουν επίσημες ιστοσελίδες(εν αντιθέσει με άλλες τοπικές οργανώσεις που δε διαθέτουν ιστοσελίδα ή διαθέτουν μόνο λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook) και αφετέρου διότι η δράση τους δεν περιορίζεται αποκλειστικά σε έναν τομέα αλλά ποικίλει. Επιπροσθέτως, οι συγκεκριμένες ομάδες έδρασαν από την αρχή του προσφυγικού ζητήματος και στα ελληνικά νησιά όπως η Λέσβος με στόχο την αρωγή στους νεοεισερχόμενους εκεί ήδη από το 2015.

Αναλυτικότερα, σχετικά με την κλασική θεματική ανάλυση, επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στη σημασία ενός λόγου ή μηνύματος ή κειμένου ανεξάρτητα από τα γλωσσικά σημεία που χρησιμοποιούνται για να εκδηλωθούν τα νοήματα που εμπεριέχονται στο μήνυμα. Βασική αρχή της είναι ο εντοπισμός και η συγκέντρωση των ενοτήτων του περιεχομένου που συνιστούν ένα μήνυμα. Η ανάλυση λοιπόν αυτή ομαδοποιεί στοιχεία, σύμφωνα με τη σημασία τους, σε θέματα, τα οποία στη

²² Φραγκουδάκη Α., «Γλώσσα και Ιδεολογία», σελ. 24

συνέχεια ταξινομούνται ,καταμετρούνται και αναλύονται ανάλογα με την περίπτωση (Ψύλλα Μ.,1998).

1)PRAKSIS²³:

Με βάση την ομαδοποίηση των θεμάτων αρχικά, του κειμένου της κατηγορίας “About us”²⁴ της ΜΚΟ, προέκυψαν οι εξής μακρό-θεματικές:

α) Άξονες δράσης-θεμελιώδεις αρχές

Συμπεριλαμβάνονται οι στόχοι, οι αξίες, οι ωφελούμενοι και η γεωγραφική εμβέλεια.

β)Συνεργασίες

Εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο δράσης, φορείς και ΜΚΟ που συνεργάζεται, όπως φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Περιφερειών, επίσημοι κρατικοί φορείς.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το website της ΜΚΟ PRAKSIS, ορίσαμε έπειτα τις μικρό-θεματικές ενότητες:

α) κύριοι στόχοι-άξονες δράσης

β) target group (που απευθύνεται η οργάνωση)

γ) γεωγραφική εμβέλεια

δ) δομές

ε) αξίες

Συνοψίζοντας τα προαναφερθέντα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η ΜΚΟ PRAKSIS, μέσω του site της εμβαθύνει σε θέματα όπως η δράση, οι αξίες αλλά και οι συνεργασίες της. Λεπτομερέστερα, θέτει ως πυρήνα της δράσης της το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής περίθαλψης , την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, αλλά και μέσω των συνεργασιών που έχει συνάψει την άσκηση πίεσης προς τον κρατικό μηχανισμό, όπως και οι ίδιοι δηλώνουν «η πρόληψη, η άμεση παρέμβαση και η άσκηση πίεσης και διεκδίκηση των δικαιωμάτων» αποτελούν «τους τρεις άξονες της δουλειάς μας».

²³ Τις πληροφορίες για την οργάνωση τις συλλέξαμε από το επίσημο site της, Διαθέσιμες στο: <http://www.praksis.gr/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>

²⁴ Για το κείμενο της κατηγορίας “About us” της PRAKSIS, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.84-87

Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί πως διαφαίνεται σχετικά με την PRAKSIS ότι πραγματοποιεί δράσεις σε πολλά επίπεδα όχι μόνο σε έναν τομέα, (στην ιατρική περίθαλψη, την υπεράσπιση των δικαιωμάτων, την στέγαση, την ψυχολογική υποστήριξη) και δραστηριοποιείται τόσο στο νησί της Λέσβου όσο και στην υπόλοιπη χώρα. Η κατηγορία λοιπόν που εξετάσαμε “About us” παρέχει πληθώρα πληροφοριών στον αναγνώστη. Τέλος, όσον αφορά στη χρήση της γλώσσας χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση ά πληθυντικού προσώπου, γεγονός που δηλώνει την ομαδικότητα στη λειτουργία της PRAKSIS.

2) SolidarityNow²⁵:

Αναφορικά με την ανάλυση του κειμένου της κατηγορίας “About us”²⁶ της ΜΚΟ “SolidarityNow”, αρχικά με βάση την ομαδοποίηση των θεμάτων, προέκυψαν οι εξής μακρό-θεματικές:

α) δράση

Εμπεριέχονται οι βασικοί στόχοι, οι προτεραιότητες που θέτει η οργάνωση, οι άξονες- τομείς δράσης.

β) Προγράμματα-συνεργασίες

Συμπεριλαμβάνονται η υλοποίηση των προγραμμάτων από το έτος ίδρυσης, η χρηματοδότηση, τα κέντρα αλληλεγγύης, οι δωρεές και οι συνεργασίες με άλλες ΜΚΟ.

Αναλυτικότερα, ορίσαμε έπειτα τις μικρο-θεματικές ενότητες με στόχο να διερευνήσουμε περαιτέρω τα θέματα που αναδύονται σχετικά με τη δράση της:

α) Ορισμός δράσης

Επικεντρώνεται στο όραμα για τη δημιουργία μιας ισχυρής Ευρώπης που βασίζεται στην αξία της αλληλεγγύης, στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

β) Υλοποίηση προγραμμάτων-χρηματοδότηση

²⁵ Τις πληροφορίες για την οργάνωση τις συλλέξαμε από το επίσημο site της, Διαθέσιμες στο: <http://www.solidaritynow.org/orama-praxi/>

²⁶ Για το κείμενο της κατηγορίας “About us” της SolidarityNow, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.88-91

γ) *Κύριοι στόχοι δράσης*: προάσπιση των δικαιωμάτων των ευπαθών ομάδων, εκπαιδευτικά προγράμματα, καταπολέμηση της ανθρωπιστικής κρίσης, υπηρεσίες υγείας και επισιτιστική βοήθεια.

δ) *Βασικοί άξονες δράσης*: συμπεριλαμβάνονται προγράμματα, κέντρα αλληλεγγύης, δωρεές.

Συνοψίζοντας τα προαναφερθέντα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η ΜΚΟ SolidarityNow, θέτει ως πυρήνα της δράσης της την αξία της αλληλεγγύης με το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και οικονομικής βοήθειας, την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, αλλά και μέσω των συνεργασιών που έχει συνάψει με άλλες ΜΚΟ. Ως βασικά θέματα παρουσιάζονται λοιπόν, τα προγράμματα αλληλεγγύης αλλά και οι συνεργασίες της οργάνωσης, θέμα που θίγεται και στο site της PRAKSIS. Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί πως διαφαίνεται σχετικά με την SolidarityNow ότι πραγματοποιεί δράσεις σε πολλά επίπεδα όχι μόνο σε έναν τομέα, (την καταπολέμηση των κοινωνικών διακρίσεων, την υπεράσπιση των δικαιωμάτων, την ψυχολογική υποστήριξη) και δραστηριοποιείται στη Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Η κατηγορία λοιπόν που εξετάσαμε “About us” παρέχει πληθώρα πληροφοριών στον αναγνώστη. Τέλος, όσον αφορά στη χρήση της γλώσσας χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση γ’ ενικού προσώπου, ειδικότερα στην αρχή όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται «σύμφωνα με το όραμα του George Soros», αλλά και σε άλλα σημεία όπου περιγράφουν τη δράση τους για παράδειγμα «Το SolidarityNow έχει υποστηρίξει..», «Αποτελείται από ένα δίκτυο ανθρώπων..», «βασίζεται στην αξία της αλληλεγγύης», γεγονός που υποδηλώνει μια πιο προσωποποιημένη παρουσίαση της οργάνωσης. Παρόλα τα παραπάνω, δε λείπουν τα σημεία όπου γίνεται και χρήση του α’ πληθυντικού προσώπου για παράδειγμα, «στόχος μας είναι να συμβάλλουμε..», «Μέσα από τις δωρεές που πραγματοποιούμε..», στοιχεία που τονίζουν την ομαδική λειτουργία και την έννοια του «εμείς».

3) Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών²⁷:

Αναφορικά με το website της ΜΚΟ «Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών»²⁸, με βάση την ομαδοποίηση των θεμάτων, προέκυψαν οι εξής μάκρο-θεματικές:

α) δράση

Συμπεριλαμβάνονται ο ορισμός του είδους της οργάνωσης «..είναι μια πρωτοβουλία μεταναστών/-τριών και Ελλήνων εθελοντών..», οι πληροφορίες για τα μαθήματα, τα στοιχεία επικοινωνίας.

β) ελληνική γλώσσα-διεκδίκηση δικαιωμάτων μεταναστών

Στη συνέχεια, ορίσαμε τις μικρο-θεματικές ενότητες με στόχο να διερευνήσουμε περαιτέρω τα θέματα που αναδύονται σχετικά με τη δράση της:

α) Ορισμός δράσης (το είδος της οργάνωσης)

β) Μαθήματα

γ) Στοιχεία επικοινωνίας

δ) Γλώσσα-διεκδίκηση δικαιωμάτων μεταναστών

Συνοψίζοντας τα προαναφερθέντα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως το «Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών», θέτει ως πυρήνα της δράσης του την αξία της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας από τους μετανάστες και γενικότερα της εκπαίδευσης για την καλύτερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους και την ενσωμάτωση τους στο σύγχρονο κοινωνικό γίνεσθαι. Το γεγονός αυτό, επιβεβαιώνεται και μέσα από την θεματική ανάλυση που πραγματοποιήσαμε, καθώς ως βασική θεματική παρουσιάζεται η εκμάθηση της γλώσσας ως μέσο διεκδίκησης των δικαιωμάτων των μεταναστών. Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί πως διαφαίνεται σχετικά με την εν λόγω οργάνωση, ότι πραγματοποιεί δράσεις κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης. Ωστόσο αναφέρονται και στο ζήτημα της διεκδίκησης των δικαιωμάτων αλλά και της καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Η κατηγορία λοιπόν που εξετάσαμε “About us” παρέχει πληθώρα πληροφοριών στον αναγνώστη. Όσον αφορά στη χρήση της γλώσσας χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση του α’ πληθυντικού προσώπου,

²⁷ Τις πληροφορίες για την οργάνωση τις συλλέξαμε από το επίσημο site της, Διαθέσιμες στο: <https://www.ksm.gr/about/>

²⁸ Για το κείμενο της κατηγορίας «Ποιοι Είμαστε» του «Κυριακάτικου Σχολείου Μεταναστών», βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.92-93

όπως: «Δεν είμαστε κρατικός φορέας και στηριζόμαστε..» αλλά και σε άλλα σημεία όπου περιγράφουν τη δράση τους για παράδειγμα «..το σχολείο μας», «Συνεχίζουμε με αισιοδοξία», γεγονός που υποδηλώνει ομαδική λειτουργία και την έννοια του «εμείς». Παρόλα αυτά, σ' αυτό το σημείο αξίζει να γίνει αναφορά η χρήση και του β' ενικού προσώπου που προσδίδει επικοινωνιακά αμεσότητα προς τον δέκτη(« Αν θέλεις να μάθεις ελληνικά..»). Τέλος, κάτω απ' τον επίλογο του κειμένου κυριαρχεί με κεφαλαία, έντονα γράμματα το μότο της οργάνωσης που συνοψίζει και την ουσία της δράσης τους, τη σημασία της εκμάθησης της γλώσσας ως στοιχείο ενοποιητικό στη σύγχρονη κοινωνία και ως μέσο διεκδίκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ισότητας **«Η ΓΛΩΣΣΑ ΕΝΩΝΕΙ – ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ».**

4) Clowns without borders²⁹:

Αναφορικά με το website της διεθνούς ΜΚΟ “Clowns without borders”³⁰, ορίσαμε αρχικά με βάση την ομαδοποίηση των θεμάτων, προέκυψαν οι εξής μακρο-θεματικές:

α) ιστορία οργάνωσης

Εμπεριέχονται η ιστορία ίδρυσης της και η εξάπλωση της δράσης της σε άλλες χώρες παγκοσμίως

β) κώδικας ηθικής δεοντολογίας κλόουν-αξίες

Αναφέρονται σε αξίες όπως τον εθελοντισμό, την ανθρωπιστική βοήθεια, το σεβασμό, την κατάργηση των διακρίσεων “..volunteerism is the general rule”, “..no distinction..”, “..humanitarian activities..”

Στη συνέχεια, ορίσαμε τις μικρο-θεματικές ενότητες με στόχο να διερευνήσουμε περισσότερο τα θέματα που αναδύονται σχετικά με τη δράση της:

α) ιστορία ίδρυσης

β) επέκταση δράσης σε άλλες χώρες

γ) ίδρυση της CWB-Αμερική

δ) χώρες δραστηριοποίησης σήμερα

ε) κώδικας δεοντολογίας κλόουν

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η “CWB”, θέτει ως πυρήνα της δράσης της, την αξία του γέλιου και της ανακούφισης των παιδιών που διαβιούν σε συνθήκες δύσκολες (εμπόλεμη κατάσταση, φτώχεια, φυσικές καταστροφές). Αξίζει να σημειωθεί, πως ως βασικές θεματικές παρουσιάζονται οι αξίες και ο κώδικας ηθικής δεοντολογίας της οργάνωσης, θεματική που εκλείπει από τις υπόλοιπες οργανώσεις που εξετάσαμε.

Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί πως διαφαίνεται σχετικά με την εν λόγω οργάνωση, ότι πραγματοποιεί ανθρωπιστικές δράσεις που αφορούν στην ψυχολογική υποστήριξη και ανακούφιση. Ωστόσο αναφέρονται και σε αξίες όπως

²⁹ Τις πληροφορίες για την οργάνωση τις συλλέξαμε από το επίσημο site της, Διαθέσιμες στο: <http://www.clownswithoutborders.org/about-us/>

³⁰ Για το κείμενο της κατηγορίας “About us” της “Clownswithoutborders”, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.94-96

τον εθελοντισμό και το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η κατηγορία λοιπόν που εξετάσαμε “About us” παρέχει πληροφορίες στον αναγνώστη που αφορούν άμεσα τη δράση και τους στόχους της CWB. Τέλος, όσον αφορά στη χρήση της γλώσσας χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση του α’ πληθυντικού προσώπου, το οποίο καθιστά έκδηλη την έννοια της ομάδας όπως: “.. our performances”, “..we remain clowns and artists..”. Ωστόσο, σε άλλα σημεία όπου περιγράφουν τον κώδικα δεοντολογίας τους πραγματοποιείται χρήση γ’ ενικού προσώπου για παράδειγμα γεγονός που προσδίδει έμφαση στον κώδικα αλλά και στο επάγγελμα- λειτούργημα του κλόουν. Για παράδειγμα, αναφέρεται επανειλημμένα στην περιγραφή του κώδικα δεοντολογίας η έκφραση “The clown or collaborating artist”.

Συμπέρασμα κεφαλαίου

Σαν πρώιμο συμπέρασμα και ως μια σύνδεση του ερευνητή με το αντικείμενο της έρευνας του, θα μπορούσαν να ειπωθούν τα εξής αναφορικά με τις ομάδες δράσης: Κινητήριος μοχλός της δημόσιας δράσης των ομάδων αυτών, που στην πλειοψηφία τους είναι τοπικές οργανώσεις και ΜΚΟ, αποτελεί το ανθρωπιστικό ενδιαφέρον και ο εθελοντισμός. Παρά τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν ως προς το είδος τους (τοπικές, διαδικτυακές, διεθνείς ΜΚΟ), ως βασικός στόχος τους τίθεται η προσφορά βοήθειας προς το συνάνθρωπο και η άσκηση πίεσης στον κρατικό μηχανισμό. Παράλληλα, αποτελούν παραδειγματικό πρότυπο με αντίκτυπο και σε διεθνές επίπεδο όπως θα δούμε σε επόμενο κεφάλαιο, αφού προβλήθηκαν ως θέμα σε διεθνή Μέσα όπως η εφημερίδα “New York Times” . Πολλές από τις προαναφερθείσες ομάδες δράσης όπως παρατηρήσαμε και μέσα από τη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης, τονίζουν τα θέματα των δράσεων και των συνεργασιών τους και έχουν προβεί σε συνεργασίες με διεθνείς ΜΚΟ για περισσότερη εξασφάλιση νομιμοποίησης και ανάδυσης του προβλήματος της προσφυγικής κρίσης στη θεματική διάταξη του δημοσίου χώρου. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί πως μεταξύ των τοπικών ομάδων δράσης και των διεθνών ΜΚΟ, υπάρχει μια διαφοροποίηση ως προς το σχηματισμό και την ιεράρχηση των υποκειμένων δράσης. Στις τοπικές ομάδες, η δομή δεν είναι κάθετη αλλά κυρίως οριζόντια, η δράση πραγματοποιείται από κοινού και συνήθως δεν υπάρχουν

επικεφαλής, αλλά οι πολίτες ενεργούν όλοι μαζί, ενώ στις διεθνείς παρατηρείται μια κάθετη δομή, υπό το πρίσμα πως υπάρχει πιο αυστηρή οργάνωση και συνήθως επικεφαλείς- ιθύνοντες των ομάδων.

Όσον αφορά στα μέσα δράσης των ομάδων, εκτός από τον υλικό εξοπλισμό όπως τρόφιμα ή άλλους πόρους, σαφέστατα το διαδίκτυο αποτέλεσε βασικό εργαλείο. Η χρήση του Διαδικτύου και των social media (Facebook pages, websites, Twitter, Pinterest) υιοθετήθηκε από την πλειοψηφία των ομάδων δράσης για την άμεση προώθηση του κοινωνικού προβλήματος σε ευρύτερο κοινό και τη μεγαλύτερη διείσδυση και εξάπλωση του στο δημόσιο χώρο. Η χρησιμότητα τους επίσης διαφαίνεται στο γεγονός πως εξυπηρετούν θετικές λειτουργίες στους μετανάστες/πρόσφυγες, καθώς μπορούν να ενδυναμώσουν την αξία των μεταξύ τους πληροφοριών, μέσω πληροφοριακών υποδομών οι οποίες προσφέρουν ευκαιρίες ανταλλαγής γνώσης για τη μετανάστευση.

Πολλοί πρόσφυγες, οι οποίοι έχουν ακόμη μέσα στον πόλεμο πρόσβαση στο Διαδίκτυο, χρησιμοποιούν πλατφόρμες όπως το Facebook ως «πυξίδα» για τον εντοπισμό διακινητών ώστε να τους μεταφέρουν. Ο ρόλος των μέσων αυτών έχει εξάλλου αποδειχτεί καίριος. Από τη κινητοποίηση για εξεγέρσεις στην «Αραβική Άνοιξη» έως την αντιμετώπιση τους ως υπηρεσίες ενημέρωσης για τους ανθρώπους που δραπετεύουν από τον Συριακό πόλεμο. Οι χρήστες αυτοί χρησιμοποιούν πλατφόρμες σαν το Facebook με διάφορους τρόπους όπως ανάρτηση αριθμών τηλεφώνων και συνδέσμων διακινητών. Επιπλέον, χρησιμοποιούν έξυπνα τηλέφωνα για να έχουν σήμα GPS, αλλά και χάρτες της Google ώστε να μην χαθούν, ενώ προσφιλή είναι και τα WhatsApp και Viber ώστε να επικοινωνήσουν με οικείους τους (in.gr, 2015). Σύμφωνα και με τη βιβλιογραφία, όσο μεγαλύτερη είναι η τροφοδότηση της αποδοχής ενός δεδομένου παραδειγματικού προτύπου, τόσο μεγαλύτερες οι πιθανότητες να επιτύχει η διείσδυση του προβλήματος στο δημόσιο χώρο από τους δρώντες (Muller P., Surel Y., 2002)³¹.

³¹ Muller P. & Surel Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εμπειρική έρευνα στα Παραδοσιακά Μέσα/Ο ρόλος των ΜΜΕ στο προσφυγικό

Τα ΜΜΕ και ο ρόλος τους στην ανάδυση του προσφυγικού προβλήματος

Στα πλαίσια της προσφυγικής κρίσης που αποτελεί το ερευνητικό μας αντικείμενο, δε θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στο ρόλο των ΜΜΕ στη διαμόρφωση και προβολή των κοινωνικών ζητημάτων, όπως το προσφυγικό, που ανακύπτουν και εξελίσσονται διαρκώς στη δημόσια σφαίρα, καθώς και στην ανάδειξη των προτύπων επ' αυτού, όπως το παραδειγματικό - εθελοντικό πρότυπο των κατοίκων της Λέσβου που «έκανε το γύρο του κόσμου». Τα ΜΜΕ, διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στην ανάδυση του προβλήματος στη θεματική διάταξη του δημοσίου χώρου. Αρχικά, πραγματοποιείται επιλεκτική εργασία θεμάτων αποδεκτών σύμφωνα με τη λογική τους, η οποία διευκολύνει και επιταχύνει την πρόσβαση του θέματος στην πολιτική θεματική διάταξη. Τα ΜΜΕ αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για την ανάδυση του προβλήματος, με στόχο την προσέγγιση μεγαλύτερου κοινού και την προσοχή των πολιτικό διοικητικών δρώντων. Από την άλλη πλευρά, τα ΜΜΕ έχουν και παραμορφωτική τάση όσον αφορά στην επιβολή θεμάτων, την απλούστευση του λόγου, τη σύγχυση των δεδομένων και τη διαμεσολαβικότητα τους. Τέλος, μια ακόμη λειτουργία των ΜΜΕ αποτελεί η εργαλειοποίηση: Τα ΜΜΕ δεν αποτελούν ουδέτερο πρίσμα, αλλά πολλές φορές χρησιμοποιούνται ως εργαλεία απ' τα υποκείμενα της δράσης και έτσι καθίσταται πιο αβέβαιη η σύσταση παραδειγματικού προτύπου στις ομάδες. (Muller P. & Surel Y., 2002)³²

³² Muller P. & Surel Y., «Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους», σελ.136-138

3.1 Μεθοδολογία ανάλυσης του μιντιακού λόγου

Στο παρόν κεφάλαιο, στα πλαίσια της διερεύνησης της επικοινωνιακής και πολιτικής διάστασης ενός γεγονότος εξετάζουμε την οπτική του έντυπου λόγου επί του προσφυγικού ζητήματος. Αναλυτικότερα, η διαμεσολάβηση ενός γεγονότος από τα ΜΜΕ συνιστά μια επικοινωνιακή πρακτική που αποκτά ιστορικότητα και χρονικότητα μέσω της κοινωνικής παραγωγής και αναγνώρισης που υφίσταται. Όπως επισημαίνεται και στη βιβλιογραφία: «είναι προφανές ότι τα ΜΜΕ στην πλειονότητα τους κινούνται στη λογική της αγοράς, ενώ είναι ομοίως αυτονόητο ότι οι πολιτισμικές αναφορές καθώς και η κοινωνική θέση των αποδεκτών των μηνυμάτων τους είναι διαφορετικές και ποικιλόμορφες, με άμεσες συνέπειες στη νοηματοδότηση των γεγονότων και άρα στην υλοποίηση μιας επικοινωνιακής πράξης»³³. Αναλογικά με τα προαναφερθέντα: «Στο πλαίσιο της διαδραστικότητας των Μέσων Επικοινωνίας με την κοινωνία και τον πολιτικό χώρο, αποδεχόμαστε ότι ο λόγος που εκφέρεται από τον γραπτό τύπο είναι πρωτίστως αφηγηματικός με συμβολικό χαρακτήρα και ότι οι δρώντες της επικοινωνιακής πράξης, τόσο στο επίπεδο της παραγωγής όσο και σε αυτό της ανάγνωσης, συνιστούν ενεργά μέλη στην απόδοση και την ερμηνεία ενός γεγονότος».³⁴

Στο κεφάλαιο αυτό λοιπόν, αναλύονται παρακάτω στα πλαίσια πρωτογενούς έρευνας άρθρα τόσο του διεθνούς, όσο και του ελληνικού Τύπου, ώστε να εξετάσουμε και το μιντιακό λόγο στα έντυπα μέσα αναφορικά με τις δημόσιες πολιτικές που υιοθετούνται επάνω την προσφυγική κρίση. Η ανάλυση πραγματοποιείται σύμφωνα με τη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης σε συνδυασμό με το επικοινωνιακό μοντέλο του R. Jakobson για τις λειτουργίες της γλώσσας, έτσι ώστε να διερευνήσουμε μέσα από τη χρήση της γλώσσας τις προθέσεις και την οπτική του εκάστοτε αρθρογράφου. Ωστόσο, δε θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στο κριτήριο επιλογής των εφημερίδων και κατ' επέκταση των άρθρων. Η επιλογή των εφημερίδων παρέχει τον αναγκαίο μεθοδολογικό προβληματισμό καθώς και τα εργαλεία που κρίνονται απαραίτητα για τη διεξαγωγή

³³ Ψύλλα Μ., «Μεθοδολογία της ανάλυσης ενός γεγονότος από τον έντυπο λόγο», σελ.24

³⁴ Ψύλλα Μ., «Μεθοδολογία της ανάλυσης ενός γεγονότος από τον έντυπο λόγο», σελ. 31

της ερευνητικής διαδικασίας και της ερμηνείας του διαμεσολαβημένου γεγονότος από τον Τύπο. Αρχικά, όσον αφορά στα κριτήρια επιλογής των εφημερίδων, κρίνεται αναγκαίο να διευκρινιστεί πως επιλέχθηκε η ηλεκτρονική έκδοση των εφημερίδων ευρείας κυκλοφορίας, όπως «Η ΑΥΓΗ», η “die ZEIT” και η “The New York Times” καθώς θεωρούμε πως διαδικτυακά δεν υπάρχουν περιορισμοί στα όρια της ανάγνωσης και κατά αυτό τον τρόπο πραγματοποιείται έκθεση απόψεων που απευθύνονται σε μια ευρύτερη κοινή γνώμη ανάλογα με τις ιδεολογικοπολιτικές πεποιθήσεις που πρεσβεύουν. Η δημοσίευση των άρθρων των εφημερίδων στο διαδίκτυο συνδέεται με μια νέα διάσταση της επικοινωνίας στο σημερινό δημόσιο χώρο. Αυτό που είναι καινούργιο στο διαδίκτυο είναι ότι μπορεί να συνδυάζει μια διαδραστικότητα με εκείνα τα στοιχεία που είναι καινοτόμα στη μαζική επικοινωνία, το απεριόριστο περιεχόμενο, την έκταση της κάλυψης του ακροατηρίου, την οικουμενικότητα της επικοινωνίας³⁵. Επιπρόσθετα, η δραστηριότητα του κοινού διαφοροποιείται από αυτήν της απλής πρόσληψης σε αυτήν της αναζήτησης, της συμβουλής και έχει αμφίδρομο χαρακτήρα. Στο σημείο αυτό, κρίνεται μείζονος σημασίας να αναφερθούμε και στο κριτήριο επιλογής των εφημερίδων, που αφορά κυρίως στην ιδεολογική και πολιτική υφή τους. Αναλυτικότερα, στην περίπτωση της εφημερίδας «Η Αυγή», η επιλογή έγινε σαφώς για να αντιπροσωπευθεί ιδεολογικοπολιτικά η ανανεωτική και ριζοσπαστική αριστερά, εν προκειμένω η κυβέρνηση του ΣΥ.ΡΙΖΑ. Ουσιαστικά, η επιλογή αυτή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι η εν λόγω εφημερίδα πρόσκειται στην κυβέρνηση, στοιχείο που προσδίδει πολιτική βαρύτητα. Όσον αφορά στην περίπτωση της γερμανικής εφημερίδας “Die Zeit”, ως έντυπο ανήκει στον χώρο της διανοήσης και έχει κατεύθυνση κεντρώα και φιλελεύθερη. Ωστόσο, αρκετές φορές τα άρθρα της τείνουν ελαφρώς είτε προς την ιδεολογία της αριστεράς, είτε της δεξιάς ανάλογα με τα ζητήματα που παρουσιάζονται. Οπότε, με την επιλογή αυτή, εξετάζουμε μια πιο ουδέτερη και αντικειμενική οπτική επί των δημοσίων πολιτικών που ασκούνται στο προσφυγικό ζήτημα. Στην περίπτωση της “New York Times”, τα στοιχεία επισκεψιμότητας της ιστοσελίδας της, που εκφράζουν έναν πολύ σημαντικό αριθμό αναγνωστών

³⁵ Ντένις ΜακΚουέιλ, «Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα», σελ.147

αποτελέσαν βασικό κριτήριο επιλογής. Η “ NYT” είναι 3^η σε επισκεψιμότητα μεταξύ των ειδησεογραφικών ιστοσελίδων παγκοσμίως, προσελκύοντας περισσότερους από 150 εκατομμύρια επισκέπτες σε μηνιαία βάση.

Προτού προβούμε στην ανάλυση των άρθρων, παρατίθενται συνοπτικά πληροφορίες για τις τρεις (3) εφημερίδες που επιλέχθηκαν, ξεκινώντας απ’ την «ΑΥΓΗ»³⁶:

« Η Αυγή» είναι ημερήσια πρωινή εφημερίδα. Πρωτοεκδόθηκε στην Αθήνα στις 24 Αυγούστου του 1952, και συνεχίζει να κυκλοφορεί μέχρι σήμερα. Στην περίοδο 1967-1974 η έκδοσή της απαγορεύτηκε από την στρατιωτική χούντα. Η Αυγή εκφράζει διαχρονικά θέσεις υπέρ της Αριστεράς. Αρχικά εκδόθηκε ως όργανο της ΕΔΑ, από το 1975 ως όργανο του ΚΚΕ Εσωτερικού, της ΕΑΡ και στη συνέχεια του ΣΥΝ. Σήμερα εκφράζει το χώρο της ανανεωτικής και ριζοσπαστικής αριστεράς και ιδιαίτερα του ΣΥ.ΡΙΖΑ.

Η “Die Zeit” («Ο Χρόνος») είναι μια από τις πιο σημαντικές εβδομαδιαίες³⁷ εφημερίδες της Γερμανίας. Ιδρύθηκε το 1946 και έδρα της είναι το Αμβούργο. Ως έντυπο ανήκει μάλλον στον χώρο της διανοήσης. Έχει κατεύθυνση κεντρώα και φιλελεύθερη. Ωστόσο, αρκετές φορές άρθρα της τείνουν ελαφρώς είτε προς την ιδεολογία της αριστεράς, είτε της δεξιάς ανάλογα τα ζητήματα που παρουσιάζονται στα άρθρα. Πολύ συχνά δημοσιεύει φακέλους εγγράφων, δοκίμια, άρθρα τρίτων προσώπων και αποσπάσματα από ομιλίες και διαλέξεις διάφορων συγγραφέων δίδοντας έμφαση στην οπτική γωνία καθενός εξ αυτών πάνω σε συγκεκριμένη πτυχή ενός θέματος που παρουσιάζεται σε διαδοχικά φύλλα.

Οι “The New York Times” είναι ημερήσια πρωινή αμερικανική εφημερίδα που ιδρύθηκε το 1851 και εκδίδεται στη Νέα Υόρκη. Ιδρυτής της ήταν ο Χένρι Ρέιμοντ. Το 1952 η ημερήσια κυκλοφορία της έφθανε τα 500.000 φύλλα, ενώ τις Κυριακές τα 1.500.000 φύλλα. Επιπλέον, έχει κερδίσει 95 βραβεία Πούλιτζερ, γεγονός, απ’ το οποίο διαφαίνεται το κύρος της εφημερίδας. Οι “New York Times” είναι η τρίτη εφημερίδα σε κυκλοφορία στις Ηνωμένες Πολιτείες, μετά από τη USA Today και τη

³⁶ Αρχικά εκδόθηκε ως όργανο της ΕΔΑ, από το 1975 ως όργανο του ΚΚΕ Εσωτερικού, της ΕΑΡ και στη συνέχεια του ΣΥΝ. Διαθέσιμο στο:

https://el.m.wikipedia.org/wiki/%CE%97_%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE

³⁷ Η εφημερίδα “Zeit” κυκλοφορεί κάθε Πέμπτη. Διαθέσιμο στο:

https://el.m.wikipedia.org/wiki/Die_Zeit

The Wall Street Journal. Το 2009, η κυκλοφορία έπεσε κατά 7,3% με αποτέλεσμα να πέσει για πρώτη φορά κάτω από 1 εκατομμύρια φύλλα. Το Φεβρουάριο του 2013, η εφημερίδα ανέφερε κυκλοφορία 1,317,100 φύλλων για την καθημερινή έκδοση 1,781,100 για την κυριακάτικη.³⁸ Επιπροσθέτως, σε ό,τι αφορά στην επιλογή των συγκεκριμένων άρθρων που αναλύονται παρακάτω, αναφορικά με το χρονικό πλαίσιο που αναρτήθηκαν αφορά τόσο το 2015 όπου υπήρξαν αυξητικές τάσεις στις προσφυγικές ροές στην Ελλάδα, όσο και το 2016 όπου έγινε η σύναψη της συμφωνίας Τουρκίας- Ε.Ε, γεγονότα καθοριστικά για την αναδιαμόρφωση της συνεχώς εξελισσόμενης προσφυγικής κρίσης. Ωστόσο, ας δούμε αναλυτικότερα περισσότερα κριτήρια για το εκάστοτε άρθρο.

Αρχικά, στην περίπτωση της «Αυγής» και το άρθρο του Κ. Τσιτσελίκη με τίτλο «Το προσφυγικό στη γεωγραφία του θανάτου», η επιλογή πραγματοποιήθηκε αφενός λόγω της αυστηρής κριτικής που ασκείται στην ευρωπαϊκή πολιτική και αφετέρου λόγω της ιδιότητας του αρθρογράφου, που είναι πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Επιπλέον, την περίοδο δημοσίευσης του άρθρου, βασικό ζήτημα προς συζήτηση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο αποτελούσαν οι προσφυγικές ροές, που ολοένα και αυξάνονταν στην Ελλάδα αλλά και η αρνητική - ξενοφοβική τάση των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών απέναντι στους νεοεισερχόμενους αιτούντες ασύλου, γεγονότα με τα οποία καταπιάνεται και ο αρθρογράφος. Στην περίπτωση των άρθρων από τη “NYT” με τίτλους “Battered Greece and its Refugee lesson” και “Aid and Attention Dwindling, Migrant Crisis Intensifies in Greece”, παρόλο που ο χρόνος δημοσίευσης τους και ο συντάκτης τους διαφέρουν (Σεπτέμβριος 2015 και Αύγουστος 2016 αντίστοιχα), τα ζητήματα που θίγονται και στις δύο περιπτώσεις αφορούν κυρίως στις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων στην Ελλάδα και στο ρόλο της εν λόγω χώρας στη διαμόρφωση του προσφυγικού ζητήματος και των δημοσίων πολιτικών γεγονός που εξυπηρετεί το σκοπό της έρευνας μας, που επικεντρώνεται στην περίπτωση της Λέσβου και των ελληνικών νησιών. Οι Έλληνες παρουσιάζονται και στις δύο περιπτώσεις ως

³⁸ Σύμφωνα με τον ανεξάρτητο πάροχο στοιχείων διαδικτυακής επισκεψιμότητας Similar Web, η ιστοσελίδα των Τάιμς ήταν η 223η σε επισκεψιμότητα ιστοσελίδα παγκοσμίως και 3η μεταξύ των ειδησεογραφικών ιστοσελίδων, προσελκύοντας περισσότερους από 150 εκατομμύρια επισκέπτες σε μηνιαία βάση. Διαθέσιμο στο: https://el.m.wikipedia.org/wiki/The_New_York_Times

πρότυπο ανθρωπιστών. Τέλος και οι δύο αρθρογράφοι, πραγματοποιούν ένα είδος βιωματικού ρεπορτάζ, αφού επισκέφτηκαν την Ελλάδα και τα κέντρα υποδοχής των προσφύγων και πραγματοποίησαν συνεντεύξεις μαζί τους διερευνώντας τις συνθήκες διαβίωσης τους και την αντιμετώπιση που δέχονται εκεί. Καθίσταται έκδηλη λοιπόν μια κοινή οπτική αναφορικά με τα άρθρα της “NYT”, που τείνει σε μια ανθρωποκεντρική λογική. Από την άλλη πλευρά, το άρθρο της γερμανικής “die Zeit”, που δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2016, θέτει στο επίκεντρο τη συνθήκη του Δουβλίνου ως παράγοντα διαμόρφωσης της πολιτικής που υιοθετείται από την πλευρά της Γερμανίας, επί της προσφυγικής κρίσης εν προκειμένω θίγεται το ζήτημα του ασύλου, σε μια χρονική περίοδο όπου η Ευρώπη ταλανίζεται τόσο από τις εισροές των προσφύγων όσο και από τη σύναψη της συμφωνίας της Ε.Ε με την Τουρκία. Η επιλογή του προαναφερθέντος άρθρου λοιπόν, πραγματοποιήθηκε κυρίως με κριτήριο τη θεματολογία του, δηλαδή το γεγονός ότι αναφέρεται στη διαμόρφωση των δημοσίων πολιτικών από την πλευρά της Γερμανίας, μιας χώρας που αποτελεί “leader” στην οικονομία της Ε.Ε.

Συνοψίζοντας, αναφορικά με το χρονικό πλαίσιο που αναρτήθηκαν τα άρθρα αφορούν τόσο το 2015 όπου υπήρξαν αυξητικές τάσεις στις προσφυγικές ροές στην Ελλάδα, όσο και το 2016 όπου έγινε η σύναψη της συμφωνίας Τουρκίας- Ε.Ε, γεγονότα καθοριστικά για την αναδιαμόρφωση της συνεχώς εξελισσόμενης προσφυγικής κρίσης.

Κλασική Θεματική Ανάλυση

Οι εφαρμογές αυτής της μεθόδου είναι ποικίλες. Καλύπτουν τόσο τη διερεύνηση των κοινωνικοπολιτικών τάσεων εφημερίδων όσο ή ραδιοτηλεοπτικών σταθμών όσο και το χαρακτηρισμό της ιδεολογίας και της κοινωνικής συμπεριφοράς ατόμων ή ομάδων. Η κλασική θεματική ανάλυση επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στη σημασία ενός λόγου ή μηνύματος ή κειμένου ανεξάρτητα από τα γλωσσικά σημεία που χρησιμοποιούνται για να εκδηλωθούν τα νοήματα που εμπεριέχονται στο μήνυμα. Βασική αρχή της είναι ο εντοπισμός και η συγκέντρωση των ενοτήτων του περιεχομένου που συνιστούν ένα μήνυμα. Η ανάλυση λοιπόν αυτή ομαδοποιεί στοιχεία, σύμφωνα με τη σημασία τους, σε θέματα, τα οποία στη συνέχεια

ταξινομούνται, καταμετρούνται και αναλύονται ανάλογα με την περίπτωση (Ψύλλα Μ., 1998).

Λειτουργίες της γλώσσας κατά Jakobson

Στα πλαίσια του σχολιασμού των άρθρων που επιλέχθηκαν στην έρευνα μας, εκτός από την κλασική θεματική ανάλυση, υιοθετήσαμε ως ερευνητικό εργαλείο και το θεωρητικό μοντέλο του Jakobson για τις λειτουργίες της γλώσσας. Σύμφωνα με τον Jakobson, «ο φυσικός λόγος ποτέ δεν παράγει μηνύματα δίχως παράλληλα εξωλεκτικά συστήματα επικοινωνίας να του δίνουν πρόσθετα νοήματα»³⁹.

Αναλυτικότερα, η αφετηρία του Jakobson είναι ένα επικοινωνιακό μοντέλο στο οποίο συμμετέχουν έξι βασικοί παράγοντες -ο αποστολέας ή πομπός, ο παραλήπτης ή δέκτης, το μήνυμα, ο επικοινωνιακός κώδικας, το πλαίσιο αναφοράς και ο δίαυλος, το κανάλι. Καθένας από τους παράγοντες αυτούς ορίζει μια επικοινωνιακή λειτουργία. Ειδικότερα, κάθε παράγοντας της γλωσσικής επικοινωνίας ορίζει μία λειτουργία της γλώσσας. Ανάλογα λοιπόν με τον παράγοντα στον οποίο εστιάζει η επικοινωνία, διακρίνονται έξι βασικές γλωσσικές λειτουργίες: Η αναφορική εστιάζει στο πλαίσιο αναφοράς, η συγκινησιακή εστιάζει στον πομπό, η βουλητική εστιάζει στον δέκτη, η φατική εστιάζει στο κανάλι, η μεταγλωσσική εστιάζει στον κώδικα και η ποιητική εστιάζει στο μήνυμα. Οι έξι λειτουργίες είναι παρούσες σε κάθε γλωσσικό γεγονός· μία από αυτές είναι κάθε φορά η δεσπόζουσα. Για παράδειγμα, η εκφώνηση της λέξης εμπρός όταν κάποιος σηκώνει το τηλέφωνο, πέρα από την πληροφορία που μεταφέρει σχετικά με το πλαίσιο αναφοράς της επικοινωνίας ("είμαι εδώ και σου μιλάω", αναφορική λειτουργία), χρησιμεύει για να σημάνει -ως γλωσσική χειραψία- την έναρξη της συνομιλίας, επιτελεί δηλαδή φατική λειτουργία. Η ερώτηση τί εννοείς; λειτουργεί μεταγλωσσικά, αφού εστιάζει στον γλωσσικό κώδικα. Μια προστακτική (π.χ. σήκω) δηλώνει κυρίως μια αποπειρατική συμπεριφορά του πομπού, την επιθυμία του να κάνει κάτι ο δέκτης (βουλητική λειτουργία). Στα επιφωνήματα είναι άμεσα φανερό η συγκινησιακή φόρτιση του πομπού, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η συγκινησιακή λειτουργία είναι απύσχα από μηνύματα όπου κυριαρχεί άλλου τύπου λειτουργία.⁴⁰

³⁹ Φραγκουδάκη Α., «Γλώσσα και Ιδεολογία», σελ. 29

⁴⁰ Με την ίδια λογική, η ποιητική λειτουργία, χωρίς να είναι η αποκλειστική, είναι όμως η δεσπόζουσα λειτουργία της "ρηματικής τέχνης". Η λειτουργία αυτή πετυχαίνει την "εστίαση στο

3.2 «Η ΑΥΓΗ»⁴¹

Άρθρο εφημερίδας «Η ΑΥΓΗ» (online έκδοση):

Τσιτσελίκης Κωνσταντίνος⁴², «ΑΥΓΗ», 08.11.2015,

«Το προσφυγικό στη γεωγραφία του θανάτου»

Ανάλυση άρθρου:

Η μεθοδολογία μας βασίστηκε στην υιοθέτηση της κλασικής θεματικής ανάλυσης σε συνδυασμό με το μοντέλο του Jakobson με στόχο τη σημασιολογική και γλωσσολογική ανάλυση του περιεχομένου του άρθρου απ' την εφημερίδα «ΑΥΓΗ» η οποία πρόσκειται και στην κυβέρνηση του κόμματος του ΣΥ.ΡΙΖΑ. Η εφαρμογή αυτής της μεθόδου μας δίνει τη δυνατότητα να εντοπίσουμε και να συγκεντρώσουμε τις ενότητες περιεχομένου που χαρακτηρίζουν το αναλυόμενο μήνυμα και που συνιστούν εξάλλου τις επιμέρους παραμέτρους του ίδιου του γεγονότος έτσι όπως αυτό κατασκευάζεται από την εφημερίδα.

Έχοντας ως γνώμονα τα παραπάνω, στα πλαίσια της κλασικής θεματικής ανάλυσης ως μάκρο-θεματικές ενότητες του άρθρου θα ορίσουμε: α) *ευρωπαϊκή οπτική προσφυγική κρίση*: στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι λογικές ασφαλείας και ελέγχου, η σύγχυση μεταξύ της ασφάλειας για τα σύνορα και ασφάλειας για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε κίνδυνο, ιδεολογικό και πολιτικό δίπολο Εθνική

μήνυμα χάριν του μηνύματος", δηλαδή την πρόσληψη του ηχητικού πλέγματος μέσω των αισθήσεων, την προβολή της "απτικότητα" του σημείου. Διαθέσιμο στο: https://el.m.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CF%8C%CE%BC%CE%B1%CE%BD_%CE%93%CE%B9%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CE%BC%CF%80%CF%83%CE%BF%CE%BD

⁴¹ Για το άρθρο, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.97-99

⁴² Ο Κωστής Τσιτσελίκης διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και είναι πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Διαθέσιμο στο: <http://www.avgi.gr/article/10811/6007407/to-prosphygiko-ste-geographia-tou-thanatou>

*κυριαρχία vs ελευθερία της μετακίνησης, ο φράκτης στον Έβρο – μνημείο
ξеноφοβίας*

β)παράμετροι επίλυσης προσφυγικού:

*Εμπεριέχονται η ασφαλής διέλευση και εγκατάσταση των προσφύγων - π. χ
επαναφορά διαβατηρίου Nansen, οι πολιτικές παρέμβασης κατά του πολέμου από
τις ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και η ταυτοποίηση των μετακινούμενων ανθρώπων, ο
εντοπισμός των αιτούντων ασύλου και των ευάλωτων ομάδων, η παρέμβαση κατά
του πολέμου στη Συρία, η διαχείριση του μεταναστευτικού και η υιοθέτηση των
ενταξιακών πολιτικών για τους πρόσφυγες που ήδη διαμένουν σε ευρωπαϊκό
έδαφος.*

Στη συνέχεια συγκροτήθηκαν στη βάση των ερευνητικών μας στόχων μικρό-
θεματικές ενότητες έτσι ώστε να διερευνήσουμε λεπτομερώς τα θέματα που
αναδύονται στο άρθρο όπως:

*α)ασφαλής διέλευση-εγκατάσταση προσφύγων (π.χ επαναφορά διαβατηρίου
Nansen),*

β) πολιτικές παρέμβασης- ευρωπαϊκές χώρες

γ)ταυτοποίηση μετακινούμενων

δ) εντοπισμός αιτούντων ασύλου-ευάλωτων ομάδων

ε)παρέμβαση κατά του πολέμου στη Συρία,

στ) διαχείριση μεταναστευτικού

η) υιοθέτηση ενταξιακών πολιτικών για τους πρόσφυγες

Συνοψίζοντας επί του συνόλου του άρθρου, αρχικά παρατίθεται ένας ορισμός του
κοινωνικού προβλήματος με το οποίο καταπιάνεται το εν λόγω άρθρο: Η
προσφυγική κρίση ως η μεγέθυνση και η σταθερότητα των ροών προσφύγων από
τις εμπόλεμες ζώνες της Μέσης Ανατολής προς την Ευρώπη. Ουσιαστικά η Ευρώπη
αναφορικά και με τον τίτλο, γεωγραφικά παρουσιάζεται ως ένας τόπος «θανάτου»
για τους πρόσφυγες, που τους απορρίπτει.

Στο πρώτο μέρος του άρθρου ασκείται κριτική στις ευρωπαϊκές πολιτικές και τα
μέτρα που έχουν υιοθετηθεί για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, που
αποτελούν και τις βασικές θεματικές που παρουσιάζονται. Μάλιστα, η
συγκινησιακή λειτουργία της γλώσσας κατά το επικοινωνιακό μοντέλο του
Jakobson, κάνει ακόμη πιο εμφανή την κριτική αυτή. Σε όλο το άρθρο κυριαρχούν

συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις για τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών τακτικών και πολιτικών: όπως στενή οπτική, ευρωκεντρική οπτική, ρουφήχτρα που καταπίνει ανθρώπινες ζωές, κοντή και στρεβλή οπτική, η Ε.Ε στέκεται ανήμπορη να αντιδράσει αποτελεσματικά μπροστά σε μια ανθρώπινη καταστροφή, σύγχυση μεταξύ της ασφαλείας για τα σύνορα και της ασφαλείας για τους ανθρώπους, η Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες συνθλίβεται, η Ε.Ε παγιδευμένη σε λογικές ασφαλείας και ελέγχου.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος του άρθρου, τίθεται η αναγκαιότητα προσαρμογής και ενσωμάτωσης των αλλαγών που συντελούνται στο δημόσιο χώρο, στις πολιτικές που εφαρμόζονται. Πιο συγκεκριμένα, οι πρόσφυγες παρουσιάζονται ως θύματα του πολέμου και των ευρωπαϊκών πολιτικών. Ο αρθρογράφος προτείνει μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση της προσφυγικής κρίσης απαλλαγμένη από λογικές ξενοφοβίας, ασφαλείας και ελέγχου.

3.3 “The New York Times”⁴³

Άρθρο εφημερίδας “NYT” (online έκδοση):

Roger Cohen⁴⁴, NYT, 21.09.2015, “Battered Greece and Its Refugee Lesson”

Ανάλυση άρθρου:

Το παραπάνω άρθρο επιλέχθηκε ως παράδειγμα οπτικής του αμερικανικού τύπου επάνω στην προσφυγική κρίση. Επιπλέον, ο αρθρογράφος αναφέρεται στα ελληνικά νησιά και συγκεκριμένα στο νησί της Λέσβου ως παραδειγματικό πρότυπο ανθρωπισμού, όποτε εξυπηρετείται και η έρευνα μας η οποία καταπιάνεται με τις ομάδες δρώντων εκεί.

Το άρθρο του Cohen θα μπορούσε να χωριστεί σε δυο μακρό-θεματικές κατηγορίες με βάση την κλασική θεματική ανάλυση όπως:

α) *Στάση Ελλάδας-προσφυγική κρίση* (συγκαταλέγονται οι περιπτώσεις της Λέσβου και της Μολύβου, η οικονομική κρίση στην Ελλάδα, οι εισροές προσφύγων και η στάση των Ευρωπαϊκών χωρών όπως η Ουγγαρία).

β) *Μιχάλης Παπαγρηγόριος-πρότυπο ανθρωπιάς- προσωπική εμπειρία αρθρογράφου* (περιλαμβάνονται η δράση του Παπαγρηγορίου, η γνωριμία του Cohen με πρόσφυγες, η προσωπική άποψη του αρθρογράφου και το σχόλιο του για το μέλλον). Αναλυτικότερα, εμβαθύνοντας περισσότερο σε επιμέρους θεματικές ως μικρό- θεματικές κατηγορίες του άρθρου ορίζονται:

α) *υποδοχή προσφύγων στην Ελλάδα σε αντίθεση με ευρωπαϊκές χώρες.*

⁴³ Για το άρθρο, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.100-102

⁴⁴ Ο Roger Cohen εντάχθηκε στη “The New York Times” το 1990. Ήταν ξένος ανταποκριτής για περισσότερο από μια δεκαετία πριν γίνει εν ενεργεία editor διεθνών-ξένων ειδήσεων στις 11 του Σεπτεμβρίου του 2001, και ξένων συντάκτης έξι μήνες αργότερα. Από το 2004, γράφει μια στήλη για τη διεθνή New York Times, παλαιότερα γνωστή ως The International Herald Tribune. Το 2009 ονομάστηκε αρθρογράφος των New York Times. Οι στήλες του εμφανίζονται κάθε Τρίτη και Παρασκευή. Το άρθρο που αναλύουμε είναι διαθέσιμο στο:
<https://www.nytimes.com/2015/09/22/opinion/roger-cohen-more-efficiency-less-humanity.html>

β) εμπειρία αρθρογράφου Λέσβος-Μιχάλης Παπαγρηγορίου ως πρότυπο ανθρωπιστή.

γ) προσωπική εμπειρία Cohen με πρόσφυγες

δ) συμπέρασμα-προσδοκίες αρθρογράφου

Συνοψίζοντας, το παράδειγμα της Ελλάδας στην υποδοχή των προσφύγων καλεί ο αρθρογράφος των New York Times, Roger Cohen, να ακολουθήσει η υπόλοιπη Ευρώπη. Ο Cohen επικροτεί τον τρόπο με τον οποίο μια χώρα που αντιμετωπίζει μεγάλα οικονομικά προβλήματα παρέχει φροντίδα στους πρόσφυγες που καταφτάνουν καθημερινά στα εδάφη της. «Η Ελλάδα με κάνει να σκέφτομαι αυτό που τα στατιστικά στοιχεία δεν σου λένε. Καμιά Ευρωπαϊκή χώρα δεν έχει δεχτεί τόσα χτυπήματα τα τελευταία χρόνια. Καμιά Ευρωπαϊκή χώρα δεν έχει ανταποκριθεί με τόση ανθρωπιά στην προσφυγική κρίση». Αναφερόμενος ο Cohen στον πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα τονίζει πως οφείλει να διατηρήσει αυτή την αξιοπρέπεια που διακατέχει τους Έλληνες το διάστημα που θα παραμείνει στην κυβέρνηση. «Μπαίνουν σε μια χώρα όπου το ένα τέταρτο του πληθυσμού είναι άνεργοι. Βρίσκονται σε μια χώρα όπου το κατά κεφαλήν εισόδημα έχει πέσει κατά 23% από το ξεκίνημα της κρίσης, με ένα φτωχό τραπεζικό σύστημα και ασταθή πολιτική. Η Ελλάδα θα μπορούσε να αποτελεί παράδειγμα ενός έθνους με πιθανότητα να αντιμετωπίσει με θία τις μεγάλες εισροές ξένων. Σε γενικό επίπεδο, οι πρόσφυγες είναι καλοδεχούμενοι», σημειώνει ο Cohen, αναφέροντας πως παρόλο που υπήρξαν εντάσεις στη Λέσβο, η αντιμετώπιση των προσφύγων απέχει κατά πολύ από την μικροψυχία που επέδειξε η Ουγγαρία και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Ο αρθρογράφος των NYT επισκέφτηκε την Λέσβο, όπου επιβιβάστηκε σε ένα από τα λεωφορεία που μεταφέρουν τους πρόσφυγες από την Μόλυβο στο λιμάνι της Μυτιλήνης. Εκεί γνώρισε τον εθελοντή οδηγό Μιχάλη Παπαγρηγορίου, ο οποίος συνεισφέρει καθημερινά στην μεταφορά των μεταναστών στα διάφορα σημεία του νησιού. Αυτός ο άνδρας κατά τον Cohen αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση. «Θα είναι τυχεροί εάν συναντήσουν την ανθρωπιά του Παπαγρηγορίου.

Καθίσταται έκδηλο λοιπόν πως και σε διεθνές επίπεδο, η δράση των Ελλήνων όσον αφορά στην προσφυγική κρίση, αποτελεί παραδειγματικό πρότυπο. Πρότυπο ανθρωπιάς και εθελοντισμού, γεγονός που σύμφωνα και με τον Cohen οφείλει να

ενστερνιστεί και ο ίδιος ο κρατικός μηχανισμός(κυβέρνηση). Η βασική θεματική λοιπόν που παρουσιάζεται στο εν λόγω άρθρο είναι η στάση της Ελλάδας απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα και συγκεκριμένα το παράδειγμα των κατοίκων της Λέσβου. Είναι εντυπωσιακό ωστόσο, σε συγκριτικό πλαίσιο και με το άρθρο της εφημερίδας «Η ΑΥΓΗ», πως και στα δυο άρθρα στηλιτεύεται η Ευρωπαϊκή πολιτική, η οποία ακολουθεί λογικές αυστηρού πλαισίου, ελέγχου, ξενοφοβίας, που είναι απομακρυσμένες απ' το ανθρωπιστικό στοιχείο. Στα πλαίσια της γλωσσολογικής ανάλυσης κατά Jakobson, τόσο ο Κ. Τσιτσελίκης, όσο και ο R. Cohen, τονίζουν ιδιαίτερα την ανθρωπιστική διάσταση της προσφυγικής κρίσης μέσω της συγκινησιακής και μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας, χρησιμοποιώντας εκφράσεις συναισθηματικά φορτισμένες, όπως για παράδειγμα, *«ρουφήχτρα που καταπίνει ανθρώπινες ζωές, το προσφυγικό στη γεωγραφία του θανάτου»* (Τσιτσελίκης), ή *“but almost none of the miserable bigotry, petty calculation, schoolyard petulance and amnesiac small-mindedness emanating from European Union countries further north, particularly Hungary”(Cohen).*

3.4 “Die Zeit”⁴⁵

Άρθρο εφημερίδας *die Zeit.de*, 13.9.2016, Reuters(Πρωτότυπο)

Flüchtlingskrise

“15.000 Flüchtlinge an deutscher Grenze abgewiesen”

Ανάλυση άρθρου:

Έχοντας ως γνώμονα τη μέθοδο της κλασικής θεματικής ανάλυσης ορίσαμε ως θεματικές ενότητες του παραπάνω άρθρου τις εξής:

Μακρό-θεματικές ενότητες άρθρου:

α) *Εισροές προσφύγων γερμανικά σύνορα* (Εμπεριέχονται ο αριθμός αιτούντων άσυλο που απορρίφθηκε στα γερμανικά σύνορα και οι αιτούντες ασύλου στις αρχές του 2016).

β) *Επιπτώσεις συνθήκης Δουβλίνου- εξωτερική πολιτική Γερμανίας* (συμπεριλαμβάνονται οι προτεινόμενες πολιτικές των γερμανικών κομμάτων επί του προσφυγικού και η συνθήκη του Δουβλίνου). Εμβαθύνοντας την ανάλυση μας στη διαμόρφωση περισσότερων θεματικών ενοτήτων προέκυψαν οι εξής μικρό-θεματικές ενότητες του άρθρου:

α) *Απορριπτέος αριθμός προσφύγων γερμανικά σύνορα-προϋποθέσεις εισόδου* (παράγραφοι 1&2)

β) *Προτεινόμενες πολιτικές γερμανικών κομμάτων για αντιμετώπιση εισροών.*

γ) *Συνθήκη Δουβλίνου-επιπτώσεις στη γερμανική πολιτική*

δ) *Αριθμός αιτούντων άσυλο στο άμισό του '16 εν συγκρίσει με πρώτο μήνα έτους.*

Όπως συμπεραίνουμε το προαναφερθέν άρθρο, ως βασικά θέματα θέτει το ζήτημα των εισροών των προσφύγων στα γερμανικά σύνορα και τις δημόσιες πολιτικές των γερμανικών κομμάτων σχετικά με τους αιτούντες άσυλο σε συνάρτηση με τη Συνθήκη του Δουβλίνου, η οποία διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των κρατών μελών της Ε.Ε, ωστόσο στη Γερμανία πρακτικά δεν εφαρμόζεται από το 2015 λόγω νομοθετικών προβλέψεων στο δίκαιο της χώρας.

⁴⁵ Για το άρθρο, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.103-104

Επιπλέον, αναφορικά με το μοντέλο του Jakobson, το στυλ του άρθρου τείνει περισσότερο σε πληροφοριακό χαρακτήρα και πραγματοποιείται αναφορική λειτουργία της γλώσσας, δίνεται δηλαδή έμφαση στο πλαίσιο αναφοράς του άρθρου, δηλαδή στο προσφυγικό ζήτημα αναφορικά με τα ζητήματα του ασύλου και των εισροών, στα πλαίσια των πολιτικών που υιοθετεί η γερμανική κυβέρνηση, εν αντιθέσει με τα άρθρα των «ΑΥΓΗ» ΚΑΙ “ΝΥΤ”, όπου η συγκινησιακή λειτουργία της γλώσσας, καθιστά έκδηλο τον ανθρωποκεντρικό τους χαρακτήρα και τίθενται ως βασικά θέματα τα ζητήματα διαβίωσης των προσφύγων, στηλιτεύεται η ευρωπαϊκή πολιτική, κατατίθενται προσωπικές μαρτυρίες των προσφύγων και οι Έλληνες παρουσιάζονται ως παραδειγματικό πρότυπο ανθρωπιστών. Ο αρθρογράφος στην “Zeit”, δεν προβαίνει στην κριτική των δημοσίων πολιτικών που ασκούνται, αλλά δίνει έμφαση στο ζήτημα των εισροών και του ασύλου και πως διαμορφώνεται η πολιτική στη χώρα γύρω από αυτό, όπως διαφαίνεται και από τις θεματικές που ορίσαμε, καθώς και από τη χρήση του λεξιλογίου που χρησιμοποιείται, για παράδειγμα, λέξεις όπως *“Flüchtlingskrise, Grenze, Asylbegehren, die Politik, Dublin-Abkommens, Asyl”*.

3.5 “The New York Times”⁴⁶

Liz Alderman, “NYT”, 13.08.2016,

“Aid and Attention Dwindling, Migrant Crisis Intensifies in Greece”⁴⁷

Ανάλυση άρθρου:

Με βάση την κλασική θεματική ανάλυση ορίσαμε ως θεματικές του άρθρου τα παρακάτω:

Μακρό-θεματικές ενότητες:

α) Πολιτικές Ε.Ε-Τουρκίας για προσφυγικό-επιπτώσεις σε Ελλάδα. (Συγκатаλέγονται οι ευρωπαϊκές πολιτικές σχετικά με τις εισροές, η στάση των εύπορων χωρών απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα, η πολιτική ασύλου στην Ευρώπη και οι επιπτώσεις για την Ελλάδα, η διαπραγματεύσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα και την Ευρώπη).

β) Συνθήκες διαβίωσης προσφύγων στα κέντρα υποδοχής Ελλάδας-προσωπικές μαρτυρίες. (Περιλαμβάνονται μαρτυρίες από κέντρα υποδοχής στην Ειδομένη, στη Νέα Καβάλα, στη Βόρεια Ελλάδα και την Αττική, οι αντιδράσεις των προσφύγων στην ευρωπαϊκή πολιτική).

Στην πορεία της θεματικής μας ανάλυσης προέκυψαν οι μικρό-θεματικές ενότητες:

α) Μαρτυρία οικογένειας Συρίων-Ειδομένη.

β) Ευρωπαϊκή πολιτική για εισροές προσφύγων-κατάσταση στην Ελλάδα.

γ) Αρνητική αντιμετώπιση προσφύγων από εύπορες χώρες Ευρώπης-Τουρκία.

δ) Προσωπική εμπειρία αρθρογράφου από κέντρα υποδοχής προσφύγων Ελλάδα-δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης

⁴⁶ Για το άρθρο, βλ. Παράρτημα εργασίας σελ.107-111

⁴⁷ Dimitris Bounias contributed reporting from Nea Kavala, Thessaloniki, and Athens, and Nikolas Leontopoulos from Lesbos, Greece. A version of this article appears in print on August 14, 2016, on Page A1 of the New York edition with the headline: Bleak Times for Marooned Migrants in Greece. Διαθέσιμο στο: <https://www.nytimes.com/2016/08/14/world/europe/migrant-crisis-greece.html? r=0>

ε)αυξητική τάση προσφυγικών εισροών Ελλάδα-Τουρκία.

στ)ευρωπαϊκές πολιτικές για αιτούντες άσυλο-επιβάρυνση Ελλάδας.

ζ)πολιτική ασύλου Ε.Ε-αρνητικές επιπτώσεις Ελλάδα.

η)προσωπική εμπειρία Αφγανού πρόσφυγα-κέντρο υποδοχής Νέα Καβάλα.

θ)ανάμειξη τουρκικής κυβέρνησης-διαπραγματεύσεις με ελληνική και ευρωπαϊκή ηγεσία.

ι)αντιδράσεις προσφύγων στην ευρωπαϊκή πολιτική.

κ)συνθήκες διαβίωσης προσφύγων στα κέντρα υποδοχής Β. Ελλάδος και Αττικής-προσωπικές μαρτυρίες.

Σ' αυτό το σημείο κρίνεται εξέχουσας σημασίας να αναφερθούμε συγκριτικά στο άρθρο του R.Cohen που αναλύσαμε παραπάνω, καθώς παρουσιάζει ομοιότητες με το εν λόγω άρθρο. Αρχικά, και οι δύο αρθρογράφοι έχουν επισκεφθεί κέντρα υποδοχής στην Ελλάδα πραγματοποιώντας έτσι ένα είδος βιωματικού ρεπορτάζ, μέσω συνεντεύξεων με τους ίδιους τους πρόσφυγες. Επιπροσθέτως, ως βασικές θεματικές παρουσιάζονται στο άρθρο της Alderman, οι συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων αλλά και οι πολιτικές της Ε.Ε και της Τουρκίας επί του προσφυγικού σε αντιδιαστολή με τη στάση της Ελλάδας. Από την άλλη πλευρά, στο παρόν άρθρο θίγεται και το ζήτημα του ασύλου, θεματική που δεν αναφέρεται στο άρθρο του Cohen, αλλά τονίζεται στο άρθρο της γερμανικής "Zeit". Όσον αφορά στον τρόπο γραφής τους και τη χρήση της γλώσσας σύμφωνα με τον Jakobson, καθίσταται έκδηλο πως επιστρατεύεται η συγκινησιακή λειτουργία της γλώσσας⁴⁸ μέσω συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων και επικοινωνιακά δίνεται έμφαση στον πομπό. (Για παράδειγμα στο άρθρο του Cohen, χρησιμοποιούνται λέξεις όπως *"battered Greece, less humanity, small-mindedness"*, ενώ στο άρθρο της Alderman λέξεις όπως *"get stuck at Greece's northern border, daily routine, dust-covered children, European Union shut the doors to large numbers of newcomers, uncertainty, need safety"*).

⁴⁸ Ανάλογα με τον παράγοντα στον οποίο εστιάζει η επικοινωνία, διακρίνονται έξι βασικές γλωσσικές λειτουργίες κατά Jakobson: Η αναφορική εστιάζει στο πλαίσιο αναφοράς, η συγκινησιακή εστιάζει στον πομπό, η βουλευτική εστιάζει στον δέκτη, η φατική εστιάζει στο κανάλι, η μεταγλωσσική εστιάζει στον κώδικα και η ποιητική εστιάζει στο μήνυμα. Οι έξι λειτουργίες είναι παρούσες σε κάθε γλωσσικό γεγονός: μία από αυτές είναι κάθε φορά η δεσπόζουσα.

Συμπέρασμα κεφαλαίου

Συμπερασματικά επί του συνόλου της αρθρογραφίας που μελετήσαμε, κρίνεται αναγκαίο να αναφερθούν τα παρακάτω:

Η γερμανική εφημερίδα “die ZEIT”, παρουσιάζει ένα άρθρο που στοχεύει περισσότερο στην ενημέρωση και θίγει ζητήματα εξωτερικής πολιτικής της χώρας. Το στυλ του άρθρου τείνει περισσότερο σε πληροφοριακό χαρακτήρα, εν αντιθέσει με τα άρθρα των «ΑΥΓΗ» ΚΑΙ “NYT”, όπου γίνεται έκδηλος ο ανθρωποκεντρικός τους χαρακτήρας, αφού τίθενται ως βασικά θέματα, τα ζητήματα διαβίωσης των προσφύγων, η ευρωπαϊκή πολιτική, κατατίθενται προσωπικές μαρτυρίες των προσφύγων και οι Έλληνες παρουσιάζονται ως παραδειγματικό πρότυπο ανθρωπιστών. Ο αρθρογράφος στην Zeit δεν προβαίνει στην κριτική των δημοσίων πολιτικών που ασκούνται, αλλά δίνει έμφαση στο ζήτημα των εισροών και του ασύλου και πως διαμορφώνεται η πολιτική στη Γερμανία γύρω από αυτό. Από την άλλη πλευρά, αναφορικά με την οπτική της εφημερίδων «ΑΥΓΗ», και “NYT” παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις ως προς τις προθέσεις των αρθρογράφων εν συγκρίσει με την “die Zeit”. Τα άρθρα από την “NYT” και την «ΑΥΓΗ» καθίσταται έκδηλο πως υιοθετούν μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση. Παρουσιάζεται σε διεθνές επίπεδο, η δράση των Ελλήνων όσον αφορά στην προσφυγική κρίση, ως παραδειγματικό πρότυπο. Πρότυπο ανθρωπιάς και εθελοντισμού. Είναι εντυπωσιακό επίσης πως και στα (3) άρθρα στηλιτεύεται η Ευρωπαϊκή πολιτική, η οποία ακολουθεί λογικές αυστηρού πλαισίου, ελέγχου, ξενοφοβίας, που είναι απομακρυσμένες απ’ το ανθρωπιστικό στοιχείο. Τόσο ο Κ. Τσιτσελίκης, όσο και ο R. Cohen και η L. Alderman, τονίζουν ιδιαίτερα την ανθρωπιστική διάσταση της προσφυγικής κρίσης. Τέλος, οι αρθρογράφοι από την αμερικανική εφημερίδα, προκειμένου να προσδώσουν περισσότερη αξιοπιστία στο ρεπορτάζ τους, και να παρουσιάσουν μια πλήρη εικόνα των συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων, επισκέφθηκαν κέντρα υποδοχής στην Ελλάδα πραγματοποιώντας έτσι ένα είδος βιωματικού ρεπορτάζ, μέσω συνεντεύξεων με τους ίδιους τους πρόσφυγες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ανάλυση της εικόνας- Η περίπτωση του Aylan Kurdi

4.1 Η εργαλειοποίηση των social media από τους δρώντες

Την ώρα που η θάλασσα ξεβράζει στις ακτές της Μεσογείου πτώματα μικρών παιδιών, διάφοροι καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι, πολιτικοί επιστήμονες, ακτιβιστές, αλλά και απλοί πολίτες απ' όλο τον κόσμο, μοιράζονται στα social media τη θλίψη και την οργή τους για τον πάτο που έχει πιάσει η ανθρωπότητα. Ο μικρός Aylan Kurdi⁴⁹ γίνεται σύμβολο της προσφυγιάς, σύμβολο μιας πανανθρώπινης κρίσης (#refugeecrisis) και η εικόνα του προβάλλεται συνεχώς και γίνεται viral ως μέσο ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης των πολιτών απ' όλο τον κόσμο. Το τρίχρονο αγόρι με καταγωγή από τη Συρία πνίγηκε καθώς ταξίδευε με την οικογένειά του με μια βάρκα στο Αιγαίο. Πέθανε μαζί με τον μεγαλύτερο αδελφό του Galip, πέντε ετών, και τη μητέρα τους Rehan, καθώς έφυγαν από την Kobane της Συρίας, μέσω Τουρκίας. Παρέμεινε ζωντανός πίσω, μόνο ο πατέρας Abdullah Kurdi. Πρόκειται για μια οικογένεια Κούρδων της Συρίας, που διέφυγαν από τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία προς στην Τουρκία και κατευθυνόταν προς τον Καναδά, όταν το σκάφος τους βυθίστηκε στα ανοικτά των τουρκικών ακτών. Η φωτογραφία του Aylan προκάλεσε διεθνή κατακραυγή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί σε επίπεδο ευαισθητοποίησης εκπροσώπων της ευρωπαϊκής ηγεσίας, ο Γάλλος πρόεδρος Φρανσουά Ολάντ⁵⁰, ο οποίος τηλεφώνησε στον Πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και δήλωσε ότι: *«η εικόνα αυτή πρέπει να αποτελέσει μια υπενθύμιση της ευθύνης του κόσμου σχετικά με τους πρόσφυγες»*. Ο Ιρλανδός πρωθυπουργός Enda Kenny σχολίασε τις φωτογραφίες του Aylan και περιέγραψε την προσφυγική κρίση ως μια *«ανθρώπινη καταστροφή»* χαρακτηρίζοντας τις εικόνες *«απόλυτα σοκαριστικές»*. Το 2015 ήταν η χρονιά, όπου ο αριθμός των ροών των προσφύγων

⁴⁹Η ιστορία του ταξιδιού της οικογένειας των Kurdi που κατέληξε άδοξα, μέσα από συνέντευξη του πατέρα. Διαθέσιμο στο: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/aylan-kurdi-s-story-how-a-small-syrian-child-came-to-be-washed-up-on-a-beach-in-turkey-10484588.html>

⁵⁰ Διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Death_of_Aylan_Kurdi

προς την Ελλάδα σημείωνε συνεχώς αυξητικές τάσεις. Σύμφωνα με το website της PRAKSIS: Από τον Ιανουάριο του 2015, πάνω από 500,000 πρόσφυγες και μετανάστες έχουν διασχίσει τη Μεσόγειο θάλασσα, εκ των οποίων το 23% είναι παιδιά. Παιδιά που βρίσκονται εκτεθειμένα σε μια σειρά κινδύνων, εκμετάλλευση, βία και παραμέληση, βιώνοντας τραυματικές καταστάσεις.(PRAKSIS. gr, 2015)

Ένα ακόμη παράδειγμα διαδικτυακής κινητοποίησης επί του προσφυγικού ζητήματος, αποτελεί το hashtag #RefugeesWelcome το οποίο έγινε χρήγορα viral και συνέβαλε στην ενημέρωση των πολιτών για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προσφέρουν βοήθεια στους πρόσφυγες, με ανάρτηση των οργανώσεων, δράσεων και φορέων.

Αξιοσημείωτο γεγονός προς αναφορά αποτελεί ότι ως αποτέλεσμα του συνόλου των δράσεων αλληλεγγύης, δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό ψήφισμα το οποίο ξεκίνησε από τη πλατφόρμα Anaaz, όπου ζητήθηκε να απονεμηθεί το Νόμπελ ειρήνης για τη χρονιά 2015, στους κατοίκους της Λέσβου και στις οργανώσεις που δραστηριοποιήθηκαν εκεί για τη διάσωση τους. Πιο συγκεκριμένα, η γιαγιά της Συκαμνιάς Αιμιλία Καμβύση, ο ψαράς Στρατής Βαλιαμός, αμφότεροι από τη Λέσβο, καθώς και η Αμερικανίδα ηθοποιός Σούζαν Σάραντον προτάθηκαν για το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης, ως παραδειγματικό πρότυπο ανθρωπιστών, ως αντιπρόσωποι του συνόλου των ανθρώπων των νησιών και των αλληλέγγυων που στάθηκαν δίπλα στους πρόσφυγες.

4.2 Μεθοδολογία ανάλυσης της εικόνας

« Η σημειωτική ανάλυση ή σημειολογία λειτουργεί ως θεωρία της σημασίας μας προσφέρει μια μέθοδο ανάλυσης κειμένων με στόχο την κατανόηση τους και άρα την λειτουργικότητα τους μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας. Παράλληλα, συνιστά και εργαλείο καταγραφής των ιδεολογικών αξιών. »⁵¹

Προσεγγίσεις στη Σημειωτική Επιστήμη:

Η «Σημειολογία» είναι ο όρος του πατέρα της σύγχρονης Γλωσσολογίας Saussure και σημαίνει την επιστήμη των σημείων, με αντικείμενο της όλα τα συστήματα επικοινωνίας και κυριότερο τον κλάδο της γλωσσολογίας. Αναλυτικότερα σε σχέση με τη θεωρία που πρόσβευσε, διέκρινε δύο πλευρές του σημείου: το σημαίνον και το σημαινόμενο. Δηλαδή τη μορφή, τη φυσική υπόσταση του σημείου και το περιεχόμενο τη σημασία του σημείου, αντίστοιχα. (Χαλεβελάκη Μ., 2010)⁵²

Ο Barthes, βασιζόμενος στη θεωρία του Saussure, αναφέρθηκε στη θεωρία για τις δύο πλευρές του σημείου, δηλαδή το σημαίνον και το σημαινόμενο αλλά προέκτεινε τη θεωρία του, ορίζοντας πως η σημασία διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα: της καταδήλωσης, των κυριολεκτικών νοημάτων και της συμπαραδήλωσης, δηλαδή των νοημάτων που υπονοούνται, στο οποίο εδρεύει ο μύθος. Ασχολήθηκε κυρίως με την ανάλυση της εικόνας και την εφαρμογή της σημειολογίας σε μη λεκτικά συστήματα σημείων και τόνισε πως δεν υπάρχει σημασία παρά μόνο εάν μπορούμε να την εκφράσουμε λεκτικά. Για τον Barthes κάθε σημασία, ακόμα και της εικόνας, περνάει από το φίλτρο της γλώσσας. Κατά τον Barthes, «η γλώσσα δεν είναι αθώα, πολυάριθμες πληροφορίες κοινωνικές και ιδεολογικά μηνύματα κάθε λογής περιέχονται στις λέξεις, στις πιο απλές φράσεις, στο χειρισμό των λέξεων και της σύνταξης και στις γραμματικές επιλογές που κάνει ο κάθε ομιλητής».⁵³

⁵¹ Συλλογικό (επιμ. Παπαγεωργίου Γ.), «Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική Έρευνα- Το μήνυμα ως αντικείμενο ερμηνείας και ανάλυσης», σελ. 101

⁵² Χαλεβελάκη Μ., «Μια εισαγωγή στη σημειολογία: Θεωρίες και εφαρμογές», σελ.23

⁵³ Φραγκουδάκη Α., «Γλώσσα και Ιδεολογία», σελ. 24

Μια άλλη θεωρία του Barthes, που εισήγαγε στο βιβλίο του «Μυθολογίες», αφορά τις έννοιες του «μύθου» και τη θεωρία για το βαθμό εμπλοκής κοινού του, όπου η πρόσληψη και ερμηνεία ενός μηνύματος εξαρτάται από πολλαπλούς παράγοντες όπως:

1. η πρόθεση του πομπού,
2. η προσωπική ερμηνεία του δέκτη (υποκειμενικότητα),
3. το ιστορικό πλαίσιο,
4. το κοινωνικό, γνωστικό και πολιτισμικό γίνεσθαι.

Η έννοια με την οποία χρησιμοποιεί ο Roland Barthes τον όρο «μύθος» στο βιβλίο του «Μυθολογίες», προσεγγίζει περισσότερο τη συλλογική αναπαράσταση μιας πραγματικότητας, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο μια κουλτούρα αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει ένα γεγονός. Σύμφωνα με τον Barthes, οι μύθοι αφορούν ιστορίες βασισμένες στο αξιακό επίπεδο, δηλαδή την κουλτούρα, τις πολιτιστικές ιστορικές και κοινωνικές αξίες. *«Ο μύθος δεν αρνείται τα πράγματα ρόλος του είναι, αντίθετα να μιλάει για τα πράγματα, απλώς τα εξαγνίζει, τα αθώνει, τα θεμελιώνει μέσα στη φύση και την αιωνιότητα, τους δίνει μια σαφήνεια, που είναι η σαφήνεια όχι της εξήγησης, αλλά της διαπίστωσης».* (Barthes R., 1979)⁵⁴

Ο Μύθος αποτελεί λοιπόν τον τρόπο σκέψης μιας κουλτούρας, πως εκείνη αντιλαμβάνεται, κατανοεί και ερμηνεύει κάποιες πτυχές της πραγματικότητας. Οι μύθοι περιγράφουν πολιτιστικές και κοινωνικές αξίες και στάσεις με τέτοιο τρόπο ώστε να τις μετατρέπουν σε γεγονότα φυσικά, λογικά και τελικά αποδεκτά.

Από την άλλη πλευρά, ο Charles Sanders Peirce, υιοθέτει για την εφαρμογή της σημειωτικής μεθοδολογίας ένα τριαδικό μοντέλο το οποίο περιλαμβάνει το Αντιπροσώπευον, το Αντικείμενο και το Ερμηνεύον. Το Αντιπροσωπεύον είναι η μορφή του σημείου, το Ερμηνεύον είναι η έννοια που αποδίδεται στο σημείο και το Αντικείμενο είναι αυτό στο οποίο αναφέρεται το σημείο, αυτό που αναπαριστά το σημείο. Επιπροσθέτως, όρισε 3 κατηγορίες σημείων ανάλογα με την σχέση του Ερμηνεύοντος και Αντικειμένου:

1. Εικονικά σημεία ονομάζονται τα σημεία εκείνα στα οποία η σχέση Ερμηνεύοντος και αντικειμένου είναι σχέση ομοιότητας.

⁵⁴ Barthes R., «Μυθολογίες-Μάθημα», σελ.245

2. Ενδεικτικά σημεία ονομάζονται τα σημεία στα οποία η σχέση Ερμηνεύοντος και αντικειμένου δεν είναι αυθαίρετη αλλά υπάρχει μεταξύ τους σύνδεση φυσική ή αιτιατή.
3. Συμβολικά σημεία ονομάζονται τα σημεία εκείνα τα οποία η σχέση ανάμεσα στο Ερμηνεύον και το Αντικείμενο είναι αυθαίρετη και βασίζεται σε μια σύμβαση. (Χαλεβαλάκη Μ., 2010)⁵⁵

Επιπλέον, μια ακόμη έννοια την οποία υπογράμμισε ο Peirce, είναι το «επίπεδο πρόσληψης» που αφορά στην ερμηνεία των σημείων. Υπογραμμίζεται κατ' αυτή τη θεώρηση, ο ρόλος της ανάλυσης, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ερμηνείας του σημείου και προέκταση της σημασίας. Ο Peirce, σημειώνει ότι ο δημιουργός οποιουδήποτε έργου, από τη στιγμή που αυτό φεύγει από τα χέρια του και γίνεται απόκτημα του κοινωνικού χώρου, χάνει κάθε δικαίωμα πάνω του και η ατομική του πρόθεση δίνει τη θέση της στις πολλαπλές αναγνώσεις. (Χαλεβελάκη Μ., 2010)⁵⁶

Η Σημειολογία των χρωμάτων

Τα χρώματα έχουν μία συμβολική λειτουργία, η οποία συνδέεται στο μέγιστο βαθμό με τα πολιτιστικά δεδομένα της εποχής και της περιοχής που δημιουργήθηκαν. Είναι συμβολικά φορτισμένα και σε συνταγματικό επίπεδο, η συμπαράθεσή τους και μόνο δημιουργεί νοήματα. Το λευκό στο δυτικό πολιτισμό σημαίνει αθωότητα και καθαρότητα, αναφέρεται στο κενό, το άπειρο και το ανεξήγητο, ενώ χρησιμοποιείται για να εκφράσει την απόλυτη σιωπή. Σε συνδυασμό με το γαλάζιο θα παρέπεμπε σε εθνικούς συμβολισμούς έναν Έλληνα. Η παρουσία του απόλυτου λευκού σε μια έντυπη διαφήμιση προσελκύει το βλέμμα πολύ ευκολότερα απ' ότι μια κραυγαλέα πολύχρωμη εικόνα επειδή το επιβλητικό αυτό κενό καλεί το θεατή να το συμπληρώσει, ενεργοποιεί τη φαντασία, τον αιχμαλωτίζει και τον οδηγεί στο να εστιάσει στο μήνυμα, που μπορεί να είναι ένα σλόγκαν ή απλώς το σήμα του προϊόντος. Το αντίθετο του λευκού, το μαύρο είναι

⁵⁵ Χαλεβελάκη Μ., «Μια εισαγωγή στη σημειολογία: Θεωρίες και εφαρμογές», σελ.69

⁵⁶ Ο Peirce αντιλαμβάνόταν τη σημασία όχι ως ένα κλειστό, προκατασκευασμένο, ολοκληρωμένο σύστημα, αλλά ως μια συνεχή διαδικασία εξέλιξης. Βλ. Χαλεβελάκη Μ., «Μια εισαγωγή στη σημειολογία: Θεωρίες και εφαρμογές», σελ.104.

συνδεδεμένο με το πένθος και το άγνωστο, το θάνατο, την κατάθλιψη και τη μοναχικότητα. Ουσιαστικά είναι η απουσία χρώματος, η οποία μπορεί να αποδοθεί στην έλλειψη ζωντάνιας, χαράς και κοινωνικότητας. Το κόκκινο χρώμα αναφέρεται και κάνει έκκληση στο θυμικό του δέκτη. Συνδέεται με τα κατ' εξοχήν έντονα συναισθήματα, όπως το πάθος, ο θυμός, η ευθυμία και η ζωηρότητα. Τέλος, το κίτρινο, είναι το χρώμα που τραβάει περισσότερο από οποιοδήποτε την προσοχή μας. Επιπλέον, αποτελεί το χρώμα του ήλιου, που μας δίνει ζωή. Ωστόσο, άλλες φορές προμηνύει την αρρώστια, τον κίνδυνο, τον φθόνο και το μίσος. Η θεμελιώδης σημασία των χρωμάτων ως εργαλείων παραγωγής νοημάτων και δημιουργίας συνειρμών καταδεικνύεται από το ότι κατά καιρούς προϊόντα έγιναν ταυτόσημα των χρωμάτων με τα οποία σηματοδοτούνταν στο καταναλωτικό κοινό. Η σύνδεσή τους ήταν τόσο άρρηκτη, ώστε να φαντάζει παράταιρη η παρουσία του προϊόντος με διαφορετικό χρώμα και να δυσκολεύεται κανείς να ξεφύγει από το συνειρμό που του δημιουργούσε η θέα ενός χρώματος σε σχέση με το προϊόν που το συνόδευε (Παπασημακοπούλου, 2007).

4.2.A Σημειολογική ανάλυση σκίτσων του Aylan Kurdi

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύουμε χρησιμοποιώντας ως εργαλείο έρευνας την επιστήμη της «Σημειολογίας», σκίτσα που δημοσιεύτηκαν στο Twitter το Σεπτέμβριο του 2015 και απεικονίζουν τον μικρό πρόσφυγα Aylan Kurdi, που βρέθηκε πνιγμένος στις ακτές της Αλικαρνασσού στις 2/9/15 μαζί με άλλα δύο μέλη της οικογένειάς του. Τα σκίτσα που επιλέχθηκαν έχουν σχολιαστεί και δημοσιευτεί από χρήστες του διαδικτύου ανά τον κόσμο, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αντίδραση της κοινής γνώμης απέναντι σε αυτό το τραγικό συμβάν του πνιγμού του μικρού πρόσφυγα και γενικότερα στην προσφυγική κρίση. Άνθρωποι ανεξαρτήτως εθνικότητας ή θρησκείας, εξέφρασαν τη γνώμη τους δημόσια έχοντας ως βήμα το διαδίκτυο και τα social media.

Σκίτσο 1 (αριστερά):

Σε πρώτο επίπεδο ερμηνείας αυτό της *καταδήλωσης* δηλαδή των κυριολεκτικών νοημάτων των σημείων της εικόνας, όσον αφορά στα *Αντιπροσωπεύοντα* στοιχεία κατά Peirce και σύμφωνα με το φωτογραφικό κώδικα, βλέπουμε ένα μικρό παιδί, ξαπλωμένο μπρούμυτα στην αμμουδιά, που έχει δεμένα στα χέρια του μεγάλα μαύρα μπαλόνια. Σχετικά με τα χρώματα στη φωτογραφία είναι φανερό πως έχουν αλλοιωθεί και μοιάζουν ξεθωριασμένα. Ωστόσο κυριαρχεί το μαύρο των μπαλονιών και το κόκκινο από το μπλουζάκι του παιδιού. Μορφολογικά ως εικονικό στοιχείο πρωταγωνιστής είναι το μικρό παιδί ο Aylan Kurdi, γεγονός που διαφαίνεται και από την ομοιότητα που παρουσιάζεται σε σχέση με την πρωτότυπη φωτογραφία, όπου και πάλι κείται μπρούμυτα στην αμμουδιά φορώντας το κόκκινο μπλουζάκι του, αλλά και τα μαύρα μπαλόνια που κυριαρχούν στο σκίτσο. Τέλος τυπογραφικό-γλωσσολογικό στοιχείο αποτελεί ο σχολιασμός του χρήστη. Σε δεύτερο επίπεδο ερμηνείας αυτό της *συμπαράδηλωσης* δηλαδή των νοημάτων που υπονοούνται μέσα από τα σημεία, το *Ερμήνευμα*, το μικρό παιδί ως θύμα του πολέμου συμβολίζει την αθωότητα και την προσφυγιά ενώ τα μαύρα μπαλόνια ως ενδεικτικό και συμβολικό στοιχείο, μετατρέπονται από παιδικό παιχνίδι σε σύμβολο πένθους και θανάτου. Τα χρώματα στη φωτογραφία έχουν αλλοιωθεί και μοιάζουν ξεθωριασμένα και σκοτεινά εν συγκρίσει με την πρωτότυπη φωτογραφία του

παιδιού, γεγονός που προσδίδει μια θλίψη στο σκίτσο. Παρόλα αυτά, το κόκκινο χρώμα στο μπλουζάκι του παιδιού έχει διατηρηθεί και συμβολίζει την επανάσταση, τη διεκδίκηση την κρίση που έχει ξεσπάσει στην Ευρώπη. Ως *Αντικείμενο* της εικόνας προσδιορίζεται η προσφυγική κρίση. Στην εν λόγω περίπτωση το γλωσσολογικό μήνυμα αναπαριστά την εικόνα και αποτελεί αγκίρωση στην εικόνα, μέσω της λέξης “symbol” ο Aylan γίνεται σύμβολο της προσφυγικής κρίσης.

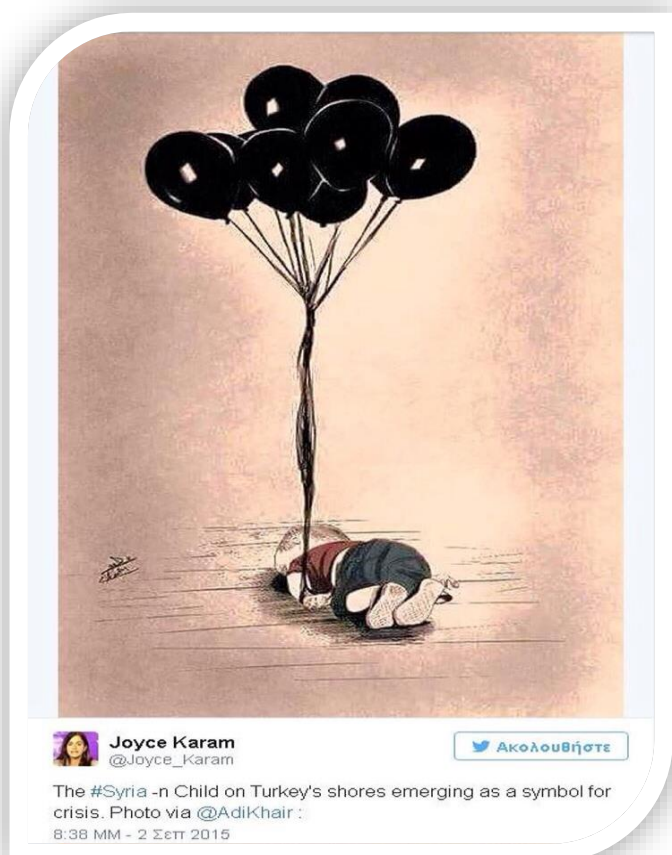
Σκίτσο 2 (δεξιά):

Σε πρώτο επίπεδο ερμηνείας αυτό της *καταδήλωσης* δηλαδή των κυριολεκτικών νοημάτων των σημείων της εικόνας, όσον αφορά στα *Αντιπροσωπεύοντα* στοιχεία κατά Peirce και σύμφωνα με το φωτογραφικό κώδικα, βλέπουμε ένα μικρό παιδί, ξαπλωμένο μπρούμυτα στην αμμουδιά, που φορά φτερά αγγέλου, ενώ κρατά και στο χέρι του ένα κόκκινο τριαντάφυλλο. Τα χρώματα στο σκίτσο είναι φωτεινά και ζωντανά και είναι φανερό πως κυριαρχεί το κόκκινο χρώμα. Μορφολογικά ως εικονικό στοιχείο, πρωταγωνιστής είναι το μικρό παιδί αλλά και τα φτερά αγγέλου που κυριαρχούν στο σκίτσο. Τέλος τυπογραφικό-γλωσσολογικό στοιχείο αποτελεί ο σχολιασμός του χρήστη. Σε δεύτερο επίπεδο ερμηνείας αυτό της *συμπαράδησης* δηλαδή των νοημάτων που υπονοούνται μέσα από τα σημεία, το *Ερμήνευμα*, το μικρό παιδί ως θύμα του πολέμου συμβολίζει την προσφυγιά και την αθωότητα η οποία τονίζεται ακόμη περισσότερο απ’ τα λευκά φτερά αγγέλου, αφήνοντας να εννοηθεί πως ο μικρός Aylan είναι ένας άγγελος που έπεσε στη γη. Όσον αφορά στα χρώματα, το λευκό χρώμα στα φτερά συμβολίζει την αγνότητα του παιδιού, την αισιοδοξία, ενώ το κόκκινο τριαντάφυλλο ως ενδεικτικό και συμβολικό στοιχείο την αγάπη. Επιπλέον, το κόκκινο αποτελεί χρώμα που δηλώνει τη διεκδίκηση και την επανάσταση. Ως *Αντικείμενο* στο σκίτσο, παρουσιάζεται η προσφυγική κρίση, ενώ το σχόλιο του χρήστη αποτελεί συμπλήρωμα στην εικόνα αφού συμπληρώνει το νόημα της και έρχεται σε αντίθεση με την εικόνα του μικρού αγγέλου Aylan που έπεσε στη γη, η οποία είναι μια κόλαση για τους πρόσφυγες του πολέμου. (*Hell is the reality we living in*). Αξιοσημείωτο στο εν λόγω σκίτσο αποτελεί το γεγονός σχετικά με το χρήστη, που με την ανάρτηση του σχολιάζει αρνητικά την πραγματικότητα που βιώνουν οι πρόσφυγες και τάσσεται με ευαισθησία απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα, πως λόγω του ονόματος του *Khaled Yeslam* ίσως πρόκειται

για αραβικής καταγωγής άτομο που δεν ανήκει θρησκευτικά στην Ορθοδοξία. Με αυτό τον τρόπο δίνεται ακόμη περισσότερη έμφαση στην πανανθρώπινη υπόσταση του προσφυγικού ζητήματος και στην παγκόσμια ευαισθητοποίηση που προκάλεσε ο πνιγμός του Aylan.

Σε γενικότερο πλαίσιο, και τα δύο σκίτσα αναφέρονται στο πανανθρώπινο κοινωνικό φαινόμενο της προσφυγικής κρίσης, και ο μικρός Aylan είναι το σύμβολο της. Παρά το λυπηρό επικοινωνιακό μήνυμα που μεταδίδεται μέσω των εικόνων αυτών μπορούμε εάν τις συγκρίνουμε να πούμε πως η δεξιά εικόνα έχει ένα πιο αισιόδοξο χαρακτήρα, αφού υπονοείται έμμεσα πως το μικρό παιδί πήγε στον παράδεισο.

Σκίτσο 1:

Σκίτσο 2:

Σκίτσο αφιερωμένο στον πατέρα Ευστράτιο Δήμου από τον σκιτσογράφο Γιάννη Αντωνόπουλο με τίτλο “ In Memoriam”⁵⁷:

Σκίτσο 3

Σημειολογική ανάλυση σκίτσου 3:

Σε πρώτο επίπεδο ερμηνείας αυτό της καταδήλωσης δηλαδή των κυριολεκτικών νοημάτων των σημείων της εικόνας, όσον αφορά στα αντιπροσωπεύοντα στοιχεία κατά Peirce και σύμφωνα με το φωτογραφικό κώδικα, βλέπουμε ένα σκίτσο του οποίου οι πρωταγωνιστές αποτελούν ο πατήρ Στρατής και το παιδί που κρατά στην αγκαλιά του, τον οποίο ακολουθούν και άλλα παιδάκια πρόσφυγες . Ο πατήρ καταπατώντας τα σύνορα οδηγεί τα προσφυγόπουλα, τα οποία έρχονται με κατεύθυνση από τη θάλασσα. Οι σκιώδεις μορφές των παιδιών στο βάθος παραπέμπουν σε μεγάλο αριθμό που ακολουθεί τον πατέρα στην πορεία του. Αναφορικά με το χρωματικό κώδικα, τα χρώματα στο σκίτσο είναι φωτεινά και ζωντανά και είναι φανερό πως κυριαρχεί το μπλε και το κίτρινο χρώμα. Μορφολογικά κατανοούμε πως πρόκειται για ιερέα από τα εικονικά στοιχεία όπως

⁵⁷ Το σκίτσο που αναλύουμε αναρτήθηκε στις 2/9/2015 στην ιστοσελίδα του σκιτσογράφου Γιάννη Αντωνόπουλου. Διαθέσιμο στο: <http://johnantonopoulos.blogspot.gr/>

το μαύρο ράσο που φορά, καθώς και από τη γκρίζα γενειάδα του και τα μακριά μαλλιά του. Το παιδάκι, το αγοράκι που τον κρατά αγκαλιά και κοιμάται παραπέμπει ως εικονικό στοιχείο, στον Aylan Kurdi και φορά όπως και εκείνος κόκκινη μπλούζα. Ωστόσο και τα άλλα προσφυγόπουλα φορούν ρούχα σε έντονα χρώματα. Τέλος τυπογραφικά χαρακτηριστικά αποτελούν η υπογραφή του σκιτσογράφου κάτω δεξιά στην εικόνα και η ημερομηνία που δημιούργησε, και ο τίτλος του έργου του “ In Memoriam”, όλα μαύρου χρώματος.

Σε δεύτερο επίπεδο ερμηνείας αυτό της *συμπαραδήλωσης* δηλαδή των νοημάτων που υπονοούνται μέσα από τα σημεία, το *Ερμήνευμα*, αποτελούν και πάλι τα κεντρικά πρόσωπα, δηλαδή ο παπάς και το μικρό παιδί. Ο παπάς Στρατής αποτελεί τον εκπρόσωπο του Θεού στη γη, αλλά ταυτόχρονα ήταν και ο ιδρυτής της ΜΚΟ «Αγκαλιά». Η αμφίεση του με το ράσο και τη γκρίζα γενειάδα του είναι χαρακτηριστική. Από την άλλη πλευρά, το αγόρι που κρατά στην αγκαλιά του αποτελεί το θύμα του πολέμου συμβολίζει την προσφυγιά και την αθωότητα. Πρόκειται για τον Aylan Kurdi, που βρέθηκε στις 2/9/15 πνιγμένος στις ακτές της Αλικαρνασσού. Τα ρούχα του παιδιού το κόκκινο μπλουζάκι του αλλά και το γεγονός πως κοιμάται παραπέμπουν στον Aylan. Ο πατήρ Στρατής Δήμου καταπατά τα σύνορα, τα οποία δεν υφίστανται για το Θεό, υψώνει το ανάστημά του και ως σύμβολο της αγάπης προς το συνάνθρωπο οδηγεί τα προσφυγόπουλα. Σχετικά με το τυπογραφικό- λεκτικό στοιχείο του σκίτσου η ημερομηνία και ο τίτλος αποτελούν στοιχεία εξέχουσας σημασίας στην ερμηνεία της εικόνας.

Όπως προαναφέρθηκε, στις 2/9/15, που πνίγηκε ο Aylan, την ίδια ημέρα ο παπά Στρατής απεβίωσε, χάνοντας τη μάχη με την επάρατη νόσο. Ο τίτλος “ In Memoriam” στη μνήμη, και δηλώνει το σκοπό που ο καλλιτέχνης το ζωγράφισε, τιμής ένεκεν του πάτερ αλλά και των προσφύγων που χάνονται στη θάλασσα. Από την άλλη πλευρά τα σύνορα τα οποία καταπατώνται δεν αποτελούν μόνο σύνορα γης. Παρατηρώντας το σκίτσο στην κορυφή των συρμάτων βλέπουμε την ελληνική σημαία, τη σημαία της Ε.Ε, αλλά και το σύμβολο του Ισλάμ και το σταυρό της ορθοδοξίας. Όλα τα προαναφερθέντα έκτος από εθνικά σύμβολα και σύμβολα θρησκείας ή γης, μέσα από το σκίτσο νοηματοδοτούνται διαφορετικά αφού το μέγεθος τους είναι πολύ μικρό σε σχέση με τους ανθρώπους, γεγονός που υποδηλώνει κριτική από τη μεριά του σκιτσογράφου στις διακρίσεις εις βάρος των

προσφύγων με βάση τη θρησκεία ή την καταγωγή, στο ρατσισμό και την ξενοφοβία. Όσον αφορά στα χρώματα, του σκίτσου είναι αρκετά έντονα, φωτεινά, και παρατηρούμε πως κυριαρχεί περισσότερο το μπλε, το λευκό, το κίτρινο αλλά και το μαύρο του ράσου και το κόκκινο στην μπλούζα του Aylan. Πιο συγκεκριμένα, το μπλε γαλάζιο χρώμα συνδέεται με την ηρεμία και τη λογική, τα χρώματα της ελληνικής κουλτούρας (ελληνική σημαία) αλλά και το υδάτινο στοιχείο. Το λευκό χρώμα συμβολίζει την ελπίδα την αγνότητα και την αισιοδοξία. Τα λευκά κρίνα αποτελούν το σύμβολο της ελπίδας και της αγνότητας με βάση την ορθοδοξία και έρχονται σε αντίθεση με την κίτρινη άγωνα γη. Το κίτρινο συμβολίζει το μίσος και επίσης είναι το χρώμα του ήλιου. Βέβαια σύμφωνα με άλλες θεωρίες το κίτρινο αντιπροσωπεύει την αρρώστια, το φθόνο και τον κίνδυνο. Το κόκκινο χρώμα στο μπλουζάκι του παιδιού έχει διατηρηθεί και συμβολίζει την επανάσταση, την κρίση που έχει ξεσπάσει στην Ευρώπη. Επιπροσθέτως, το μαύρο χρώμα στο ράσο του παπά Στρατή ως ενδεικτικό και συμβολικό στοιχείο, αποτελεί σύμβολο πένθους και θανάτου και προμηνύει κάτι δυσοίωνο. Τέλος ως *Αντικείμενο*, στο σκίτσο παρουσιάζεται η δράση του παπά Στρατή, αφού απεικονίζεται ο παπάς να οδηγεί τα προσφυγόπουλα καταπατώντας τα σύνορα, ενώ ο τίτλος που δόθηκε από τον σκιτσογράφο “In Memoriam”(1958-2015), αποτελεί συμπλήρωμα στην εικόνα αφού συμπληρώνει το νόημα της. Ωστόσο ως *Αντικείμενο* του σκίτσου θίγεται και η προσφυγική κρίση όπως και στα προηγούμενα σκίτσα, αφού απεικονίζονται τα προσφυγόπουλα με πρώτο τον Aylan, προερχόμενα από τη θάλασσα, τα οποία ακολουθούν τον πάτερ Στρατή.

Συμπέρασμα κεφαλαίου

Συνοψίζοντας και αναφορικά με τον ερευνητικό σκοπό του κεφαλαίου, καθίσταται έκδηλο, όσον αφορά στον ρόλο των Νέων Μέσων εν προκειμένω των social media, πως το ίδιο το μήνυμα δύναται να αποτελέσει δράση. Οι δρώντες, που στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για χρήστες του διαδικτύου, αλλά και για έναν καλλιτέχνη με προσωπικό ιστολόγιο, με βήμα το διαδίκτυο και χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κοινοποίησαν δημόσια την άποψη τους επί του προσφυγικού ζητήματος με στόχο την κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Μέσω της σημειολογικής ανάλυσης σε σκίτσα, που έγιναν viral

(όπως στην περίπτωση του μικρού Aylan και του παπά Στρατή στη Λέσβο)
κατανοήσαμε πως η ίδια η εικόνα δύναται να αποτελέσει μήνυμα, το οποίο μέσα
από την κοινοποίηση του αποκτά νέα διάσταση, νέες ερμηνείες και γίνεται
απόκτημα του κοινωνικού χώρου. Ο Aylan Kurdi, ως σύμβολο της προσφυγιάς και ο
παπά Στρατής από τη Λέσβο, ως σύμβολο ανθρωπιστή, ως ένας σύγχρονος « Καλός
Σαμαρείτης», περνούν στην μυθική τάξη του Barthes, αναδύοντας κοινωνικές αξίες
όπως η βοήθεια προς το συνάνθρωπο, η ανθρωπιστική υπόσταση του προσφυγικού
απαλλαγμένη από λογικές ρατσισμού και ξενοφοβίας. Τα εν λόγω σκίτσα λοιπόν,
συνετέλεσαν στη κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης,
αναδύοντας μια νέα διάσταση του προσφυγικού ζητήματος στο δημόσιο χώρο.

Νέοι προβληματισμοί του ερευνητή

Συμπέρασμα

Το θέμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία αποτελεί ένα μείζον ανθρωπιστικό θέμα που δεν απασχολεί μόνο τους ανθρώπους που διαβιούν στη συγκεκριμένη χώρα αλλά τα τελευταία χρόνια επηρεάζει άμεσα η έμμεσα όλες τις ανεπτυγμένες χώρες του πλανήτη, αφού έχει οδηγήσει σε μια σοβαρή κρίση του παγκόσμιου μεταναστευτικού προβλήματος καθώς και στην άνοδο του ισλαμικού κράτους. Η έκταση που έλαβε το προσφυγικό θέμα ήταν τεράστια. Άνθρωποι τραυματισμένοι ψυχικά και σωματικά αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα και τα σπίτια τους ώστε να επιβιώσουν. Η αρωγή προς το «πρόσωπο» τους ήταν σημαντική και αξιέπαινη, ιδιαίτερα από την Ελλάδα και από άλλες χώρες του νότου όπως η Ιταλία. Από μια διαφορετική οπτική είναι λίγο ειρωνεία να επαινούμε ενέργειες που σχετίζονται με τη ζωή. Δεν υπάρχει πιο σημαντικό αγαθό από τη ζωή. Τα θέματα που έχουν να κάνουν με τη ζωή έρχονται αυτομάτως σε θέση προτεραιότητας. Κυβερνήσεις μέσω δημόσιων πολιτικών και απλοί καθημερινοί άνθρωποι μέσω απλών ιδεών, με ελάχιστους και μηδαμινούς πόρους στην κατοχή τους, επιχείρησαν ο καθένας με το δικό του τρόπο και «δύναμη» να προσφέρουν ό,τι μπορούν σε αυτούς τους βασανισμένους ανθρώπους.

Η παρούσα έρευνα διαρθρώθηκε επάνω σε ένα συνδυασμό των θεωρητικών προσεγγίσεων περί της πολιτικής επικοινωνίας, της δημόσιας δράσης, των δρώντων και των δημοσίων πολιτικών και του εμπειρικού μέρους, όπου πραγματοποιήθηκε ανάλυση περίπτωσης με ερευνητικό αντικείμενο το προσφυγικό ζήτημα στα πλαίσια των δημοσίων πολιτικών και των συλλογικοτήτων δράσης. Ως βασική προβληματική τέθηκε η επικοινωνιακή και πολιτική διάσταση του προσφυγικού ζητήματος αλλά και η ανθρωποκεντρική του προσέγγιση. Η προσφυγική κρίση αποτέλεσε τομή τόσο για τον ελληνικό, όσο και για τον ευρωπαϊκό δημόσιο χώρο, αφού ως κοινωνικό φαινόμενο εμπλέκει στους κόλπους του πολλαπλούς δρώντες και άπτεται σε διάφορους τομείς της σύγχρονης δημόσιας σφαίρας, όπως η οικονομία, η εξωτερική πολιτική των κρατών μελών της Ε.Ε, τα ΜΜΕ, οι δράσεις. Οι συνθήκες υποδοχής, οι δημόσιες πολιτικές για την αντιμετώπιση των μεγάλων εισροών προσφύγων, αλλά κυρίως οι δράσεις αλληλεγγύης και οι συλλογικότητες

στη Λέσβο και γενικότερα στα ελληνικά νησιά ήταν τα κύρια σημεία, που επικεντρώθηκε η μελέτη μας. Οι ποικίλες ομάδες δράσης ως μοχλός πίεσης για τον κρατικό μηχανισμό, έχουν κατορθώσει να συνεισφέρουν σημαντικά στο πρόβλημα της προσφυγικής κρίσης, και να το αναδύσουν στη θεματική διάταξη του δημοσίου χώρου, πετυχαίνοντας την αναγνώριση της σημασίας και της επιτακτικής ανάγκης αντιμετώπισης του και σταδιακά στην αποδοχή από ορισμένους ιθύνοντες ή θεσμούς, της εγγραφής του στις θεσμικές ατζέντες των κυβερνητικών αρχών. Ο εθελοντισμός, όπως προέκυψε από την ανάλυση των πληροφοριών και των κειμένων των websites των ΜΚΟ, ως βασικό χαρακτηριστικό των δρώντων έχει αναδειχτεί ως αξία μέσα στα πλαίσια του δημοσίου χώρου μέσω των ομάδων δράσης. Οι κάτοικοι της Λέσβου και των ελληνικών νησιών παρουσιάστηκαν από τα ΜΜΕ ως παράδειγμα ανθρωπιάς διεθνώς.

Επιπροσθέτως, τα ΜΜΕ και ιδιαίτερα τα social media, λειτούργησαν ως εργαλεία προβολής για τους δρώντες οι οποίοι με βήμα το διαδίκτυο, κοινοποίησαν δημόσια την άποψη τους επί του προσφυγικού ζητήματος με στόχο την κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Μέσω της σημειολογικής ανάλυσης που πραγματοποιήσαμε σε σκίτσα, που έγιναν viral (όπως στην περίπτωση του μικρού Ayhan και του παπά Στρατή στη Λέσβο) κατανοήσαμε πως η ίδια η εικόνα δύναται να αποτελέσει μήνυμα, το οποίο μέσα από την κοινοποίηση του αποκτά νέα διάσταση, νέες ερμηνείες και γίνεται απόκτημα του κοινωνικού χώρου. Η ίδια η κοινή γνώμη λοιπόν συμμετέχει στην πληροφοριακή διαδικασία με αρωγό τα νέα Μέσα, αναδιαμορφώνοντας τη δημόσια συζήτηση σχετικά με την προσφυγική κρίση.

Αναφορικά με τις δημόσιες πολιτικές, οι οποίες διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση του προσφυγικού, κρίνεται απαραίτητη από την Ευρώπη, η υιοθέτηση μιας ανθρωποκεντρικής πολιτικής, απαλλαγμένης από την ξενοφοβία, το ρατσισμό, και τις λογικές ασφαλείας και ελέγχου, που θέτει στο επίκεντρο τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων, την προστασία των δικαιωμάτων τους, την ομαλή ενσωμάτωση τους στην κοινωνία, όπως διαφάνηκε μέσω της θεματικής ανάλυσης άρθρων, του ελληνικού, του γερμανικού και του αμερικάνικου Τύπου.

Επί του συνόλου της έρευνας μας, κατανοήσαμε την πολύπλευρη διάσταση της προσφυγικής κρίσης και κυρίως πως η επικοινωνιακή άσκηση της δράσης

παρεισφρέει στη δημόσια συζήτηση επί του προσφυγικού, ως αναπόσπαστο μέρος του σύγχρονου δημοσίου χώρου και του πολιτικού πεδίου που τίθενται συνεχώς υπό αναθεώρηση, ως χώροι διαβουλεύσεων και διαντιδράσεων ανάμεσα στους ιθύνοντες και την κοινωνία των πολιτών, ξεκινώντας είτε από το ίδιο το άτομο, είτε μέσα από τις συλλογικότητες, είτε μέσω του μιντιακού λόγου(παραδοσιακά και νέα μέσα), κατορθώνοντας να φτάσει στον εκάστοτε αποδέκτη, τον κρατικό μηχανισμό ή την κοινή γνώμη ασκώντας πιέσεις για την επίλυση του ζητήματος.

Παρόλα αυτά, το προσφυγικό δεν είναι φαινόμενο που μπορεί να λυθεί «σήμερα» αλλά θα μας απασχολήσει μακροπρόθεσμα αφού αποτελεί ένα ζήτημα που αναδύει συνεχώς νέες προκλήσεις ως προς τη διαχείριση του, αναδιαμορφώνοντας το σύγχρονο κοινωνικό γίγνεσθαι. Η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος θα κρίνει αυστηρά την Ευρώπη, καθώς θα είναι το ευρωπαϊκό ζήτημα των ετών που έρχονται. Συνεπώς, η προοδευτική πολιτική στις μέρες μας, οφείλει να σχοινοβατεί στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, υπό τις οποίες εκδηλώνεται η διαμόρφωση της σύγχρονης κοινωνίας.

Όπως επισημαίνει και ο Δ. Χριστόπουλος⁵⁸, *«Αν ο όρος «μνημόνιο» στις χώρες που μπήκαν σε προγράμματα δημοσιονομικής αναπροσαρμογής έγινε συνώνυμο της έξωθεν επιβεβλημένης πειθαρχίας και κηδεμόνευσης στο όνομα της αντίληψης ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος στην οικονομία, η επιβολή μιας πολιτικής συντεταγμένου ανοίγματος στη διαχείριση του προσφυγικού-μεταναστευτικού για τα χρόνια που έρχονται σε όλα τα κράτη-μέλη είναι ένα σώφρον ευρωπαϊκό fair deal για όλους: ένα «προσφυγικό μνημόνιο» για την Κεντρική Ευρώπη επειγόντως λοιπόν».*

⁵⁸ Ο Δημήτρης Χριστόπουλος είναι Πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Αναπληρωτής καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου.(Βλ. το άρθρο του με τίτλο: «Ένα προσφυγικό μνημόνιο για την Κεντρική Ευρώπη», διαθέσιμο στο: http://dimitrischristopoulos.blogspot.gr/2016/02/blog-post_14.html

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Barthes R. (1979), «*Μυθολογίες-Μάθημα*», Αθήνα

Gerstle J.(2008), «*Η πολιτική επικοινωνία*», Ψύλλα Μ. (επμ.), Κουντούρη Φ. (μτφ.),
Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα

Lagroye J., B. Francois, F. Sawicki (2008), «*Πολιτική Κοινωνιολογία*», Μαγκανιώτης
Ε.(μτφ), Ψύλλα Μ. (επμ-εισ.), Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα

ΜακΚουέλ Ν.(2002), «*Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα*»,
Παπαθανασόπουλος Σ. (επμ.), Μεταξά Κ. (μτφ.), Καστανιώτη, Αθήνα

Muller P. & Surel Y.(2002), «*Η ανάλυση των πολιτικών του κράτους*», Β' έκδοση,
Ψύλλα Μ. (επμ.), Ψύλλα Μ. & Παπαδοπούλου Δ. (μτφ.), Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός,
Αθήνα

Παπασημακοπούλου Θ. (2007), «*Ο οπτικός πολιτισμός μέσα από τη σημειολογία της
έντυπης διαφήμισης, Διπλωματική Εργασία στο ΠΜΣ Ψυχολογία και ΜΜΕ*», Αθήνα,
(2007)

Ψύλλα Μ.(1998), (επιμ. Παπαγεωργίου Γ.), «*Μέθοδοι στη Κοινωνιολογική Έρευνα*,
Κεφάλαιο *Το μήνυμα ως αντικείμενο ερμηνείας και ανάλυσης στο πλαίσιο της
επικοινωνιακής δράσης*», Τυπωθήτω-Γ.Δαρδανός , Αθήνα

Ψύλλα Μ.(2003), «*Η πολιτική ως δράση και λόγος*», Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα

Ψύλλα Μ.(2010), «*Μεθοδολογία της ανάλυσης ενός γεγονότος από τον έντυπο
λόγο*», Τυπωθήτω-Δαρδανός, Αθήνα

Φραγκουδάκη Α.(1987), «*Γλώσσα και Επικοινωνία*», Οδυσσέας, Αθήνα

Χαλεβαλάκη Μ.(2010), «*Μια εισαγωγή στην σημειολογία: Θεωρία και εφαρμογές*»,
Καστανιώτη, Αθήνα

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

wikipedia.org, *Αραβική Άνοιξη*, διαθέσιμο:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7>
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%80%CE%B1%CF%83%CE%AC%CF%81%CE%B1%CE%BB%CE%86%CF%83%CE%B1%CE%BD%CF%84>

wikipedia.org, *Άσαντ*, διαθέσιμο:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%80%CE%B1%CF%83%CE%AC%CF%81%CE%B1%CE%BB%CE%86%CF%83%CE%B1%CE%BD%CF%84>

wikipedia.org, *Πρόσφυγας*, διαθέσιμο:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B1%CF%82>

wikipedia.org, *Κανονισμός Δουβλίνου*, διαθέσιμο:

<https://el.m.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%CE%94%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85>

Τσιτσελίκης Κ. , (2015) , *Το προσφυγικό στη γεωγραφία του θανάτου*, διαθέσιμο:
<http://www.avqi.gr/article/10811/6007407/to-prosphygiko-ste-geographia-tou-thanatou>

Χριστόπουλος, Δ. (2015), *Ένα «προσφυγικό μνημόνιο» για την Κεντρική Ευρώπη*, διαθέσιμο : http://dimitrischristopoulos.blogspot.gr/2016/02/blog-post_14.html

ksm.gr , *Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών*, διαθέσιμο: <https://www.ksm.gr/about/>

kathimerini.gr (2016), *Αγανάκτηση για τα ρατσιστικά σχόλια Ούγγρου Ευρωβουλευτή*, διαθέσιμο:

<http://www.kathimerini.gr/871848/article/epikairothta/kosmos/aganakhsh-gia-ratsistika-sxolia-oyggroy-eyrwvoleyth>

migrants.gr (2016), Πώς μπορείς να βοηθήσεις τους πρόσφυγες που φτάνουν στην Ελλάδα; | How could you help the refugees in Greece?, διαθέσιμο:

<http://www.migrants.gr/?p=498738>

Luben C. (2015), #RefugeesWelcome – Δείτε όλες τις ομάδες αλληλεγγύης για τους πρόσφυγες, σε όλη την Ελλάδα, διαθέσιμο: <http://luben.tv/politix/61716>

Cohen R. (2015), *Battered Greece and Its Refugee Lesson*, διαθέσιμο:

<https://www.nytimes.com/2015/09/22/opinion/roger-cohen-more-efficiency-less-humanity.html>

oneman.gr, Η σημειολογία των χρωμάτων, διαθέσιμο:

http://www.oneman.gr/keimena/style/dress_code/article1476461.ece

protothema.gr (2015) , Κάρτα Υγείας για πρόσφυγες και μετανάστες θεσπίζει το υπουργείο Υγείας, διαθέσιμο:

synathina.gr, Πώς μπορείς να βοηθήσεις τους πρόσφυγες που φτάνουν στην Ελλάδα; | How could you help the refugees in Greece?, διαθέσιμο:

<http://www.synathina.gr/el/>

wikipedia.org, Ρόμαν Γιάκομπσον, διαθέσιμο:

https://el.m.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CF%8C%CE%BC%CE%B1%CE%BD_%CE%93%CE%B9%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CE%BC%CF%80%CF%83%CE%BF%CE%BD

huffingtonpost.gr (2016), Τι ορίζει η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, διαθέσιμο:

http://www.huffingtonpost.gr/2016/03/18/metanasteutiko-sumfonia-ee-tourkias-n_9500076.html

tvxs.gr (2015), Ομάδες αλληλεγγύης για τους πρόσφυγες σε όλη την Ελλάδα,

διαθέσιμο: <http://tvxs.gr/news/ellada/refugeeswelcome-omades-allileggoyis-gia-toys-prosfyges-se-oli-tin-ellada>

lsn.gr, Leros Solidarity Network/About, διαθέσιμο: <http://www.lsn.gr/>

caritas.gr, *Caritas Hellas/Ποιοι Είμαστε*, διαθέσιμο: <http://www.caritas.gr/>

praxis.gr, *Ποιοι Είμαστε*, διαθέσιμο:

<http://www.praxis.gr/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>

solidaritynow.org, *Ποιοι Είμαστε- Όραμα & Πράξη*, διαθέσιμο:

<http://www.solidaritynow.org/orama-praxi/>

clownswithoutborders.org, *About us*, διαθέσιμο:

<http://www.clownswithoutborders.org/about-us/>

wikipedia.org, *Die Zeit*, διαθέσιμο: https://el.m.wikipedia.org/wiki/Die_Zeit

wikipedia.org, *The New York Times*, διαθέσιμο:

https://el.m.wikipedia.org/wiki/The_New_York_Times

zeit.de (2016), *15.000 Flüchtlinge an deutscher Grenze abgewiesen*, διαθέσιμο:

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-09/fluechtlinge-grenzen-abweisung-sichere-drittstaaten>

wikipedia.org, *Η Αυγή*, διαθέσιμο:

https://el.m.wikipedia.org/wiki/%CE%97_%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE

Alderman L. (2016) *Aid and Attention Dwindling, Migrant Crisis Intensifies in Greece*,

διαθέσιμο: https://www.nytimes.com/2016/08/14/world/europe/migrant-crisis-greece.html?_r=0

Withnall A. (2015), *Aylan Kurdi's story: How a small Syrian child came to be washed up on a beach in Turkey*, διαθέσιμο:

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/aylan-kurdi-s-story-how-a-small-syrian-child-came-to-be-washed-up-on-a-beach-in-turkey-10484588.html>

wikipedia.org, *Death of Alan Kurdi*, διαθέσιμο:

https://en.wikipedia.org/wiki/Death_of_Alan_Kurdi

johnantono.blogspot.gr, διαθέσιμο: <http://johnantono.blogspot.gr/>

Bobol G. (2015), *16 καλλιτέχνες αφιερώνουν ένα σκίτσο στο μικρό Aylan Kurdi*,

διαθέσιμο: <http://luben.tv/stream/61689>

iefimerida.gr (2016), *Η γιαγιά της Λέσβου: Παρακαλούσα να μην πάρω το Νόμπελ, θα υπήρχε γκρίνια στο χωριό*, διαθέσιμο: <http://www.iefimerida.gr/news/293348/i-gia-gia-tis-lesvoy-parakaloysa-na-min-paro-nompel-tha-ypirhe-qkrinia-sto-horio>

Τσέλλος Κ. (2016), *Προσφυγική κρίση: «Ηρωες του Αιγαίου» για Νόμπελ*, διαθέσιμο: <http://gr.euronews.com/2016/02/04/refugee-crisis-a-nobel-peace-prize-for-the-heroes-of-the-aegean>

protothema.gr (2015), *Η Σούζαν Σάραντον με δάκρυα στα μάτια υποδέχεται πρόσφυγες στη Λέσβο*, διαθέσιμο: <http://www.protothema.gr/greece/article/537473/i-souzan-saradon-me-dakrua-sta-matia-upodehetai-prosfuges-sti-lesvo/>

zarpanews.gr (2016), *Στη Λέσβο για τους πρόσφυγες η Αντζελίνα Τζολί*, διαθέσιμο: <http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/>

lesvosnews.net (2015), *Ο παπά Στρατής δε μένει πια εδώ ...από σήμερα στην Αγκαλιά των ουρανών*, διαθέσιμο: <http://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/koinonia/o-papa-stratis-den-menei-pia-edo-apo-simera-stin-agkalia-ton>

Fortunegreece.com (2016), *Γράφημα: Από ποιες χώρες έρχονται οι πρόσφυγες στην Ελλάδα*, διαθέσιμο: <http://www.fortunegreece.com/article/qrafima-apo-pies-chores-erchonte-i-prosfiges-stin-ellada/>

ert.gr (2016), *Υπ. Αρμοστεία ΟΗΕ: Τα παιδιά ξεπέρασαν τους άνδρες στα στατιστικά στοιχεία των αφίξεων προσφύγων στην Ελλάδα*, διαθέσιμο: <http://www.ert.gr/ip-armostia-oie-ta-pedia-xeperasan-tous-andres-sta-statistika-stichia-ton-afixeon-prosfigon-stin-ellada/>

Osborne S. (2016), *The one chart that shows Europe's refugee crisis isn't just caused by young men taking our jobs*, διαθέσιμο:

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/the-one-chart-that-shows-europes-refugee-crisis-isnt-just-caused-by-young-men-taking-our-jobs-a6917211.html>

Loesche D. (2016), *Greece on the Frontline*, διαθέσιμο:

<https://www.statista.com/chart/4446/refugee-crisis-in-greece/>

data.unhcr.org, *Refugees/Migrants Response - Mediterranean*, διαθέσιμο:

<http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Στιγμιότυπα από ιστοχώρο κοινωνικής δικτύωσης , Twitter:

πηγή: <http://luben.tv/stream/61689>

πηγή: <http://luben.tv/stream/61689>

Στιγμιότυπο από την ιστοσελίδα του σκιτσογράφου Γιάννη Αντωνόπουλου:
(Απεικονίζεται ο πατήρ Ευστράτιος Δήμου και ο Aylan Kurdi)

Παπά -Στρατής Δήμου (1958-2015): In Memoriam

1. Σκίτσο: "In Memoriam", JohnAntono., 2/9/2015, πηγή: <http://johnantono.blogspot.gr/?m=1>

1. Ο μικρός Aylan Kurdi, πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Death_of_Alan_Kurdi

Φωτογραφικό υλικό από ανθρώπους που ξεχώρισαν για τη δράση τους στο προσφυγικό ζήτημα:

2. Οι γιαγιάδες της Λέσβου, Η 85χρονη γιαγιά Αιμιλία Καμβύση , προτεινόμενη για το Νόμπελ Ειρήνης 2016, πηγή: <http://www.iefimerida.gr/news/293348/i-giagia-tis-lesvoy-parakaloysa-na-min-paro-nompel-tha-ypirhe-gkrinia-sto-horio>

3. Ο Στρατής Βαλιαμός, ψαράς στη Σκάλα Συκαμινιάς, προτεινόμενος για το Νόμπελ Ειρήνης 2016, πηγή: <http://gr.euronews.com/2016/02/04/refugee-crisis-a-nobel-peace-prize-for-the-heroes-of-the-aegean>

4. Η ηθοποιός Σούζαν Σάραντον, προτεινόμενη για το Νόμπελ Ειρήνης 2016, πηγή:

<http://www.protothema.gr/greece/article/537473/i-souzan-saradon-me-dakrua-sta-matia-upodehetai-prosfuges-sti-lesvo/>

5. Η ηθοποιός Angelina Jolie, πηγή: [http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-](http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/)

[%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-](http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/)

[%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-](http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/)

[%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-](http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/)

[%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/](http://www.zarpanews.gr/%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%B2%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%B5%CE%BB%CE%AF/)

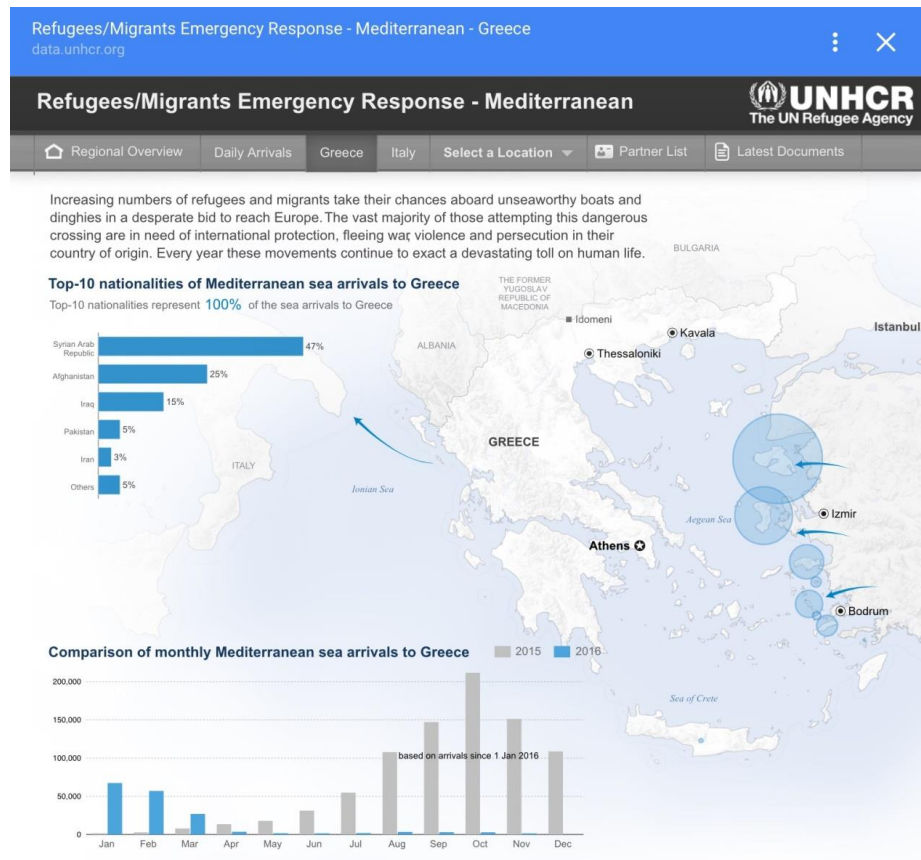
6. Πατήρ Ευστράτιος Δήμου, ο ιδρυτής της ΜΚΟ "Αγκαλιά" στη Λέσβο, πηγή:

<http://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/koinonia/o-papa-stratis-den-menei-pia-edo-apo-simera-stin-agkalia-ton>

7. Φωτογραφία μικρού πρόσφυγα από την ιστοσελίδα της οργάνωσης "Clowns without borders",
πηγή: <http://www.clownswithoutborders.org/about-us/>

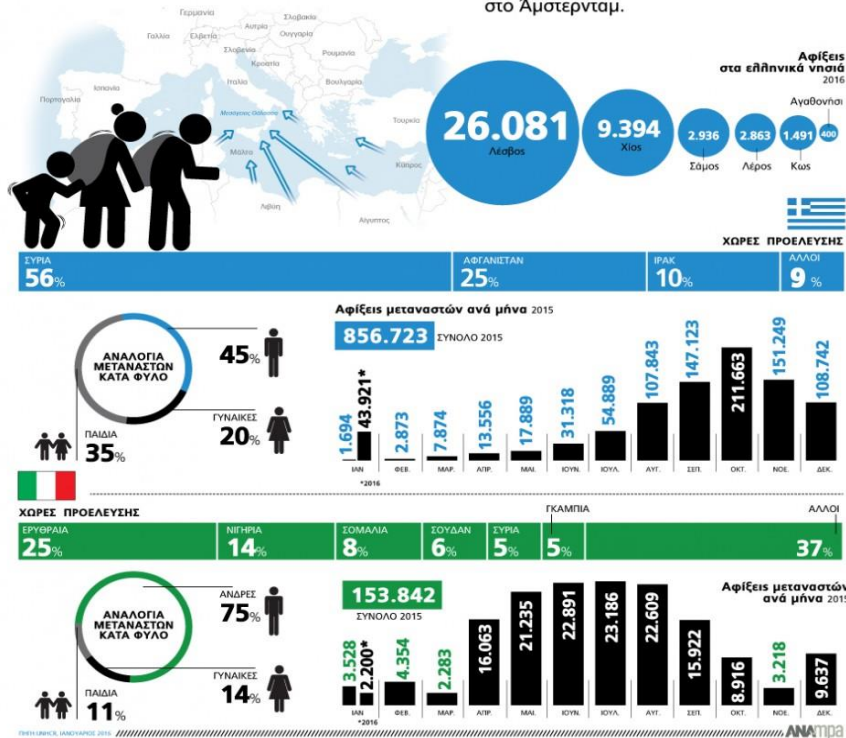
Φωτογραφικό υλικό και στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις προσφυγικές εισροές το 2015 και 2016 στην Ελλάδα:

πηγή: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

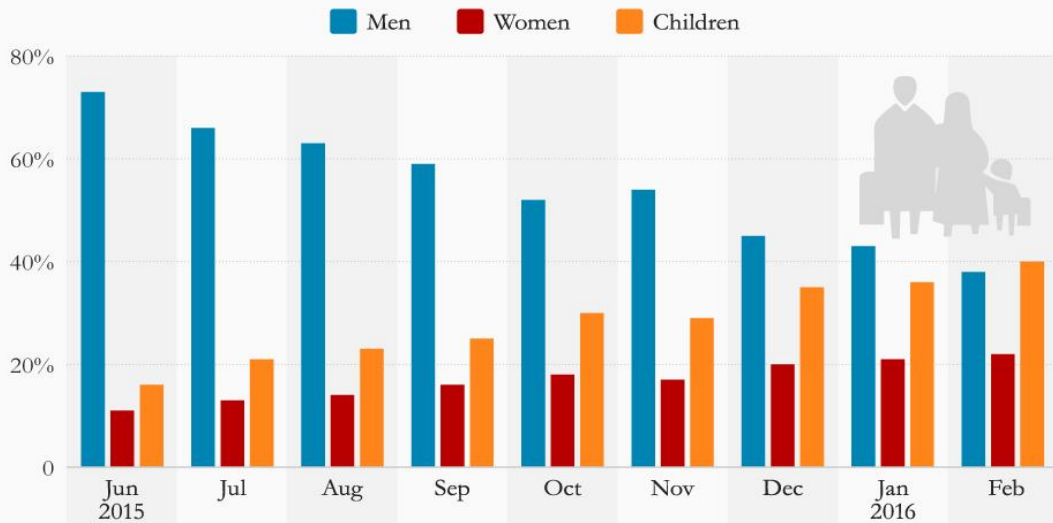
Η προσφυγική κρίση περιλαμβάνεται στην ατζέντα του άτυπου συμβουλίου των υπουργών Εσωτερικών της Ε.Ε., την Δευτέρα 25 Ιανουαρίου στο Άμστερνταμ.

πηγή: fortunegreece.com, <http://www.fortunegreece.com/article/grafima-apo-pies-chores-erchonte-i-prosfiges-stin-ellada/>

Child refugee arrivals increasing rapidly in Greece

Breakdown of refugee arrivals to Greece by age/gender

@StatistaCharts Source: UNHCR

INDEPENDENT

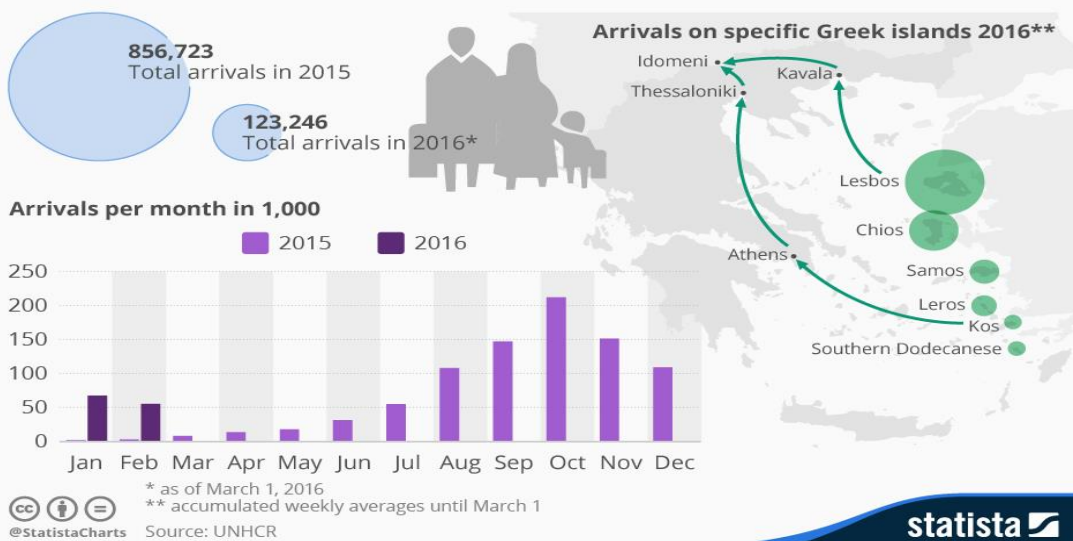
statista

Πηγή: <http://www.ert.gr/ip-armostia-oie-ta-pedia-xeperasan-tous-andres-sta-statistika-stichia-ton-afixeon-prosfigon-stin-ellada/>

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/the-one-chart-that-shows-europes-refugee-crisis-isnt-just-caused-by-young-men-taking-our-jobs-a6917211.html>

Greece on the Frontline

Arrivals of refugees from Turkey by sea

@StatistaCharts Source: UNHCR

statista

Πηγή: <https://www.statista.com/chart/4446/refugee-crisis-in-greece/>

1)Κείμενο της κατηγορίας “ About us” της ιστοσελίδας της PRAKSIS:

Η PRAKSIS είναι ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση που έχει σαν κύριο στόχο το σχεδιασμό, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης.

Στόχος μας

Κύριος στόχος μας είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων και η υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

Οι τρεις άξονες που απαρτίζουν τη δουλειά μας

- Πρόληψη
- Άμεση παρέμβαση / υποστήριξη
- Άσκηση πίεσης και διεκδίκηση δικαιωμάτων

Τα προγράμματα της PRAKSIS, δε θεωρούνται «ξεκίνημα από το μηδέν», καθώς είναι «η επόμενη μέρα» προγραμμάτων που λειτουργούν από το Νοέμβριο του 1996. Προγράμματα που εδώ και 18 χρόνια προσφέρουν βοήθεια σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού ανεξαρτήτως από φύλο, χρώμα, εθνικότητα, φυλή, πολιτική ή θρησκευτική κατεύθυνση και σεξουαλικό προσανατολισμό.

Οι ωφελούμενοί μας είναι

Έλληνες άποροι, άστεγοι, ανασφάλιστοι, οικονομικοί μετανάστες, αιτούντες άσυλο / πρόσφυγες, ασυνόδευτα παιδιά, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας (trafficking), εκδιδόμενα άτομα, παιδιά του δρόμου, χρήστες ναρκωτικών ουσιών, roma, οροθετικοί (HIV/AIDS)/ PLWA, πάσχοντες σε ηπατίτιδα B, C, msm (men having sex with men), κρατούμενοι, αποφυλακισμένοι, Ελληνικές οικογένειες που πλήττονται από την οικονομική κρίση εξαιτίας της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας ... ***κάθε συνάνθρωπός μας που βιώνει κοινωνικό ή/ και οικονομικό αποκλεισμό και αποκλείεται από βασικά αγαθά.***

Γεωγραφική εμβέλεια

Η PRAKSIS, δραστηριοποιείται σε όλη την Ελλάδα και κυρίως στην Αττική, στην Κεντρική Μακεδονία, στο νησί της Λέσβου και στην περιοχή της Πάτρας. Ταυτόχρονα, με Ιατρικές Κινητές Μονάδες ταξιδεύουμε στα νησιά Βορείου Αιγαίου, στα Δωδεκάνησα, καθώς και στη Θεσσαλονίκη μέχρι Προμαχώνα και πάντα ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν.

Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο δράσης

Επιπλέον, η PRAKSIS είναι μέλος σε δευτεροβάθμια όργανα στην Ελλάδα, αλλά και σε πολλά δίκτυα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Παράλληλα, μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων, η PRAKSIS δραστηριοποιείται σε εταιρικά σχήματα και δίκτυα με άλλα κράτη μέλη όσον αφορά την έρευνα, την υπεράσπιση, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, τη διάδοση/ διάχυση πληροφοριών και αποτελεσμάτων, την άσκηση πίεσης, την προώθηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για ποικίλα θέματα, την ανάπτυξη οριζόντιας και κάθετης ενημέρωσης και πίεσης και καταγραφή συστάσεων προς αλλαγής πολιτικής προσανατολισμένη στην υπεράσπιση των ευπαθών κοινωνικά ομάδων σε αρμόδιους δημόσιους φορείς.

Δομές και παρεμβάσεις μας

- ΠΟΛΥΙΑΤΡΕΙΟ ΑΘΗΝΑΣ
- ΠΟΛΥΙΑΤΡΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
- ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
- ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΑΘΗΝΑΣ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- ΣΤΕΓΗ / ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΕ ΑΤΤΙΚΗ, ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΛΕΣΒΟ
- ΣΤΕΓΗ PLUS (+) / ΞΕΝΩΝΑΣ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
- ΣΤΕΓΗ PLUS (+) / ΞΕΝΩΝΑΣ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΑΤΡΑΣ
- ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

- ΚΕΝΤΡΟ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ
- ΚΙΝΗΤΗ ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ HIV ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ C
- ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΗΠΑΤΙΤΙΔΕΣ (B ΚΑΙ C) ΚΑΙ HIV
- ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ (STREET WORK) ΓΙΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΑΝΗΛΙΚΑ
- ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ (STREET WORK) ΓΙΑ ΑΣΤΕΓΟΥΣ
- ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ (STREET WORK) ΓΙΑ ΘΥΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ (TRAFFICKING VICTIMS)
- ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ (STREET WORK) ΓΙΑ ΧΡΗΣΤΕΣ ΟΥΣΙΩΝ

Οι βασικές υπηρεσίες που παρέχονται στην PRAKSIS βάσει συγκεκριμένων προγραμμάτων είναι:

- άμεση και δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- βασικές υπηρεσίες υγιεινής (ντους, hygienne kit, ρούχα, ρόφημα κλπ.)
- ψυχολογική υποστήριξη
- κοινωνική υποστήριξη (συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες)
- εργασιακή συμβουλευτική και προώθηση στην εργασία
- νομική συμβουλευτική
- οικονομική ενίσχυση σε συγκεκριμένα προγράμματα
- συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες
- στέγαση

Σκοποί και Θεμελιώδεις Αρχές

Αντικείμενο της PRAKSIS αποτελούν ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής δράσης, καθώς και καμπανιών ενημέρωσης για ποικίλα ζητήματα, όπως ΣΜΝ, Ηπατίτιδες, AIDS/ HIV.

Ειδικότερα, η οργάνωση στοχεύει:

- Στη δωρεάν παροχή κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών, στους τομείς της θεραπείας, της πρόληψης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής υποδομής κ.λπ.

- Στην παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης, νομικής συμβουλευτικής, κλινικών και εργαστηριακών εξετάσεων, καθώς και άλλων ενεργειών πρόληψης, τεχνικής υγειονομικής υποστήριξης.
- Στην προώθηση της αλληλεγγύης και του εθελοντισμού.
- Στην ανάπτυξη προγραμμάτων καταπολέμησης του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού ευπαθών πληθυσμιακών ατόμων και ομάδων.
- Στη συνεργασία με φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Περιφερειών, καθώς και στη δημιουργία δικτύων για την εξυπηρέτηση των αναγκών των ομάδων στόχου και την επίτευξη των σκοπών του σωματείου.
- Στη συνεργασία με άλλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με σκοπό την ανάπτυξη διαλόγου με την Ελληνική κοινωνία, καθώς και με επίσημους κρατικούς φορείς.
- Στη μαρτυρία σε ελληνικούς και διεθνείς, πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς οργανισμούς, καθώς και ενώπιον κάθε αρχής.

2)Κείμενο της κατηγορίας “ About us” της ιστοσελίδας του “SolidarityNow”:

Το **SolidarityNow** είναι μια οργάνωση που ιδρύθηκε το 2013 με την υποστήριξη του **Open Society Foundations (OSF/OSIFE)** και σύμφωνα με το όραμα του George Soros.

Αποτελείται από ένα δίκτυο ανθρώπων και οργανώσεων με κύριο στόχο της δράσης μας την παροχή βοήθειας και υποστήριξης σε όσους πλήττονται περισσότερο από την οικονομική ύφεση και την ανθρωπιστική κρίση. Μέσα από τις πρωτοβουλίες μας και τις δωρεάν υπηρεσίες που προσφέρουμε τόσο στους Έλληνες όσο και στους μετανάστες και τους πρόσφυγες, επιδιώκουμε να αποκαταστήσουμε το όραμα μιας ισχυρής Ευρώπης που βασίζεται στην αξία της αλληλεγγύης.

Από το 2013 μέχρι σήμερα, το **SolidarityNow** έχει διαθέσει 14,4 εκατομμύρια ευρώ για να υποστηρίξει συνολικά 73 προγράμματα, από τα οποία τα 45 αφορούν το ευρύτερο κοινωνικό φάσμα, ενώ 10 εκατομμύρια ευρώ έχουν διατεθεί για να υλοποιηθούν 25 προγράμματα για την αντιμετώπιση της κρίσης που συνδέεται με τη μετανάστευση και το προσφυγικό.

Το **SolidarityNow** έχει υποστηρίξει το έργο πάνω από 70 οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα, ενώ τα προγράμματα που υλοποιεί το **SolidarityNow** έχουν λάβει χρηματοδότηση από οργανισμούς όπως η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNHCR), η Ευρωπαϊκή Ένωση, η UNICEF, η CARE International, ο ίδρυμα Radcliffe, το EEA Grants, η Νορβηγική Πρεσβεία στην Ελλάδα κτλ.

Με την παροχή υπηρεσιών τόσο στον ντόπιο πληθυσμό όσο και στους μετακινούμενους πληθυσμούς, **στόχος μας** είναι να συμβάλλουμε στην επανάκτηση του οράματος μιας ισχυρής Ευρώπης που βασίζεται στην αλληλεγγύη και τις ανοιχτές αξίες.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Οι προτεραιότητές μας συνοψίζονται στα παρακάτω σημεία:

Ανθρώπινα Δικαιώματα και Κοινωνική Δικαιοσύνη

Βασική μας προτεραιότητα είναι η υπεράσπιση των δικαιωμάτων σε όλα τα επίπεδα και προς όλες τις κατευθύνσεις, με στόχο την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.

Προάσπιση δικαιωμάτων ευπαθών ομάδων

Μόνο με τη συλλογική προσπάθεια θα πετύχουμε την άσκηση των βασικών δικαιωμάτων των ευάλωτων ή περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού ώστε καθένας να αισθάνεται και να λειτουργεί ως ισότιμο μέλος μιας συνεκτικής κοινωνίας.

Σύνδεση των νέων με εκπαιδευτικά προγράμματα και το εργασιακό περιβάλλον

Η καταγεγραμμένη υψηλή ανεργία των νέων στη χώρα, το εντεινόμενο φαινόμενο της μετανάστευσης του εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού υποδαυλίζουν τις προσπάθειες εξόδου της χώρας από την κρίση. Γι' αυτό και η ενίσχυση των δεξιοτήτων των νέων, η επαφή τους με τις ανάγκες του σύγχρονου εργασιακού περιβάλλοντος και η συμμετοχή τους σε δράσεις διεθνούς και εθνικού βεληνεκούς, αποτελούν απαντήσεις για την ανάσχεση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.

Συνηγορία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο

Συνεχίζοντας και επεκτείνοντας την ιστορική προσφορά του Open Society Foundations (OSF) σε θέματα υπεράσπισης και προάσπισης δικαιωμάτων, προσβλέπουμε στην ενδυνάμωση της φωνής μας σε ζητήματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Κοινωνικής Ένταξης και συνοχής, σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

Αγωνιζόμαστε καθημερινά ώστε το κύριο μήνυμά μας να βρίσκει όλο και περισσότερους αποδέκτες: οι διακρίσεις δεν είναι η απάντηση στην κρίση που επηρεάζει όλους μας.

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Το **όραμά** μας γίνεται **πράξη** μέσω τριών βασικών αξόνων δράσης:

Προγράμματα

Το **SolidarityNow** σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα με κύριο στόχο δράσης την παροχή βοήθειας και υποστήριξης σε όσους πλήττονται περισσότερο από την οικονομική ύφεση και την ανθρωπιστική κρίση.

Για το λόγο αυτό, συνεργάζεται με διεθνείς ανθρωπιστικές οργανώσεις και οργανισμούς (UNHCR, UNICEF, CARE International κτλ) για την κάλυψη περισσότερων αναγκών, την προσέγγιση περισσότερων ευάλωτων πληθυσμών και την προσφορά εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Τέτοια προγράμματα αφορούν:

- στην αντιμετώπιση της τρέχουσας προσφυγικής κρίσης.
- στην καταπολέμηση της ανθρωπιστικής κρίσης με την πρόσβαση όλων σε βασικές υπηρεσίες υγείας αλλά και με επισιτιστική βοήθεια.
- στην υπεράσπιση των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών.
- στην υποστήριξη της ενσωμάτωσης των μειονοτήτων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Κέντρα Αλληλεγγύης

Το **SolidarityNow** δημιούργησε και λειτουργεί δύο **Κέντρα Αλληλεγγύης**, στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα.

Βασίζονται στην ιδέα ενός **κόμβου προσφοράς και βοήθειας** με τη συμμετοχή διαφορετικών ομάδων της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό να καλύψει την έλλειψη πρόσβασης των πιο ευάλωτων πληθυσμών της κάθε πόλης σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας.

Οι υπηρεσίες που προσφέρουμε **δωρεάν** στα Κέντρα Αλληλεγγύης σε όλους όσους

έχουν ανάγκη από υποστήριξη περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων: πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη, φαρμακευτική αγωγή, νομική υποστήριξη και συμβουλευτική, στήριξη της απασχολησιμότητας και διασύνδεση με την αγορά εργασίας, προγράμματα στήριξης γονέων, παιδιών και εφήβων κ.ά.

Δωρεές & Προγράμματα

Μέσα από τις δωρεές που πραγματοποιούμε έχουμε τη δυνατότητα να σχεδιάζουμε από κοινού με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προγράμματα που ανταποκρίνονται στις αυξημένες κοινωνικές ανάγκες και το σημαντικότερο που δίνουν τη δυνατότητα στους αποδέκτες να αντιμετωπίσουν με αξιοπρέπεια τις προκλήσεις της καθημερινότητάς τους.

3)Κείμενο της κατηγορίας “ About us” της ιστοσελίδας του «Κυριακάτικου Σχολείου Μεταναστών»:

Ποιοί είμαστε

Το **Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών** είναι μια πρωτοβουλία μεταναστών/-τριών και Ελλήνων εθελοντών/-ριών για δωρεάν εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε εργαζόμενους μετανάστες και πρόσφυγες. Η γλώσσα είναι πολύτιμη για την καθημερινότητα και τη διεκδίκηση δικαιωμάτων από τους μετανάστες/-τριες. Εκτός από τα μαθήματα λειτουργεί ομάδα νομικής υποστήριξης προσφύγων και μεταναστών. Από την ίδρυσή του το σχολείο μας αποτελεί ενεργό τμήμα του κινήματος για τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων, ενάντια στο ρατσισμό και την ξενοφοβία και δραστηριοποιείται στην Κίνηση “ΑΠΕΛΑΣΤΕ ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ” στην Αθήνα.

Τα μαθήματα γίνονται τα Σαββατοκύριακα στον Κολωνό. Οι εθελοντές είναι εκπαιδευτικοί, φοιτητές παιδαγωγικών σχολών και όποιος/-α θέλει να ενισχύσει την προσπάθειά μας. Κάθε χρονιά χωρίζεται σε δύο κύκλους σπουδών: ο πρώτος διαρκεί από τον Οκτώβριο ως τον Φεβρουάριο και ο δεύτερος από τον Μάρτιο ως τον Ιούνιο. Η γραμματειακή ομάδα υποδέχεται μαθητές και εθελοντές κάθε Σεπτέμβριο και Φεβρουάριο κατά τις περιόδους εγγραφών. Οι μαθητές δεν απαιτείται να διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα. Δεν είμαστε κρατικός φορέας και στηριζόμαστε στην οικονομική ενίσχυση του κόσμου που θέλει να συμβάλει.

Αν θέλεις να μάθεις ελληνικά, να συμμετάσχεις στην ομάδα δασκάλων, τη γραμματειακή ομάδα, τη νομική υποστήριξη, την αντιρατσιστική μας δράση ή να ενισχύσεις οικονομικά το Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών επικοινωνήσε μαζί μας:

Η γλώσσα είναι όπλο. Απαραίτητη για την καθημερινότητα των μεταναστών, αλλά και σε όσους μετανάστες και μετανάστριες έχουν αποφασίσει να δράσουν διεκδικητικά, απαιτώντας συλλογικά τα δικαιώματά τους. Διευκολύνει την κοινή δράση με τους έλληνες εργαζόμενους και νέους, συμμάχους και συναγωνιστές τους. Πολλοί μετανάστες και έλληνες εθελοντές του «Κυριακάτικου» έχουμε συμμετάσχει

τα τελευταία χρόνια σε διαδηλώσεις διεκδίκησης των δικαιωμάτων των μεταναστών, αντιρατσιστικές και αντιπολεμικές κινητοποιήσεις, στηρίξαμε τις διεκδικήσεις εργαζομένων και νέων για ένα καλύτερο αύριο. Συνεχίζουμε με αισιοδοξία!

Η ΓΛΩΣΣΑ ΕΝΩΝΕΙ – ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

4)Κείμενο της κατηγορίας “ About us” της ιστοσελίδας της “ CWB”:

About Clowns Without Borders

HISTORY

Clowns Without Borders was founded in Barcelona in July 1993. The idea began when Tortell Poltrona, a professional clown in Spain, was invited to perform in a refugee camp in Croatia. This performance unexpectedly attracted audiences of more than 700 children, proving to Poltrona that there is a great need for clowns and entertainment in crisis situations. He founded Clowns Without Borders to offer humor as a means of psychological support to communities that have suffered trauma. Read the UNHCR interview with Tortell Poltrona.

CWB GROWS

Another project was organized for May of 1993, and this time two more artists, Boni & Caroli, accompanied Tortell, traveling and performing in the refugee camps in Croatia. What followed was a wave of performers and shows in the ex-Yugoslavia region from Spain. Soon Clowns Without Borders organizations sprung up in France and Sweden. The CWB movement expanded into other areas of conflict, from the Western Sahara, to Palestine and Israel, to Colombia and other countries throughout Central America. By the year 2000, over one hundred expeditions had been launched.

CWB-USA IS BORN

After traveling to perform in Guatemalan refugee camps in Chiapas, Mexico (1987) and in South African township schools (1991), Moshe Cohen participated with the French, Clowns Sans Frontieres, in Croatia (1994) and performed in eleven refugee camps in eight days. He then started Clowns Without Borders-USA in 1995. Clowns Without Borders-USA continues to be a grassroots, volunteer-run organization. With the support of many volunteers, and the hardworking board, the organization

continues to strive to bring laughter and humor to children and persons in areas of crisis.

CWB AROUND THE WORLD

Now with Clowns Without Borders organizations in twelve countries (Australia, Belgium, Canada, Finland, France, Germany, Ireland, South Africa, Spain, Sweden, the United Kingdom and the United States) we hope to work together to send at least one hundred projects throughout the world each year.

Code of Ethics

The objective of this code is to provide a series of written guidelines of ethics for all clowns and artists who collaborate with Clowns Without Borders.

- The clown or collaborating artist will hold as fundamental objectives to better the situation of children who live in crisis situations of whatever type (conflict, natural disaster, social inequalities, etc.) in whatever part of the world.
- The main beneficiaries of CWB projects are children living in situations of crisis and the clown or collaborating artist will make no distinction between them for reasons of race, age, religion, culture, social situation or any other categorization when offering his/her work.
- For clowns and collaborating artists participating in CWB projects, volunteerism is the general rule.
- In respect to the clown/artist's public image, he/she will not use the participation in humanitarian activities as a means to promote their professional career, separating clearly at all times such activities and not using his humanitarian work for publicity purposes or to promote his/her professional career.
- The clown or collaborating artist will not use their humanitarian activities to impart personal 'points of view' to the destination populations of the projects and will limit themselves to sharing their artistic activities. The artist will not

attempt to “educate” the population, refraining from any “evangelical” activities.

- The clown or collaborating artist, when choosing the contents of his/her performances and workshops, will consider the sensibilities of the destination population, taking into account their culture as well as the delicate situation in which they are living.
- The clown or collaborating artist when working with CWB projects sees and shares difficult situations. Their work does not end when they return home. They should testify in the measure possible all situations of injustice that they have witnessed.
- When participating in a project, during our performances and in our contact with the public, we remain clowns and artists, and this is the sole method with which we express and experience the validity of our actions.
- We remain vigilant and attentive that the name, logo, and identity of Clowns Without Borders will not be used as a vehicle for remuneration.
- In the matter of seeking financial support, we remain attentive to the ethical values and the respect of human rights of our sponsors and partners.

Κεφάλαιο 3.2

Άρθρο εφημερίδας «Η ΑΥΓΗ» (online έκδοση):

Τσιτσελίκης Κωνσταντίνος, «ΑΥΓΗ», 08.11.2015,

«Το προσφυγικό στη γεωγραφία του θανάτου»

Στη δημόσια συζήτηση ως «προσφυγική κρίση» νοείται η μεγέθυνση και η σταθερότητα των «ροών» προσφύγων από τις εμπόλεμες ζώνες της Μέσης Ανατολής προς την Ευρώπη. Όμως η συζήτηση διεξάγεται μέσα από μια καθαρά ευρωκεντρική οπτική, που αδιαφορεί για τα αίτια αλλά και την πραγματολογία των φαινομένων όταν αυτά συμβαίνουν λίγα χιλιόμετρα παραπέρα.

Η στενή αυτή οπτική αποτελεί μια από τις διαστάσεις του ίδιου του προβλήματος, καθώς συντελεί μεθοδολογικά στη μη κατανόηση της πραγματικότητας, των αναγκών και των προσδοκώμενων λύσεων από την Ε.Ε. Η οπτική αυτή δεν είναι απλά κοντή, αλλά κυρίως στρεβλή, γιατί οδηγεί σε διαφορετικές απαντήσεις από εκείνες που θα έπρεπε να αναζητηθούν, και κυρίως στον προσδιορισμό των κριτηρίων επιλογής των ορθών ερωτημάτων. Έτσι, το ιδεολογικό και πολιτικό δίπολο Εθνική κυριαρχία versus ελευθερία της μετακίνησης μετατράπηκε σε δυστοπική ζώνη - ρουφήχτρα που καταπίνει ανθρώπινες ζωές ακόμα και λίγα μέτρα από τις ακτές της πρώτης ευρωπαϊκής άφιξης.

Η Ε.Ε. στέκεται ανήμπορη να αντιδράσει αποτελεσματικά μπροστά σε μια ανθρωπιστική καταστροφή που ξεκινά από τη Μέση Ανατολή και φτάνει στην ευρωπαϊκή ενδοχώρα. Τα «17 σημεία» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που υιοθετήθηκαν στις 25 Οκτωβρίου 2015 αντανakλούν τη στρεβλή οπτική. Η Ε.Ε., παγιδευμένη σε λογικές ασφάλειας και ελέγχου, δαπανά ιδιαίτερα μεγάλα κονδύλια για υπερσύγχρονη τεχνολογία όχι διάσωσης, αλλά καταστολής.

Η σύγκυση μεταξύ της «ασφάλειας για τα σύνορα» και της «ασφάλειας για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε κίνδυνο» είναι διατυπωμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει διπλή ανάγνωση, υπονομεύοντας τη δεύτερη «ασφάλεια». Παράλληλα η Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες συνθλίβεται από τις πολιτικές των συνόρων τη στιγμή που δεν τίθεται κανένα ζήτημα παραβίασής τους από «εισβολείς».

Εδώ το κρίσιμο ζητούμενο είναι η ασφαλής διέλευση, που τόσο συζητιέται, εν πολλοίς προσχηματικά. Ασφαλής διέλευση μπορεί να γίνει από θάλασσα ή από ξηρά, με εναέρια, θαλάσσια ή επίγεια μέσα. Ο φράχτης στον Έβρο μπορεί να αποτελεί ένα αποκρουστικό μνημείο ξενοφοβίας, να έχει στείλει στον θάνατο εκατοντάδες ανθρώπους στο Αιγαίο, αλλά η αναίρεσή του από μόνη της δεν είναι το πολιτικά κρίσιμο.

Το ζητούμενο παραμένει η εγγύηση ασφαλούς διέλευσης μέχρι την ασφαλή εγκατάσταση λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς της γεωγραφίας αλλά και του ευρωπαϊκού δικαίου. Η συγκυρία έδειξε πως η Συνθήκη του Σένγκεν και ο Κανονισμός "Δουβλίνο III" δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κρίσης. Αυτό κατέδειξε η επιβεβλημένη και συντεταγμένη παραβίασή τους.

Εκεί, λοιπόν, οφείλουμε να στρέψουμε τη συζήτηση: στην κατοχύρωση εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών που θα εγγυηθούν και ασφαλή διέλευση και ασφαλή εγκατάσταση. Πώς και με ποιον τρόπο θα επιτευχθεί ο διπλός στόχος είναι ασφαλώς μια δύσκολη κουβέντα, αλλά πρώτα θα πρέπει να τεθεί με σαφήνεια τι επιδιώκουμε πολιτικά. Το άνοιγμα των συνόρων από την Ελλάδα προς τα δυτικά Βαλκάνια ήταν μια γενναία κίνηση που εξασφαλίζει τμηματική μόνο ασφαλή διέλευση, αλλά σε καμία περίπτωση ασφαλή εγκατάσταση. Η στάση της Ουγγαρίας δείχνει σε άλλη κατεύθυνση.

Τα 17 σημεία, λοιπόν, αγνόησαν τη γεωγραφία που σκοτώνει. Αργά ξεκίνησε η συνεννόηση με την Τουρκία (θα έπρεπε και με Λίβανο - Ιορδανία), όμως με όρους αποτρεπτικής πολιτικής, χωρίς να διαφαίνεται η οποιαδήποτε παρέμβαση κατά του πολέμου, η οποία θα μπορούσε να καθορίσει την έκβαση του προσφυγικού. Η επαναφορά του διαβατηρίου Nansen θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει ένα ριζοσπαστικό μέτρο υπέρ της ασφαλούς μετακίνησης, με την προϋπόθεση δημιουργίας υποδομών ασφαλούς εγκατάστασης.

Τέλος, κομβικής σημασίας αποτελεί το ζήτημα της ταυτοποίησης των μετακινούμενων ανθρώπων. Ο εντοπισμός των ευάλωτων κατηγοριών και των αιτούντων άσυλο είναι απαραίτητη για την υλοποίηση κάθε πολιτικής στο προσφυγικό. Ωστόσο, ο σκληρός διαχωρισμός (πρόσφυγες / μη πρόσφυγες) μας παραπέμπει στον κύκλο του παραλόγου που παρακολουθήσαμε πρόσφατα στην

Ελλάδα: την κράτηση των μη προσφύγων σε απαράδεκτες συνθήκες με στόχο την απέλασή τους, η οποία συνήθως ήταν (και θα είναι) ανέφικτη.

Η εικαζόμενη άρνηση των ανθρώπων αυτών να καταγραφούν στα υπό δημιουργία hotspots, ακριβώς λόγω της απειλής απέλασης, σχετίζεται όμως με αυτό που παρακάμπτουμε μέσα στη φούρια του προσφυγικού: τη διαχείριση του μεταναστευτικού και τις απαιτούμενες ενταξιακές πολιτικές για τους μετανάστες (και πρόσφυγες) που ήδη διαμένουν σε ευρωπαϊκό έδαφος. Γιατί οι πολιτικές αυτές οφείλουν να αναγνωρίσουν τις αλλαγές που συντελούνται και να τις ενσωματώσουν.

Κεφάλαιο 3.3

Άρθρο εφημερίδας “NYT” (online έκδοση):

Roger Cohen, NYT, SEPT. 21, 2015, "Battered Greece and Its Refugee Lesson"

MOLYVOS, Greece — Here’s a rough guide to the modern world: More efficiency, less humanity. Technology is principally at the service of productivity. Acts of irrational grace are not its thing. They have no algorithm.

Greece has made me think about everything statistics don’t tell you. No European country has been as battered in recent years. No European country has responded with as much consistent humanity to the refugee crisis.

Greater prosperity equals diminishing generosity. Device distraction equals inability to give of your time. Modernity fosters the transactional relationship over the human relationship. The rules are not absolute, but they are useful indicators.

More than 200,000 refugees, mainly from Syria, have arrived in a Greece on the brink this year, almost half of them coming ashore in the island of Lesbos, which lies just six miles from Turkey. They have entered a country with a quarter of its population unemployed. They have found themselves in a state whose per-capita income has fallen by nearly 23 percent since the crisis began, with a tenuous banking system and unstable politics. Greece could serve as a textbook example of a nation with potential for violence against a massive influx of outsiders.

In general, the refugees have been well received. There have been clashes, including on Lesbos, but almost none of the miserable bigotry, petty calculation, schoolyard petulance and amnesiac small-mindedness emanating from European Union countries further north, particularly Hungary.

For several hours, I crisscrossed Lesbos with a driver, Michalis Papagrigoriou, who had volunteered to help transport refugees from Molyvos in the north of the island to the port in Mytilene, about 45 miles away. His bus, normally used to ferry pale North European tourists in search of Mediterranean sun, had been leased by the International Rescue Committee (I.R.C.) to help the more than 2,000 refugees arriving in inflatable rafts every day.

Papagrigoriou, besieged by calls to take his bus here and there, was in an irrepressible mood. Around each switchback on the hills between Kalloni in the middle of the island and Molyvos in the north, refugees came into view: children, old men, pregnant women trudging through pine woods.

They raised their arms. They pleaded. They lay slumped against backpacks. Discarded water bottles traced their path. Papagrigoriou, with an appointment to pick up a busload in Molyvos, could not help immediately but each group prompted an impassioned soliloquy about injustice and shared humanity. On the way back, although full, he would bend the rules to squeeze in an extra woman and child. He would also accept a plea from his village, Mantamados, to pick up refugees there, although it meant working deep into the night.

In Molyvos, refugees lined up by the side of the road. Papagrigoriou's was the second-last bus of the evening. The great golden orb of the sun was already halfway through its riveting plunge below the horizon. I.R.C. officials explained how they try to stop refugees setting off on foot to Mytilene, but some are too impatient to wait. I got talking on the bus to Taleb Hosein, an Afghan refugee. He'd been on the road for a long time, how long he could not say. The worst was a walk of several days without food from Iran into Turkey. He looked very young. I asked how old he was. He did not know. In Afghanistan, he said, there are often no birth records. "I think I am about 17 or 18," he said. Where was he headed? "I want a safe place, I don't care where, but Britain would be my favorite, because I study English."

A 26-year-old Syrian dentist from Damascus who had been listening to us told me he had gotten married two weeks ago. His wife was sleeping, her head on his shoulder. "This is our honeymoon," he said.

Night had fallen. The groups of walking refugees held feeble flashlights. Many had stopped, having decided to sleep by the side of the road. One young man stood in the path of the bus until the last moment. Papagrigoriou, slowly negotiating the switchbacks, talked about how certain situations demand that human beings help one another, other considerations be damned.

Exhausted silence enveloped the bus. Hosein and the other Afghans disembarked into a camp surrounded by barbed wire. The Syrian transit camp is less forbidding;

Greek authorities quickly hand out a permit to stay for six months. Most refugees want to move north to Germany, where they believe they will find jobs.

They will be lucky if they find Papagrigoriou's humanity. The world hardens in technology's vise. The productivity of generosity cannot be measured.

I asked Alexis Papahelas, the executive editor of the Greek daily Kathimerini, what Greece could teach the world: "That dignity and decency can be preserved, even through the hardest times."

It's a powerful, important lesson that Alexis Tsipras, re-elected as Greece's left-wing prime minister, should carry forward.

Κεφάλαιο 3.4

Άρθρο εφημερίδας die Zeit.de, 13/9/2016, Reuters(Πρωτότυπο)

Flüchtlingskrise

“15.000 Flüchtlinge an deutscher Grenze abgewiesen”

Kein Pass, kein Visum, kein Asylbegehren – im Schnitt fast 2.000 Menschen pro Monat durften 2016 nicht nach Deutschland einreisen. Sie kamen aus sicheren Drittstaaten.

An deutschen Grenzübergängen sind in diesem Jahr mehr als 15.000 Menschen zurückgewiesen worden. Eine Aufstellung der Bundespolizei zeigt, dass bis Ende Juli 14.936 Menschen, die die Einreisevoraussetzungen nicht erfüllten, nicht ins Land gelassen wurden. Zurückgewiesen werden Flüchtlinge, wenn sie keine gültigen Reisedokumente und kein Visum besitzen und nicht um Schutz in Deutschland ersuchen wollen, also auf der Durchreise sind.

An der Grenze zu Österreich wurden demnach 11.691 Menschen abgewiesen, an den Flughäfen waren es 2.363 Menschen. An der Grenze zu Frankreich wurden 240 Migranten abgewiesen, an der Grenze zur Schweiz 162, zu den Niederlanden 118 und an der deutsch-dänischen Grenze 104 Menschen.

Die Politik diskutiert derzeit, ob Deutschland eine Obergrenze für die Aufnahme von Flüchtlingen braucht. Die CSU will, dass Deutschland maximal 200.000 Flüchtlinge pro Jahr aufnimmt. Alle Migranten, die darüber hinaus aus sicheren Drittstaaten kommen, sollen abgewiesen werden. Die CDU und die SPD lehnen Obergrenzen ab. Formal müsste Deutschland nach den Regeln des europäischen Dublin-Abkommens alle Asylbewerber abweisen, die nicht in Deutschland erstmals Boden der EU betreten. Die allermeisten Flüchtlinge kommen in die EU über Griechenland, Bulgarien oder Italien. Nach dem Dublin-Abkommen muss ein Flüchtling in dem Land seinen Asylantrag stellen, in dem er die EU betreten hat. Reist er zuvor weiter und stellt seinen Asylantrag (auch noch) in einem anderen Land, kann er in das Ankunftsland zurückgeschoben werden.

Praktisch wird das Abkommen von Deutschland seit 2015 nicht in vollem Umfang vollzogen. Die Entscheidung fiel im Zusammenhang mit der großen Zahl von

Flüchtlingen, die aus dem Bürgerkriegsland Syrien nach Europa kamen.

Deutschland kann also ankommende oder bereits eingereiste Flüchtlinge in Richtung der Ankunftsländer zurückschieben. Eine Obergrenze für Asylantragsteller festzulegen, ist dagegen nicht möglich, da das Recht auf Stellen eines Asylantrages im Grundgesetz verankert ist.

Bislang sind in diesem Jahr in den Erstaufnahmeeinrichtungen der Länder mehr als 256.000 Flüchtlinge registriert worden. Allerdings ist die Zahl aufgrund von Doppelregistrierungen oft zu hoch. Viele registrierte Personen sind auch nicht erst in diesem Jahr ins Land gekommen.

Asyl beantragten im ersten Halbjahr fast 400.000 Menschen. Das ist deutlich weniger als zu Jahresbeginn: Im Januar beantragten fast 100.000 Menschen Asyl.

Μετάφραση άρθρου της εφημερίδας die Zeit.de, 13/9/2016

Προσφυγική κρίση

«15.000 πρόσφυγες απορρίφθηκαν από τα γερμανικά σύνορα»

Δεν έχουν διαβατήριο, δεν έχουν βίζα, δεν επιθυμούν άσυλο- δεν επιτρέπεται η είσοδος στη Γερμανία. σε περίπου 2.000 ανθρώπους το μήνα. Κατάγονται από ασφαλή τρίτη χώρα.

Στα γερμανικά σύνορα απορρίφθηκαν αυτό το χρόνο περισσότεροι από 15.000 άνθρωποι. Σύμφωνα με έκθεση της αστυνομίας της Γερμανίας, μέχρι τα τέλη Ιουλίου δεν επετράπη η είσοδος σε 14.936 ανθρώπους, οι οποίοι δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις εισόδου στη χώρα. Δεν επετράπη η είσοδος σε πρόσφυγες που δε διέθεταν νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα και βίζα και οι οποίοι δεν αναζητούσαν προστασία στη Γερμανία, αλλά χρησιμοποιούσαν τη χώρα ως τόπος διέλευσης. Στα σύνορα με την Αυστρία απορρίφθηκαν 11.691 άνθρωποι, στα αεροδρόμια 2.363. Στα σύνορα με τη Γαλλία 240, στα σύνορα με την Ελβετία 162, στα σύνορα με την Ολλανδία 118 και στα σύνορα με τη Δανία 104.

Η πολιτική συζήτηση αυτή τη στιγμή πραγματεύεται, στο κατά πόσο η Γερμανία έχει ανάγκη από ένα ανώτατο όριο στον αριθμό προσφύγων. Το CSU (Χριστιανοκοινωνική Ένωση στη Βαυαρία) προτείνει να δέχεται η Γερμανία το ανώτατο 200.000 πρόσφυγες το χρόνο. Όλοι οι μετανάστες, οι οποίοι κατάγονται από ασφαλή τρίτη χώρα πρέπει να απορρίπτονται. Το CDU (Χριστιανοδημοκρατική Ένωση Γερμανίας) και το SPD (Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας) απορρίπτουν την πρόταση για το ανώτατο όριο.

Η Γερμανία θα πρέπει επισήμως και σύμφωνα με τους κανονισμούς της Συνθήκης του Δουβλίνου να μην κάνει δεκτές αιτήσεις για άσυλο στους αιτούντες εκείνους, οι οποίοι έχουν έρθει στη Γερμανία μέσω άλλης χώρας της ΕΕ. Οι περισσότεροι πρόσφυγες εισέρχονται στην ΕΕ μέσω Ελλάδος, Βουλγαρίας και Ιταλίας. Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Δουβλίνου υπεύθυνο κράτος μέλος θα είναι το κράτος μέσω του οποίου ο αιτών άσυλο εισήλθε για πρώτη φορά στην ΕΕ. Αν ο αιτών άσυλο συνεχίσει το ταξίδι του και κάνει αίτηση και σε άλλη μια χώρα της ΕΕ, πρέπει να επιστρέφει στη χώρα στην οποία έχει αφιχθεί για πρώτη φορά.

Πρακτικά η συμφωνία δεν εφαρμόζεται στη Γερμανία από το 2015 σε όλο της το εύρος. Η απόφαση αυτή ελήφθη λόγω της μεγάλης εισροής προσφύγων από τη Συρία προς την Ευρώπη, ως αποτέλεσμα του εμφυλίου στη χώρα αυτή.

Η Γερμανία θα πρέπει λοιπόν να απορρίπτει τους πρόσφυγες που έχουν ήδη εισέλθει στη χώρα και να τους στέλνει πίσω στη χώρα άφιξής τους. Ένα ανώτατο όριο λοιπόν στον αριθμό αιτούντων άσυλο δεν είναι εφικτό, διότι αυτό δεν προβλέπεται από το δίκαιο. Μέχρι στιγμής έχουν δηλωθεί περισσότεροι από 256.000 πρόσφυγες στα κέντρα υποδοχής των χωρών άφιξης. Λόγω διπλοκαταγραφών ο αριθμός είναι συχνά υπερβολικός. Πολλοί εγγεγραμμένοι πρόσφυγες δεν έχουν έρθει στη χώρα πρώτη φορά αυτό το χρόνο.

Άσυλο αιτήθηκαν στο πρώτο μισό του χρόνου περίπου 400.000 άνθρωποι. Αυτό το νούμερο είναι ξεκάθαρα λιγότερο από την αρχή του χρόνου. Τον Ιανουάριο αιτήθηκαν άσυλο περίπου 100.000 άνθρωποι.

(Η μετάφραση του άρθρου πραγματοποιήθηκε από τη συγγραφέα της διπλωματικής εργασίας, Άννα- Μαρία Κοντολάτου).

Κεφάλαιο 3.5

“The New York Times”

L. Alderman, NYT, 13/8/2016,

“Aid and Attention Dwindling, Migrant Crisis Intensifies in Greece”

NEA KAVALA, Greece — As her young children played near heaps of garbage, picking through burned corn cobs and crushed plastic bottles to fashion new toys, Shiraz Madran, a 28-year-old mother of four, turned with tear-rimmed eyes to survey the desolate encampment that has become her home.

This year, her family fled Syria, only to get stuck at Greece’s northern border with Macedonia in Idomeni, a town that had been the gateway to northern Europe for more than one million migrants from the Middle East and Africa seeking a haven from conflict. After Europe sealed the border in February to curb the unceasing stream, the Greek authorities relocated many of those massed in Idomeni to a camp on this wind-beaten agricultural plain in northern Greece, with promises to process their asylum bids quickly.

But weeks have turned into months, and Mrs. Madran’s life has spiraled into a despondent daily routine of scrounging for food for her dust-covered children and begging the authorities for any news about their asylum application. *“No one tells us anything — we have no idea what our future is going to be,” she said.*

“If we knew it would be like this, we would not have left Syria,” she continued. “We die a thousand deaths here every day.”

Seven months after the European Union shut the doors to large numbers of newcomers, Greece remains Europe’s de facto holding pen for 57,000 people trapped amid the chaos. Many are living in a distressing limbo in sordid refugee camps on the mainland and on Greek islands near Turkey.

A year after the world was riveted by scenes of desperate men, women and children streaming through Europe, international attention to their plight has waned now that the borders have been closed and they are largely confined to camps. Anti-immigrant sentiment has surged since last year in many countries, especially as people who entered Europe with the migrant flow are linked to crimes and, in a few cases, attacks planned or inspired by the Islamic State or other radical groups.

Neither the prosperous nations of Western and Northern Europe, where the refugees want to settle, nor Turkey, their point of departure for the Continent, are living up to their promises of help.

In visits to four camps around Greece — on the island of Lesbos, on the northern Greek mainland and outside Athens — migrants already seared by conflict and poverty voiced common concerns about inadequate food and health care. They grappled with squalid living conditions, fears over their children's health and education, and the psychological toll of living in constant uncertainty.

"We came from a war and now we're in a slower war," said Malek Haj Mohamed, 23, who fled with her brother Yasir from Raqqa, a Syrian city where the Islamic State has taken hold.

An Afghan child on Friday at the crowded Moria refugee camp on the Greek island of Lesbos. The camp is brimming with Syrians, Afghans, Eritreans, Pakistanis, Kurds and other migrants.

"Even if 1,000 children died here, people in Europe wouldn't know about it," she said. "Why did they close the borders when we need safety?"

A group of children chimed in. "We run from Daesh," said Ahmed, 10, using the Arabic term for the Islamic State. He grabbed one of his playmates. "Look, this is Daesh!" he said, bending the boy over and pretending to cut his head off.

The ranks of those in limbo are most likely to grow despite a deal to resolve the crisis that took effect March 20 between the European Union and Turkey. While the number of migrants entering Greece has dwindled from nearly 5,000 a day last year, hundreds have started crossing the Aegean Sea again after the July 15 coup attempt in Turkey.

Few of the resources pledged by the European Union to assist the asylum seekers and process their applications have actually come through, leaving the Greek authorities struggling to cope with a daunting humanitarian and logistical challenge that has fallen from view in the rest of Europe.

Syrian children prepared pita on Thursday at the Softex camp near the northern Greek city of Thessaloniki.

European Union member states have sent just 27 of the 400 asylum specialists and 24 of the 400 interpreters they had agreed to provide to process claims for refugees

like Mrs. Madran. So far, 21,000 migrants have been registered for asylum; 36,000 have not. A union plan to ease Greece's burden by relocating tens of thousands of asylum seekers to the Continent has also fizzled, with European countries taking less than 2,300 people.

The bottlenecks have overwhelmed many of the camps, especially on the Greek islands, where migrants arriving after the March 20 deal are supposed to be held until being deported to Turkey. That program has stalled because of legal challenges and because Greece must process each asylum application first. So far, 468 of the more than 10,000 people who have arrived since the deal took effect have been returned. Turkish monitors assigned to assist were fired by President Recep Tayyip Erdogan of Turkey after the coup attempt against him.

One result is that on Lesbos, the main landing point for dinghies arriving from Turkey, the Moria refugee camp is brimming with Syrians, Afghans, Eritreans, Pakistanis, Kurds and others who landed after the accord. While the camp is organized by the Greek military and police, and filled with humanitarian aid workers, it has grown increasingly overcrowded amid a backlog of asylum claims and bids to enter the European Union relocation program.

As in Nea Kavala, migrants in Moria had no clue about their status.

"We just wait and we don't know what to do," said Abdullah Jalali, 40, an Afghan who had been stuck for five months.

His family was crammed with 30 other people, including 11 babies, into a tiny container shelter. Nearby, Pakistani migrants lived outside beneath tarps held up with metal parking barriers — dark cages in the baking sun.

Mr. Erdogan has set off further alarms by hinting that the European Union deal could collapse by October should Europe fail to uphold a part of the bargain to grant Turkish citizens visa-free travel to Europe. The situation is critical enough that Prime Minister Alexis Tsipras of Greece met with his cabinet on Thursday in Athens to discuss how to handle a renewed migrant surge.

For those who had been languishing in Greece even before the deal, Europe's political tug of war threatens to make a precarious situation worse. Those who have money are continuing to turn to smugglers for passage to Germany or the Nordic countries. Some Syrians who fled violence for a haven in Europe have decided to

return rather than face an indefinite stay in the camps.

In Nea Kavala, many of the nearly 3,000 migrants have struggled to adapt to their new world, a filthy, dust-blown wasteland built atop an abandoned airfield. Women looked after scores of children playing on an asphalt runway, and swatted flies from babies' faces. Men chopped wood to make fires for cooking in tin drums. In some areas, the trash-strewn earth was scorched black where tents had burned when the fires got too near.

Nearby, at the Softex camp near the northern Greek city of Thessaloniki, the situation was hardly better. Hidden in an industrial park along a pothole-covered road busy with trucks, a gravel expanse gave way to an abandoned factory filled with migrants. Behind it, rows of dilapidated green tents stood in the shadow of a gas plant that belched smoke in the sweltering heat.

Children with runny noses and mosquito bites smiled sweetly and clung to visitors, taking them by the hand and beckoning them to inspect the sordid alleyways between the tents. Almost no one had been processed for asylum. And some worried that recent attacks in Germany by two Syrian refugees would lead Europe to turn them all away.

"They are making us look like bad men, thugs, like Daesh," said Ali Rahmeh, 58, from Syria. "We are not Daesh. We are human beings, and we're talking about human rights."

Even migrants housed in better conditions wavered between hope and despair. One hour southeast of Athens, 400 migrants, mostly Syrians, stay in bucolic wooden cabins under swaying pine trees near the sea off the coast of Cape Sounio. A former government vacation camp, it was closed during Greece's economic crisis, but reopened recently to house refugees.

With a volleyball court, a space for cultural activities and a makeshift school, there are plenty of activities as people wait. Still, Hussein Alkhatib, 28, from Damascus said: "Our life is stuck. You have no job, no training, nothing."

He and the others were expecting an appointment for a relocation interview, which the Greek authorities said would come sometime in September via text message. As a result, people scanned their cellphones constantly, and tried to keep busy in the meantime.

“Some people are starting to say, ‘Let me die now,’” said Mohammed Mohammed, 23, from Syria, a smart man with a business administration degree, who filled his time working as a translator. “Yes, we are lucky to be here. But this is not our home. We don’t want it to be our home.”